

Instituut voor
Natuur- en Bosonderzoek

Monitoring van de avifauna in de SBZ-V 'Poldercomplex': resultaten van het negende jaar (2013 - 2014)

Broedseizoen 2013 en winterhalfjaar 2013/'14

Hilbran Verstraete en Dominique Verbelen

Auteurs:

Hilbran Verstraete, Dominique Verbelen
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) is het Vlaams onderzoeks- en kenniscentrum voor natuur en het duurzame beheer en gebruik ervan. Het INBO verricht onderzoek en levert kennis aan al wie het beleid voorbereidt, uitvoert of erin geïnteresseerd is.

Vestiging:

INBO Brussel
Kliniekstraat 25, 1070 Brussel
www.inbo.be

e-mail:

hilbran.verstraete@inbo.be

Wijze van citeren:

Verstraete H. & Verbelen D.(2014). Monitoring van de avifauna in de SBZ-V 'Poldercomplex': resultaten van het negende jaar (2013 - 2014). Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2014 (INBO.R.2014.3032443). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

D/2014/3241/239

INBO.R.2014.3032443

ISSN: 1782-9054

Verantwoordelijke uitgever:

Jurgen Tack

Druk:

Managementondersteunende Diensten van de Vlaamse overheid

Foto cover:

Grutto - foto Koen Devos

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van:

Vlaamse Overheid, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, Afdeling Maritieme Toegang, ism Natuurpunt Studie vzw, Vogelwerkgroep Mergus, Werkgroep Uitkerkse Polders en Vogelwerkgroep Middenkust.

natuurpunt

MERGUS

Monitoring van de avifauna in de SBZ-V 'Poldercomplex': resultaten van het negende jaar (2013 - 2014)

Broedseizoen 2013 en winterhalfjaar 2013/'14

Hilbran Verstraete & Dominique Verbelen

INBO.R.2014.3032443

Inhoud

1	INLEIDING.....	7
2	BROEDVOGELS	9
2.1	DOEL VAN DE COMPENSATIES	9
2.2	DOEL VAN DE MONITORING	9
2.3	METHODIEK.....	9
2.3.1	Studiegebied	9
2.3.2	Doelsoorten	9
2.3.3	Inventarisatie volgens de UTK-methode.....	10
2.3.4	Avimap.....	10
2.4	WEERSOMSTANDIGHEDEN.....	12
2.5	INVENTARISATIE-INSPANNING.....	12
2.6	RESULTATEN	14
2.6.1	Globaal overzicht	14
2.6.2	Soortbespreking: trends en verspreiding	16
2.6.2.1	Bijlage I soorten van de Vogelrichtlijn	17
2.6.2.1.1	Roerdomp <i>Botaurus stellaris</i>	17
2.6.2.1.2	Kleine Zilverreiger <i>Egretta garzetta</i>	17
2.6.2.1.3	Bruine Kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	18
2.6.2.1.4	Kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	20
2.6.2.1.5	Steltkluut <i>Himantopus himantopus</i>	22
2.6.2.1.6	Zwartkopmeeuw <i>Ichthyaeus melanocephalus</i>	23
2.6.2.1.7	Visdief <i>Sterna hirundo</i>	23
2.6.2.1.8	Blauwborst <i>Luscinia svecica</i>	24
2.6.2.2	Soorten die voldoen aan de Vlaamse 5%-norm én voorkomen op de Vlaamse Rode Lijst.....	27
2.6.2.2.1	Smient <i>Mareca penelope</i>	27
2.6.2.2.2	Bontbekplevier <i>Charadrius hiaticula</i>	28
2.6.2.2.3	Zomertaling <i>Anas querquedula</i>	28
2.6.2.2.4	Tureluur <i>Tringa totanus</i>	30
2.6.2.2.1	Cetti's Zanger <i>Cettia cetti</i>	32
2.6.2.2.2	Rietzanger <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	34
2.6.2.3	Soorten die voldoen aan de Vlaamse 5%-norm maar niet voorkomen op de Vlaamse Rode Lijst	36
2.6.2.3.1	Bergeend <i>Tadorna tadorna</i>	36
2.6.2.3.2	Slobeend <i>Anas clypeata</i>	38
2.6.2.3.3	Kuifeend <i>Aythya fuligula</i>	40
2.6.2.3.4	Schalekster <i>Haematopus ostralegus</i>	42
2.6.2.3.5	Grutto <i>Limosa limosa</i>	44
2.6.3	Evolutie van de broedvogelaantallen in de ingerichte zoekzones	46
2.6.3.1	Zoekzone Z1 - Klemskerke-Vlissegem	46
2.6.3.2	Zoekzone Z2 – Palingpot	48
2.6.3.3	Zoekzone Z3 – Vijfwegen	48
2.6.3.4	Zoekzone Z4 – Pompje	48
2.6.3.5	Zoekzone Z5 – Paddegat	50
2.6.3.6	Zoekzone Z6 – Ettelgem.....	50
2.6.3.7	Zoekzone Z7 – Kwetshage.....	50
2.6.3.8	Zoekzone Z8 - Dudzeelse Polder	50
2.6.3.9	Z9 Put van Vlissegem en Eendekooi van Lissewege.....	52
2.6.3.10	Zoekzone Z10bis-Kleiputten van Wenduine	54
3	OVERWINTERENDE GANZEN.....	55

3.1	MATERIAAL EN METHODEN.....	55
3.2	RESULTATEN	55
3.2.1	<i>Aantallen en trends</i>	55
3.2.2	<i>Ruimtelijke spreiding en habitatgebruik</i>	56
3.3	CONCLUSIE	57
4	WATERVOGELS EN STELTLOPERS	58
4.1	MATERIAAL EN METHODE	58
4.2	RESULTATEN	58
	LITERATUUR	62
	BIJLAGEN	64

1 Inleiding

De uitbreiding en verdere ontwikkeling van de achterhaven van Zeebrugge had tot gevolg dat gebieden met een uitzonderlijke natuurwaarde verdwenen. Twee wettelijke kaders komen in de compensatie voor dit verlies tegemoet, een op Europees niveau en een op Vlaams niveau.

Op Europees niveau wordt een gebied gecompenseerd dat aanvankelijk was opgenomen in het Europese Vogelrichtlijngebied (Figuur 2). Het Vogelrichtlijngebied omvat in totaal 9766 ha van de Oostkustpolders en strekt zich uit over de polders tussen de Nederlandse grens en Oostende. Dit Vogelrichtlijngebied (vogelrichtlijn 79/409/EEG) werd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 17.10.1988 aangewezen als speciale beschermingszone SBZ-V '3.2 Poldercomplex'. Bij Besluit van de Vlaamse Regering van 17 juli 2000 werd 282 ha uit deze SBZ-V gelicht met het oog op de verdere ontwikkeling van de haven van Zeebrugge. De te compenseren oppervlakte voor dit verlies bedraagt 130 ha en werd voorgesteld in de Adviesnota Courtens & Kuijken 2004.

Op Vlaams niveau wordt een oppervlakte van 232 ha aan natuurwaarden van de achterhaven van Zeebrugge gecompenseerd die buiten het geschrapte SBZ-V gelegen zijn (Figuur 3 links).

De totaal te realiseren compensatieoppervlakte voor de achterhaven bedraagt dus 130 ha voor de 'Europese compensatie' en 232 ha voor de 'Vlaamse compensatie'. Door Besluit van de Vlaamse regering van 17 juli 2000 werd met 532 ha polderland in de uitbreiding van het SBZ-V voorzien. De uitvoering van beide compensaties werd verweven in een taakverdelingsmatrix en dient te worden uitgevoerd in de daartoe speciaal aangewezen zones: de zogenaamde zoekzones (Figuur 3 rechts).

In 2008 werd gestart met de uitwerking van de eerste inrichtingswerken volgens de taakverdelingsmatrix. Om deze natuurontwikkelingsmaatregelen te kunnen evalueren, werd door de Afdeling Maritieme Toegang van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (Vlaamse Gemeenschap) aan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek de opdracht gegeven om de getroffen maatregelen van de compensatiematrix te onderzoeken aan de hand van een studie over de avifauna. Daartoe werd een broedvogelmonitoring opgestart in 2006 en werden in het winterhalfjaar alle watervogels in het studiegebied geteld.

Aanvankelijk bestond de monitoringsopdracht enkel uit het onderzoek naar de compensatiemaatregelen voor het Europees te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge maar door de sterke verweving van de inrichting ervan met het Vlaams te compenseren gedeelte drong zich naderhand een integraal monitoringsplan van beide compensaties op. Om de evoluties binnen de compensaties voldoende te kaderen binnen de ontwikkelingen van de volledige SBZ-V, wordt het volledige poldercomplex in de monitoring opgenomen.

Het verzamelen van de gegevens wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door vrijwilligers van de Vogelwerkgroep NW-Vlaanderen (vogelwerkgroep Mergus), de Werkgroep Uitkerkse Polders en de Vogelwerkgroep Middenkust en wordt verder aangevuld met gegevens van het INBO en Natuurpunt. Natuurpunt staat in voor de coördinatie van de vrijwilligers, het INBO is verantwoordelijk voor de wetenschappelijke opvolging en rapportage.

Dit rapport geeft de resultaten van het negende onderzoeksjaar (broedseizoen 2013).

Van boven naar onder en van links naar rechts:
Zwartkopmeeuw, Bruine Kiekendief, Visdief en Steltkluut (Hilbran Verstraete)

2 Broedvogels

Hilbran Verstraete, W. Courtens & D. Verbelen

2.1 Doel van de compensaties

De Europese compensatie heeft als doel 130 ha habitat te creëren (Advisnota Courtens & Kuijken 2004): 10 ha rietland/rietmoeras, 20 ha zilt grasland en 100 ha permanent grasland.

Het doel van het Vlaams te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (dat buiten de SBZ-V ligt) is om 232 ha natuurontwikkeling te realiseren door de vervanging van natuurwaarden in evenwaardige kwaliteit en kwantiteit.

2.2 Doel van de monitoring

De monitoring heeft als doel de getroffen maatregelen met betrekking tot de natuurinrichting binnen de compensatiegebieden te evalueren. Daartoe worden de aantallen en broedlocaties van een aantal geselecteerde doelsoorten in het volledige studiegebied jaarlijks opgevolgd.

2.3 Methodiek

2.3.1 Studiegebied

Bij de aanvang van het project werd de volledige SBZ-V, het geschrapte gedeelte van de SBZ-V en een aantal aangrenzende gebieden buiten de SBZ-V ingedeeld in 126 kleinere eenheden of telgebieden (Figuur 2, Bijlage 2 en Bijlage 3). Deze gebieden vormen samen het 'studiegebied'. Binnen het studiegebied zijn een aantal gebieden aangeduid waarbinnen de compensaties kunnen worden gerealiseerd, de zogenaamde zoekzones (Figuur 3 rechts). Twee extra gebieden werden in 2010 aan het monitoringsproject toegevoegd: Ter Doest en Lissewege. Al deze gebieden worden elk op een gestandaardiseerde manier door één of meerdere personen geïnventariseerd.

2.3.2 Doelsoorten

De geselecteerde soorten zijn in de eerste plaats alle soorten waarvoor de SBZ werd aangeduid en alle andere soorten van de Bijlage I van de Vogelrichtlijn. Aanvullend worden ook enkele aandachtsoorten voor Vlaanderen geteld: een aantal soorten van de Rode Lijst van de Vlaamse Broedvogels (Devos et al., 2004) en soorten waarvan in de SBZ minstens 5% van de Vlaamse populatie (1991 – 2012) broedt (gebaseerd op Vermeersch et al., 2004). De lijst van de getelde soorten en hun specifieke status is weergegeven in Bijlage 1.

2.3.3 Inventarisatie volgens de UTK-methode

Alle broedvogels worden gemonitord aan de hand van een uitgebreide territoriumkarteringsmethode (UTK-methode) zoals beschreven in Hustings et al. (1985) en aangepast naar van Dijk (2004). Dit is een gestandaardiseerde methode die op soortspecifieke wijze het aantal territoria van broedvogels bepaalt. Het resultaat van deze territoriumkartering is een kaart met puntsgewijze notering van het vermoedelijke centrum van elk territorium van elke bestudeerde soort. Dit laat toe om naast het exacte aantal territoria, ook per soort een zicht te krijgen op de precieze verspreiding en het geprefereerde habitat van die soort.

Om de evolutie van het aantal territoria in de zoekzones op te volgen, worden jaarlijks 5 telrondes volgens de UTK-methode gelopen (UTK5). Dit is voldoende om een accuraat beeld te verkrijgen van het aantal territoria van elk van de weerhouden soorten.

Voor het onderzoek naar het aantal territoria in de rest van het poldercomplex, wordt 3 maal per jaar een telronde gelopen volgens de UTK-methode (UTK3) (cf. de methodiek voor een gedetailleerde monitoring volgens Courtens et al., 2006).

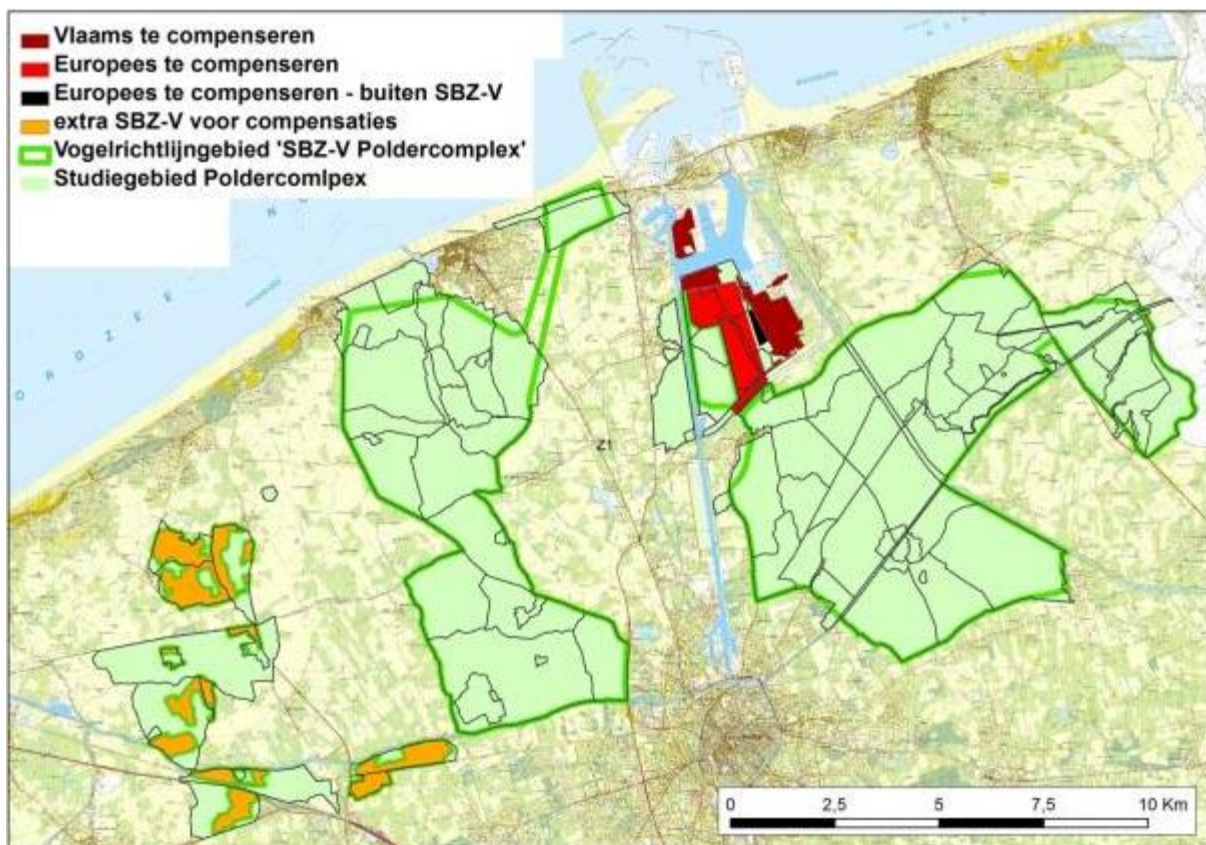
Voor alle telgebieden werden in 2013 puntgegevens van de territoria verzameld, behalve voor de Uitkerkse polder. Puntgegevens kunnen worden beschouwd als extra informatie. Het niet beschikbaar zijn van puntgegevens voor deze gebieden heeft verder geen consequenties voor de evaluatie van de natuurcompensaties.

2.3.4 Avimap

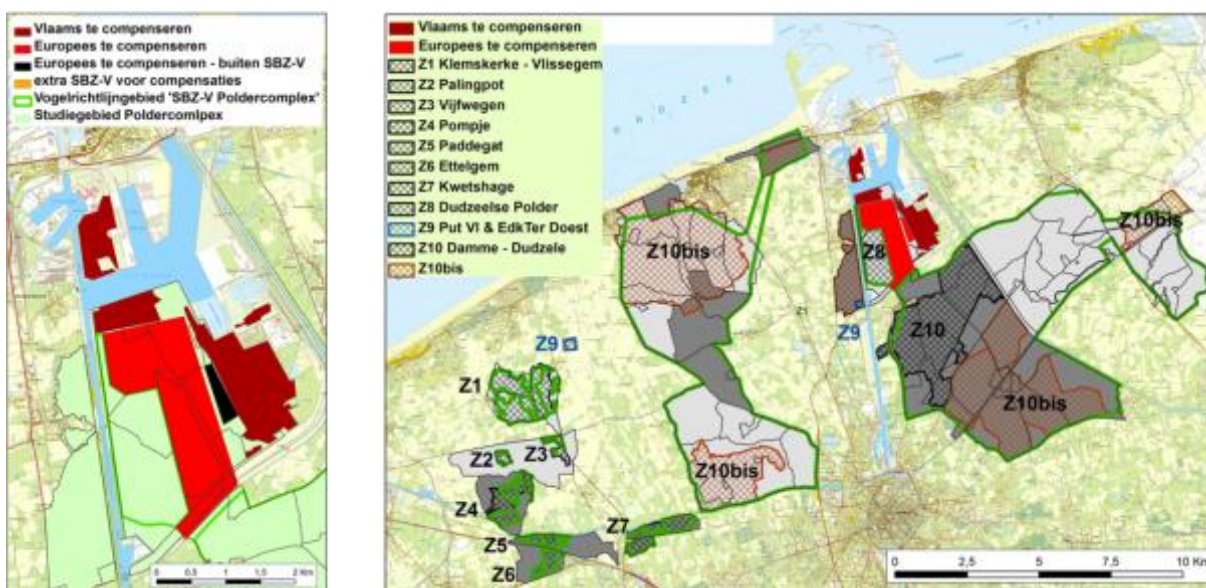
Sinds 2011 worden de meeste gegevens ingevoerd in het programma AviMap. Dit programma werd specifiek ontwikkeld voor de verwerking van broedvogelgegevens en bepaalt op basis van de ingevoerde waarnemingen automatisch het aantal en de ligging van de territoria. Dit gebeurt volgens de regels (criteria, datumgrenzen, fusie-afstanden) die in het kader van het voorliggende project ook in het verleden werden gebruikt voor de verwerking van de gegevens

Figuur 1 Autoclustering voor Blauwborst door Avimap in Weiden Hoge Noen.

Figuur 2. Overzicht van het studiegebied met aanduiding van de verschillende deelgebieden.

Figuur 3. Detail van de verschillende te compenseren zones binnen de achterhaven van Zeebrugge (links) en de verschillende zoekzones binnen de SBZ-V (rechts).

2.4 Weersomstandigheden

De weersomstandigheden tijdens het voorjaar van 2013 maakten het inventarisatiewerk erg moeilijk. Het algemene beeld van de inventarisatieochtenden in 2013 kan kort omschreven worden als erg grauw met een ijzige, strakke wind die het polderlandschap zelfs in mei nog heel erg winters deed aanvoelen. Tabel 1 geeft een aantal weerparameters weer voor het meetstation Knokke-Zwin (KMI 2013). Zowel de gemiddelde maximale- als gemiddelde minimale temperatuur wordt vrijwel over de ganse periode aangeduid als zeer abnormaal (eenmaal om de 10 jaar) tot uitzonderlijk (eenmaal om de 30 jaar) koud. De neerslagwaarden waren daarentegen normaal, behalve voor de maand mei waarin een abnormaal hoge neerslagwaarde werd opgetekend.

Tabel 1. Weerparameters tijdens broedseizoen 2013 (KMI 2013) tijdens de maanden maart–juni 2013 voor het meetstation Knokke-Zwin. Bij 'afwijking gemiddelde' duiden 1, 2 en 3 respectievelijk op abnormale (eenmaal in 6 jaar), zeer abnormale (eenmaal in 10 jaar) en uitzonderlijke (eenmaal in 30 jaar) waarden.

	gemiddelde T (°)	gemiddelde max T (°)	normale gemiddelde max T (°)	afwijking gemiddelde max T	gemiddelde min T (°)	normale gemiddelde min T (°)	afwijking gemiddelde min T (°)	gemiddelde nrslg (mm)	Normale gemiddelde nrslg (mm)	afwijking gemiddelde Nrslg
maart	3	6,1	10,2	3	-0,1	3	2	47,9	58,8	0
april	7,8	12	13,4	1	3,5	4,8	1	27,7	44	0
mei	10,4	13,6	17	3	7,2	8,6	2	104,1	62,4	1
juni	14,5	17,8	19,5	1	11,2	11,4	0	45,8	70,3	0

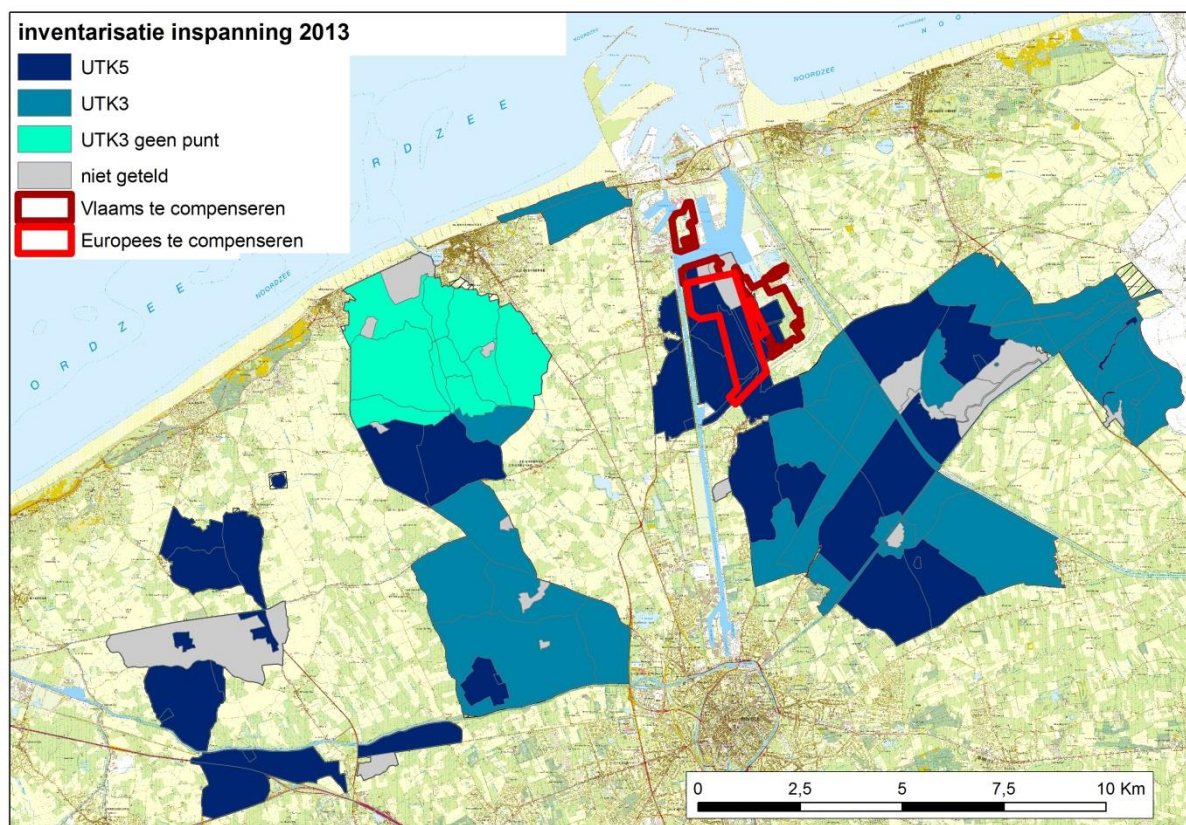
2.5 Inventarisatie-inspanning

Figuur 4 geeft een overzicht van de inventarisatie-inspanning tijdens het broedvogelseizoen 2013. Van de 128 telgebieden werden er 106 geteld. Het merendeel van de niet getelde gebieden zijn dorpskernen of gebieden die intussen door de havenuitbreidingen een andere bestemming kregen. Van de 106 getelde gebieden werden er 48 geteld volgens UTK5 methode, 48 gebieden werden volgens de UTK3 methode geteld en 10 gebieden in de Uitkerkse Polder werden elk 3 maal geïnventariseerd zonder dat hiervan puntgegevens werden aangeleverd.

De extreem koude en winderige weersomstandigheden lieten de inventarisatie van rietvogels in de Uitkerkse Polder niet toe. Voor de berekening van het aantal territoria van Blauwborst, Rietzanger en Cetti's zanger werd het aantal van vorig jaar (2012) voor Uitkerke vermenigvuldigd met de groeifactor 2012-2013 in de overige gebieden van het studiegebied.

Voor alle deelgebieden samen werden in totaal meer dan 3000 puntlocaties van territoria van de geselecteerde doelsoorten ingevoerd. Deze gegevens werden verzameld door ruim 30 tellers. In totaal werden meer dan 1.000 manuren besteed aan de broedvogelinventarisatie.

Figuur 4. Inventarisatie-inspanning in 2013. UTK5 en 3 = vijf of drie telrondes volgens de uitgebreide territoriumkartering met verzameling van puntgegevens. UTK3 geen punt = drie telrondes volgens de uitgebreide territoriumkartering zonder verzameling van puntgegevens.

Blauwborst (Glenn Vermeersch)

2.6 Resultaten

2.6.1 Globaal overzicht

Tabel 2 geeft een overzicht van de evolutie van de aantallen van de onderzochte doelsoorten in het studiegebied van 1991 tot en met 2013. Voor de vergelijkbaarheid van de aantallen over de jaren heen werd geen rekening gehouden met gebieden die er in de loop van het project als telgebied zijn bijgekomen. Zo worden de territoria in de inrichtingsgebieden Lissewege, Ter Doest en Eendekooi Lissewege alsook de territoria in Weiden Noordede in Tabel 2 niet in rekening gebracht. Ook Weiden Spoorweg Oost, Weiden Distringas en Plasjes Pelikaan, die allen buiten de SBZ-V vallen, werden hier niet opgenomen. Het aantal territoria van deze gebieden komt verderop in het rapport wel aan bod.

In 2013 werden van 9 soorten van de Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn territoria vastgesteld in het Poldercomplex. Bruine Kiekendief deed het met 5 territoria beter dan de 3 territoria die in 2012 werden opgetekend. Kluut viel wat terug maar doet het nog steeds behoorlijk. Roerdomp werd reeds enige jaren niet meer vastgesteld in het Rietveld Pelikaan, maar het territorium in het ingericht compensatiegebied Weiden Pompje te Oudenburg was voor het tweede jaar op rij present. Woudaap en Porseleinhoen lijken sinds 2009 uit het studiegebied verdwenen en werden ook in 2013 niet meer vastgesteld. Er werd 1 territorium van Steltkluut vastgesteld. Visdief deed het beter dan ooit tevoren. Het aantal Blauwborsten viel wat terug, maar een dramatische terugval is dat zeker niet. Voor het eerst werd een territorium Kleine Zilverreiger vastgesteld in de SBZ-V en ook Zwartkopmeeuw was een nieuwkomer met 3 territoria in een kolonie Kokmeeuwen in het ingerichte compensatiegebied Eendekooi van Lissewege.

6 soorten waarvan zich minimum 5% van de Vlaamse populatie in het Poldercomplex bevindt (de 'Vlaamse 5% norm') en die tevens voorkomen op de Vlaamse Rode Lijst hadden territoria in het Poldercomplex tijdens het broedseizoen 2013. Eén daarvan betreft een nieuwe soort voor het poldercomplex: een paartje Bontbekplevier in de achterhaven van Zeebrugge in het geschrapte deel van de SBZ-V. Tureluur blijft de stijgende lijn doortrekken met het hoogste aantal ooit. Rietzanger blijft ongeveer op het niveau van 2012 en herstelt dus voorlopig niet van de klap die het te verwerken kreeg tijdens het broedseizoen 2012. Cetti's Zanger bereikte een dieptepunt na jaren van verval. Zomertaling viel terug naar een gemiddeld aantal, na een absoluut topjaar in 2012. Smient blijft zich handhaven en is sinds 2002 onafgebroken in de SBZ-V als broedvogel aanwezig.

5 soorten die de Vlaamse 5% norm halen, maar die niet op de Rode Lijst voorkomen, kwamen net als de voorgaande jaren weer tot broeden in het poldercomplex, waarvan twee soorten het hoogste aantal territoria ooit lieten optekenen: Grutto en Kuifeend. Slobeend blijft het erg goed doen en Bergeend blijft min of meer op niveau, terwijl Scholekster na een absoluut hoogtepunt in 2010 in aantal blijft dalen.

De aantallen die in Tabel 2 in het grijs worden weergegeven in jaren voor de start van het monitoringsproject duiden op (sterk) onvolledige of ontbrekende telgegevens. Voor soorten als Blauwborst en Rietzanger is het nagenoeg onmogelijk om buiten het kader van een uitgebreid monitoringsproject jaarlijks betrouwbare aantallen te bekomen. Beide soorten broeden vooral in rietkragen tussen sloten en kunnen enkel bij intensief bezoek van een gebied (waarbij al deze lijnvormige elementen worden afgelopen) op een goede manier in kaart worden gebracht. Voor de periode 1991-1998 zijn voor Blauwborst betrouwbare gegevens beschikbaar aangezien deze soort tijdens die jaren intensief werd geïnventariseerd, precies om de toename van deze soort in de regio goed te kunnen documenteren.

Tabel 2. Aantalsevolutie van het aantal territoria van de verschillende onderzoeksoorten in de SBZ-V.

RL: categorie op de Rode Lijst van de Vlaamse broedvogels (MUB: met uitsterven bedreigd; B: bedreigd; KW: kwetsbaar; Z: zeldzaam). PV: grootte van de Vlaamse populatie, gebaseerd op Vermeersch et al. (2006) en (met*) Vermeersch et al. (2004). Grijsz aantallen duiden op (sterk) onvolledige of ontbrekende telgegevens.

Soort	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	VRL	RL	PV	
Roerdomp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	X	MUB	6-14	
Woudaapje	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	7	1	0	0	0	0	X	MUB	8-15	
Kwak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	X	Z	20-35	
Kleine Zilverreiger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	X	Z	33-36	
Bruine Kiekendief	4	6	7	11	8	7	8	8	11	12	14	12	11	11	11	9	7	8	7	11	6	3	5	X		145-155	
Grauwe Kiekendief	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	MUB	0	
Kwartelkoning	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X	MUB	0-2	
Porseleinhoen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	X	B	2-20	
Kluut	48	50	61	102	71	79	90	99	98	98	68	70	75	83	110	145	203	176	151	128	167	161	149	X	KW	350-400	
Stelkluut	0	0	0	0	0	0	1	0	0	9	0	0	0	0	9	1	1	4	0	0	0	5	1	X	Z	0-10	
Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X		221-673	
Visdief	0	1	0	0	0	1	1	2	2	2	2	?	1	2	1	1	1	0	4	6	2	5	26	X	KW	2450-3250	
IJsvogel	1	1	1	1	5	3	3	0	1	4	3	3	3	0	2	0	3	0	0	1	2	1	0	X		> 600	
Blauwborst	20	25	55	80	100	120	155	95	51	70	105	68	65	-	-	116	199	183	200	283	318	308	285	X		2859-3783	
Smient	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	1	3	2	3	1	6	3	4			1-3	
Pijlstaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	?	?	?	?	?	?	0	0	0	0	0	0		Z	1-3	
Zomertaling	1	7	8	11	3	3	5	7	8	13	13	13	?	5	13	17	4	6	11	5	5	15	8		B	100-150	
Bontbekplevier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1		Z	8-14	
Watersnip	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		MUB	17-35	
Tureluur	45	48	48	53	55	81	84	84	92	116	112	109	135	108	105	162	144	183	189	185	181	191	212		KW	413-456	
Paapje	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		MUB	2-5	
Tapuit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0		MUB	8-12	
Snor	?	?	1	?	1	2	8	?	?	?	?	?	?	?	?	2	1	2	1	4	0	0	0		MUB	11-21	
Graszanger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	?	?	-	12	17	33	25	8	3	0	0	0		Z	17-34	
Cetti's Zanger	?	1	1	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	6	10	23	47	61	46	43	22	23	5		Z	18-65	
Rietzanger	-	-	38	30	65	50	80	-	55	83	142	111	55	-	-	610	668	762	984	1209	1322	855	834		B	2116-2738	
Baardmannetje	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	5	8	8	7	8	2	2	0		Z	13-22	
Buidelmees	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0		Z	4-10	
Bergeend	69	87	101	100	123	131	126	135	151	160	202	231	160	154	195	260	202	224	232	246	215	238	216			2130-2821	
Gruito	146	152	142	190	192	187	188	191	201	262	310	341	338	322	273	339	356	370	371	362	379	352	387			1042-1272	
Slobeend	70	78	72	60	44	30	36	49	52	49	58	59	54	54	95	99	69	98	124	108	97	119	112			817-1087	
Kuifeend	26	64	97	58	84	50	60	71	89	60	45	83	48	30	24	58	64	67	102	99	65	94	118			1450-2050	
Scholekster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	122	122	122	-	131	128	191	169	188	200	238	191	174	167			1800-2500

2.6.2 Soortbespreking: trends en verspreiding

Hieronder worden de projectsoorten (soorten behorende tot de Bijlage I van de Vogelrichtlijn, Vlaamse Rode Lijst en de Vlaamse 5% norm) besproken die in het broedseizoen 2013 in het poldercomplex tot broeden kwamen.

Voor elke soort wordt de densiteit in de verschillende telgebieden van het studiegebied op een kaart weergegeven, wordt in een grafiek de aantalsevolutie over lange termijn weergegeven, wordt een tabel getoond die per onderzoeksjaar de aantalsverhouding tussen de relevante deelgebieden van het studiegebied beschouwt en wordt een grafiek getoond waarin de aantalsverandering ten aanzien van het gemiddeld aantal van de beschouwde soort tijdens de onderzoeksjaren voor de inrichtingswerken (2006-2008) wordt weergegeven voor de relevante deelgebieden.

Voor de langetermijnberekeningen (1991-2013) werden net als voor Tabel 2 de territoria van de Vlaams te compenseren gebieden die buiten de SBZ-V liggen (Weiden Spoorweg Oost, Weiden Distrigas en Plasjes Pelikaan) en gebieden van de SBZ-V die er in de loop van het project zijn bijgekomen (Lissewege, Eendekooi Lissewege en Ter Doest) omwille van de vergelijkbaarheid van de gegevens over een lange tijdspanne niet mee in rekening gebracht.

In de berekeningen voor de aantalsverhoudingen tussen de relevante deelgebieden van het studiegebied daarentegen, werd het aantal territoria van alle getelde gebieden in rekening gebracht. Dit verklaart mogelijk de iets hogere aantallen in vergelijking met de langetermijnresultaten weergegeven in Tabel 2. In 2010 werd geen UTK uitgevoerd in de gebieden van de achterhaven van Zeebrugge die buiten de SBZ-V vallen (Vlaams te compenseren), waardoor deze gegevens ontbreken. Dit wordt in de tabel in grijs aangeduid.

Volgende factoren die mogelijk een invloed hebben op de populatiedynamiek van de onderzochte soorten werden niet onderzocht: predatie door Vos, predatie door roofvogels, verstoring door vee, populatiefluctuaties die mogelijk aan klimaatwijzigingen zijn te wijten, eventuele problemen in de overwinteringsgebieden, problemen tijdens de trektijd e.d. Echter, eventuele fluctuaties in de resultaten van de gerealiseerde gebieden, kunnen worden vergeleken met de trend in de rest van het poldercomplex. De monitoring over het volledige SBZ-V 'Poldercomplex' dient op die manier als referentiekader om eventuele fluctuaties op kleinere schaal te kunnen duiden.

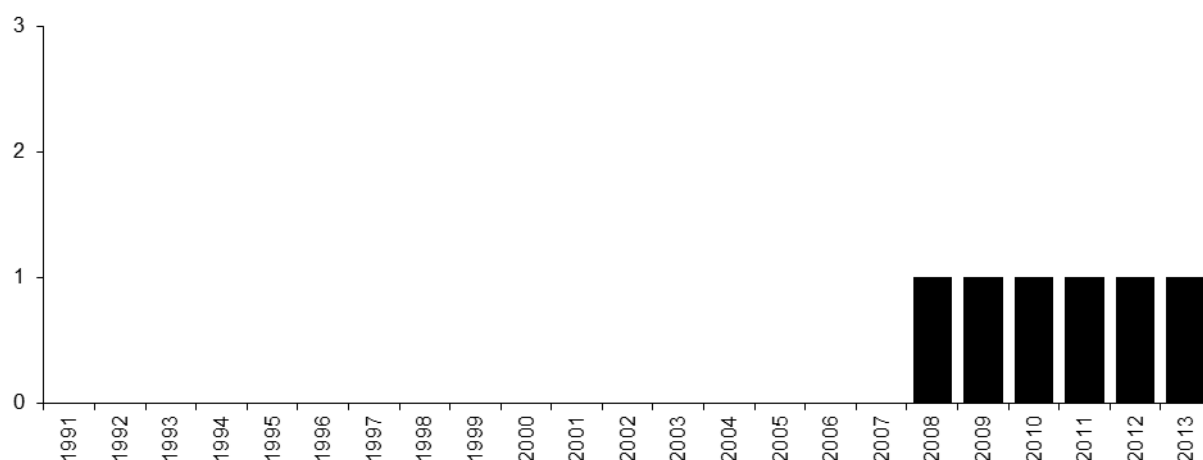

Roerdomp (Yves Adams) en Kleine Zilverreiger (Glenn Vermeersch)

2.6.2.1 Bijlage I soorten van de Vogelrichtlijn

2.6.2.1.1 Roerdomp *Botaurus stellaris*

Roerdomp kwam in 2013 niet meer tot broeden in het ondertussen grotendeels verdwenen Europees te compenseren gebied Rietveld Pelikaan in de achterhaven van Zeebrugge. Wel was er voor het tweede opeenvolgende jaar een territorium aanwezig in de ingerichte zone Weiden Pompje te Oudenburg. Het eerste territorium voor de SBZ-V werd in 2008 opgetekend in de Fonteintjes Oost. De soort was sindsdien steeds met 1 territorium in de SBZ-V aanwezig (Figuur 5 en Tabel 3).

Figuur 5. Aantalsevolutie van territoria Roerdomp *Botaurus stellaris* sinds 1991 in het Poldercomplex.

Tabel 3. Aantalsverhouding van Roerdomp *Botaurus stellaris* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Roerdomp		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren				1	1	1		
	Vlaams te compenseren								
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	0	0	0	0	0	0	1	1
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	0	0	1	0	0	0	0	0
	Totaal	0	0	1	1	1	1	1	1

2.6.2.1.2 Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta*

In de Lage Moere te Meetkerke werd in 2013 voor de eerste maal een territorium van Kleine Zilverreiger opgetekend in de SBZ-V. De soort leerde Vlaanderen kennen tijdens de jaren '90, voordien was ze er zeldzaam. In het Zwin vestigde zich toen een kleine kolonie. Kleine Zilverreigers waren sinds de jaren '90 wel (bijna) jaarrond aanwezig in de SBZ-V Poldercomplex en werd vaak in relatief grote aantallen (tientallen exemplaren) op slaapplekken waargenomen.

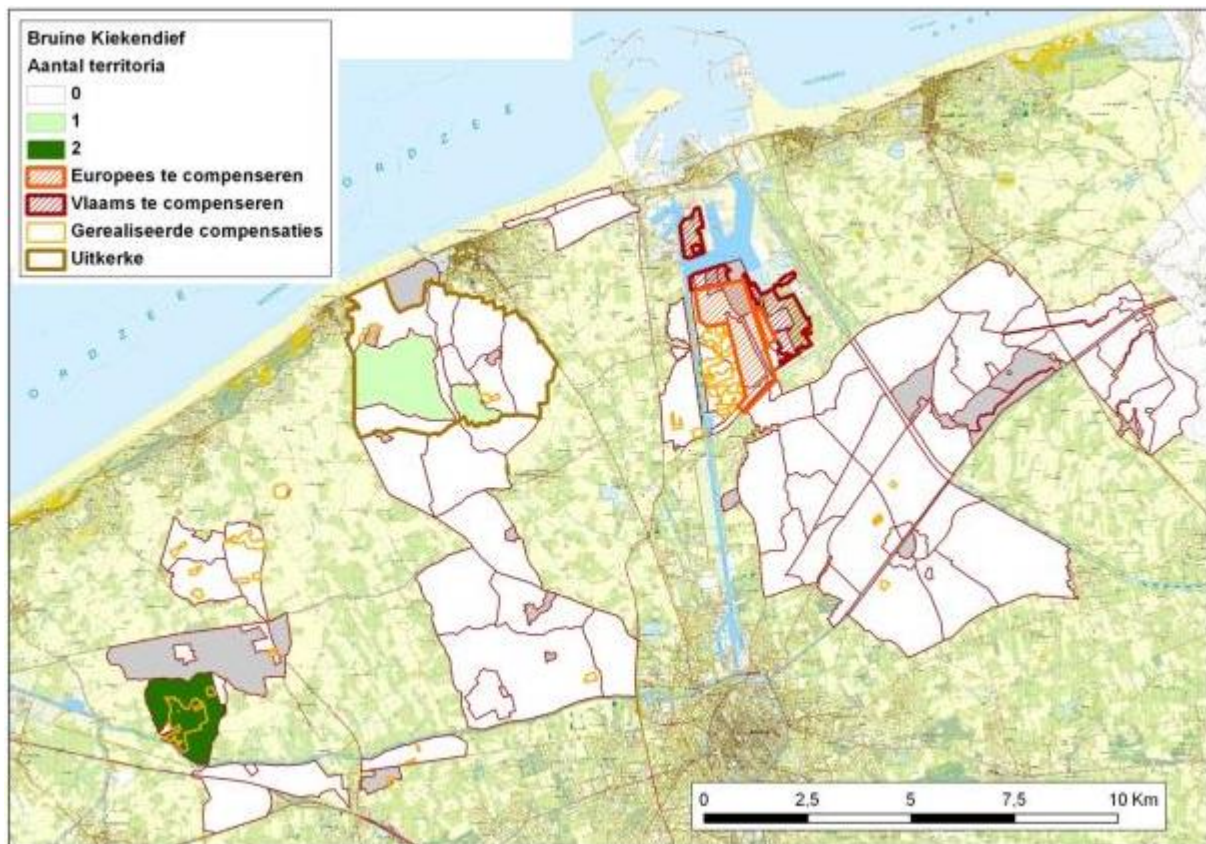
2.6.2.1.3 Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*

Het aantal territoria Bruine Kiekendief deed het in 2013 met 5 stuks iets beter dan het absolute dieptepunt van 2012 (toen 3 territoria) maar de algemene trend sinds 2010 blijft sterk dalend. De soort is reeds langer uit het geschrapte deel van de SBZ-V verdwenen, blijft zich in de Uitkerkse Polder met 2 territoria handhaven, maar kent in de rest van de SBZ-V een dramatische achteruitgang (Figuur 7, Tabel 4, Figuur 8). Wel zeer hoopvol is de vestiging van een tweede territorium in het compensatiegebied 'Weiden Pompje'.

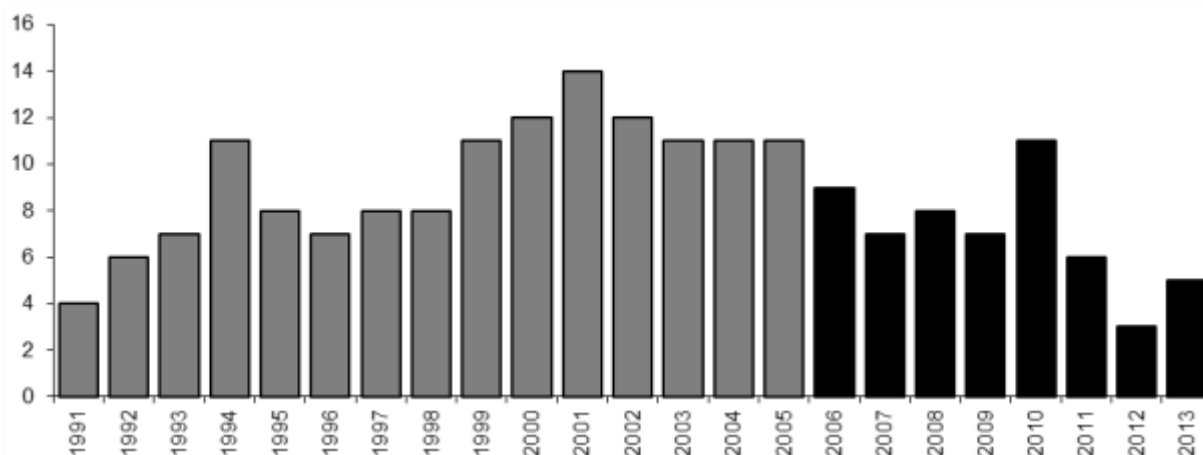
Op Europese schaal is de populatie Bruine Kiekendief de laatste 20 jaar nochtans stabiel en vertoont de soort volgens de Pan-European Common Bird Monitoring Scheme een positieve populatietrend van 14% (PECBMS, 2012). In Nederland is er over dezelfde periode dan weer een significant dalende trend, met een populatie-afname van ongeveer 20% (www.sovon.nl).

Bruine Kiekendief (Hilbran Verstraete)

Figuur 6. Aantal territoria van Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* in het studiegebied in 2013.

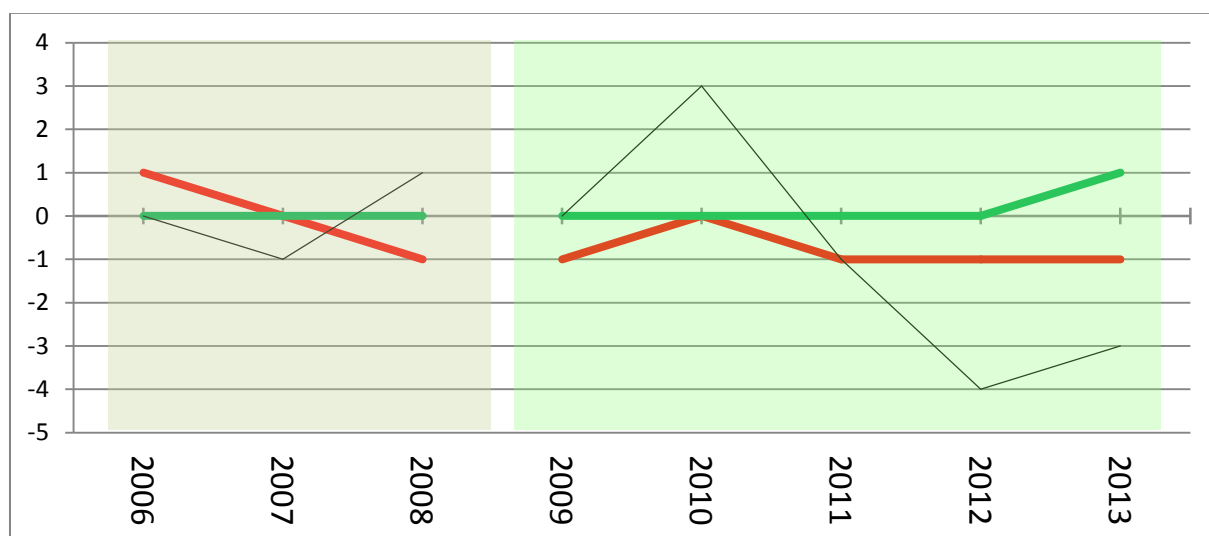
Figuur 7. Aantalsevolutie van territoria Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject.

Tabel 4. Aantalsverhouding van Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Bruine Kiekendief		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	2	1			1			
	Vlaams te compenseren								
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	1	1	1	1	1	1	1	2
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	6	5	7	6	9	5	2	3
	Totaal	9	7	8	7	11	6	3	5

Figuur 8. Aantalsverschil van het aantal territoria Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

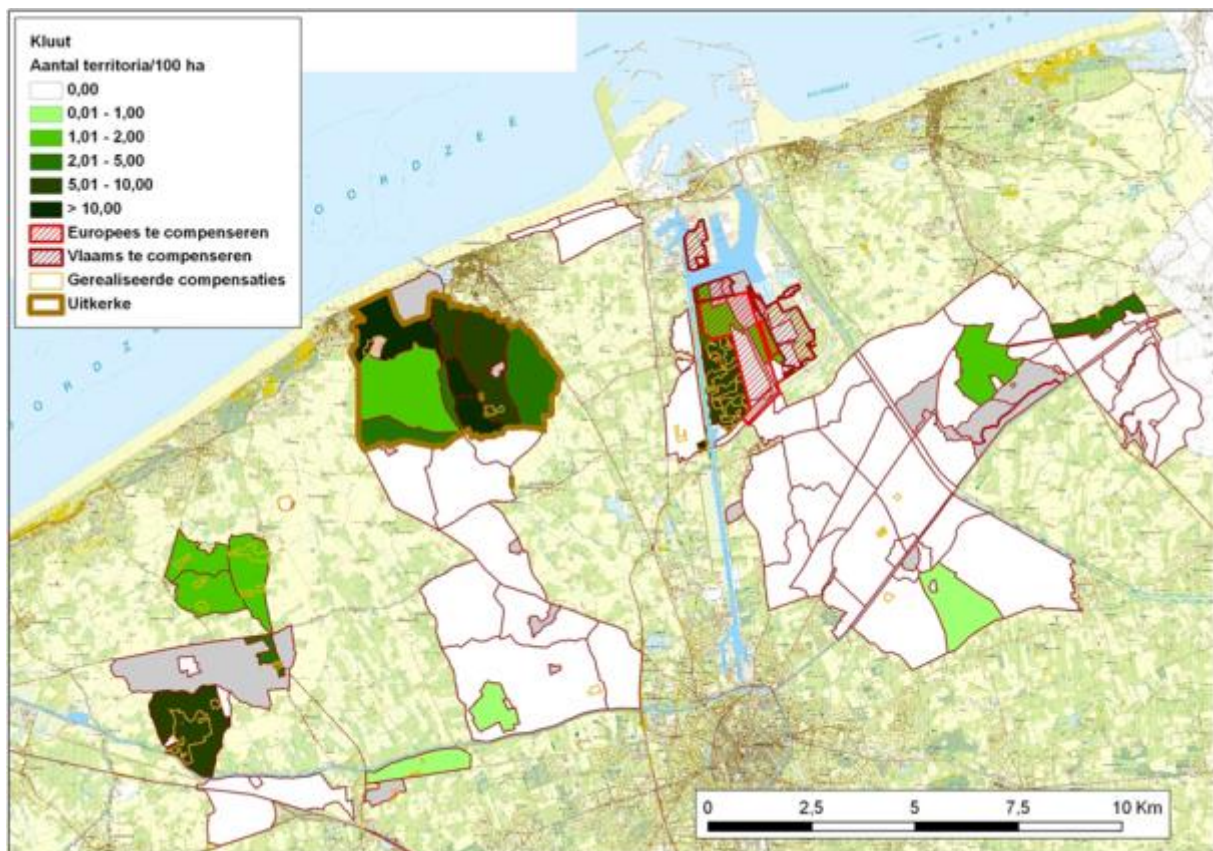
2.6.2.1.4 Kluut *Recurvirostra avosetta*

Het grootste bolwerk voor deze soort is de Uitkerkse Polder (Figuur 9). Maar ook in de drie belangrijkste compensatiezones die totnogtoe werden gerealiseerd (Klemskerke-Vlissegem, Weiden Pompje te Oudenburg en de Dudzeelse Polder), werden behoorlijke aantallen opgetekend. Tijdens het broedseizoen 2013 werden 149 territoria vastgesteld. Daarmee valt het aantal iets terug t.o.v. 2012 en 2011 (Figuur 10). Enkel in Uitkerke ging het aantal territoria er op vooruit ten opzichte van 2012, terwijl in de overige deelgebieden de aantallen daalden, met de sterkste daling in de gerealiseerde compensaties (Tabel 5 en Figuur 11).

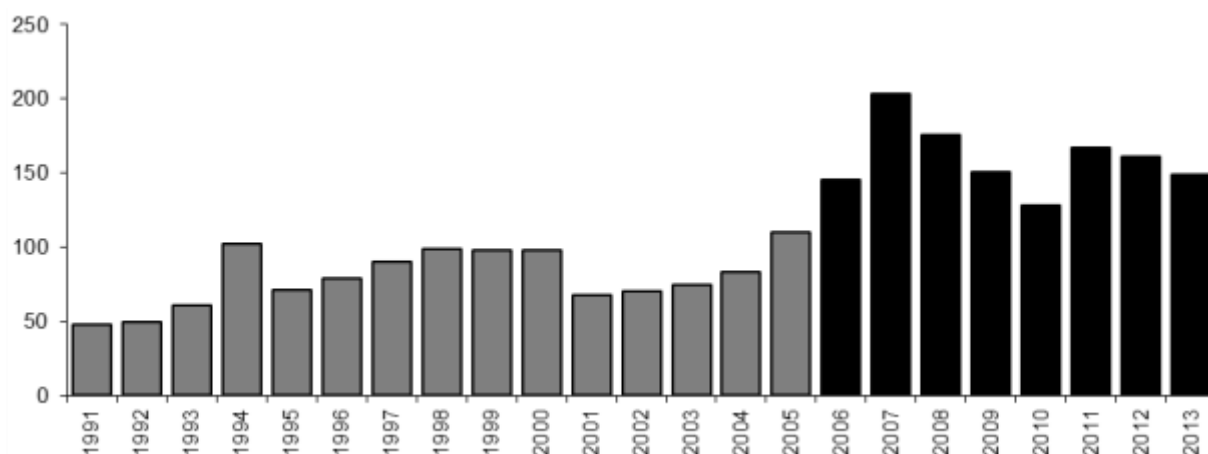
In Nederland staat de populatie Kluut momenteel nog slechts op 40% van het niveau van in 1990 (www.sovon.nl).

Kluut (Glenn Vermeersch)

Figuur 9. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Kluut *Recurvirostra avosetta* in het studiegebied in 2013.

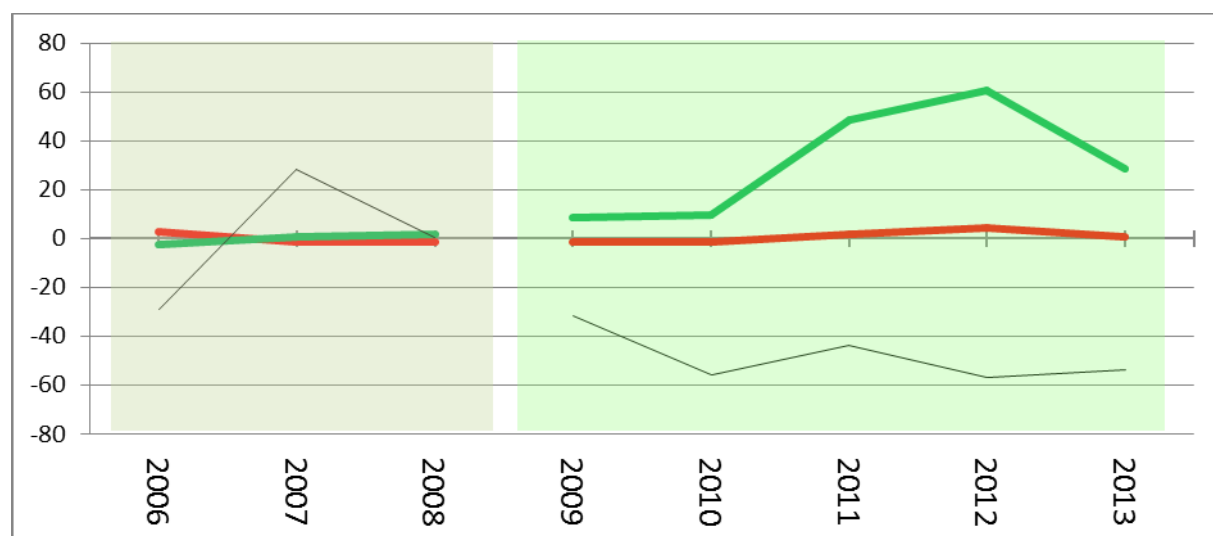
Figuur 10. Aantalsevolutie van territoria Kluut *Recurvirostra avosetta* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject.

Tabel 5. Aantalsverhouding van Kluut *Recurvirostra avosetta* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Kluut		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	2						2	2
	Vlaams te compenseren	2					3	4	
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	13	16	17	24	25	64	76	44
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	130	187	159	127	103	115	102	105
	Totaal	147	203	176	151	128	182	184	151

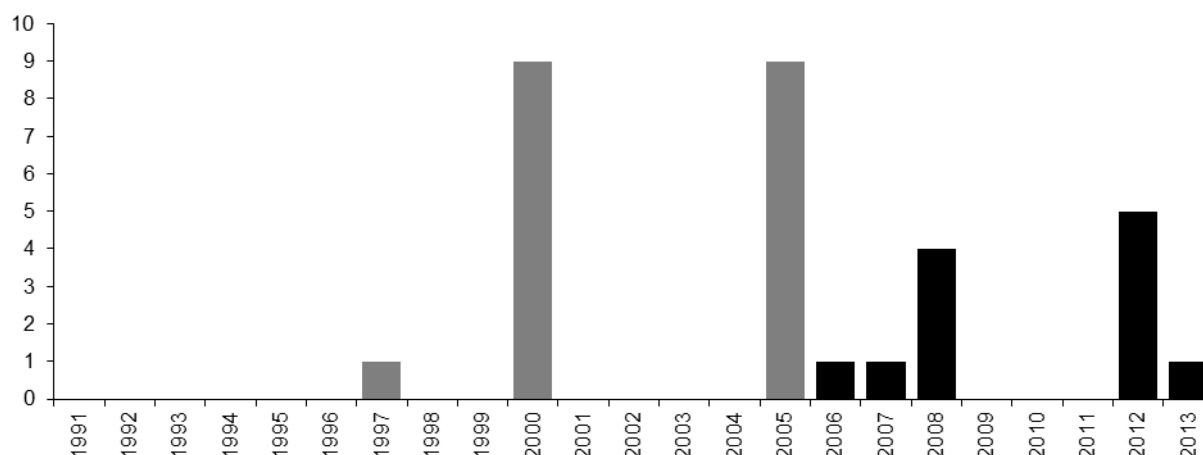
Figuur 11. Aantalsverschil van het aantal territoria Kluut *Recurvirostra avosetta* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

2.6.2.1.5 Steltkluut *Himantopus himantopus*

Een enkel paartje Steltkluut kwam in de SBZ-V tot broeden tijdens het broedseizoen 2013. Het territorium bevond zich in de Uitkerkse Polder, in de Gruttoweiden Noord. Deze schaarse broedvogel van zuidelijke oorsprong kwam tijdens 5 van de 8 onderzoeksjaren in de SBZ-V tot broeden. Het aantalsverloop kent een erg grillig verloop. Droogte en de daaraan verbonden beperking aan geschikt broedhabitat spelen wellicht zowel lokaal als in de meer zuidelijke kerngebieden van deze soort (Frankrijk, Spanje) een belangrijke rol in dit grillige verloop (Figuur 12). Alle broedparen in het SBZ-V bevonden zich tot hertoe in Uitkerke (Tabel 6).

Steltkluut (Hilbran Verstraete)

Figuur 12. Aantalsevolutie van territoria Steltkluut *Himantopus himantopus* sinds 1991 in het poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject.

Tabel 6. Aantalsverhouding van Steltkluut *Himantopus himantopus* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Steltkluut		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren								
	Vlaams te compenseren								
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	0	0	0	0	0	0	0	0
	Subtotaal	1	1	4	0	0	0	5	1
	Totaal	1	1	4	0	0	0	5	1

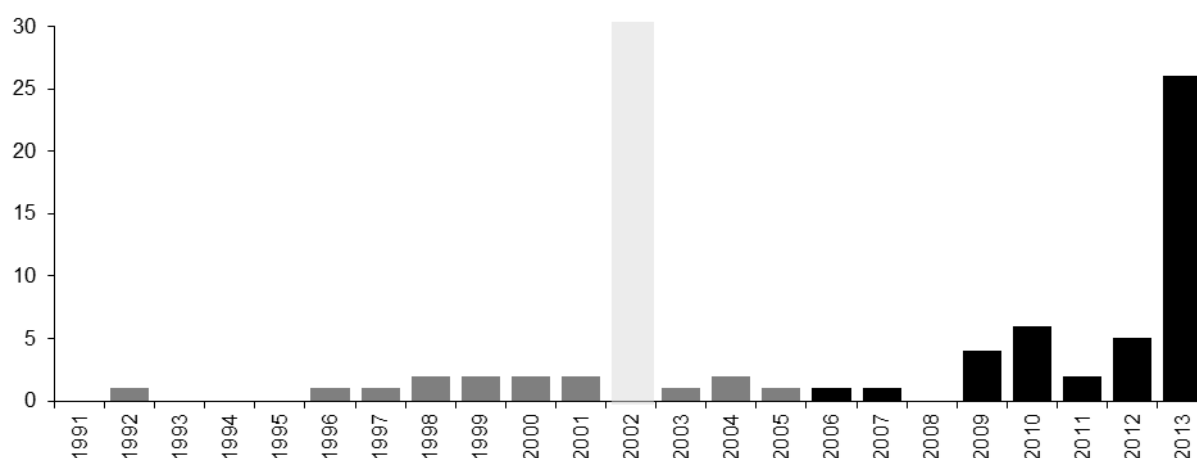
2.6.2.1.6 Zwartkopmeeuw *Ichthyaetus melanocephalus*

Met 3 territoria in het als brakke plas ingerichte gebied de Eendekooi van Lissewege werd de SBZ-V tijdens het broedseizoen 2013 een Bijlage I-soort rijker. De 3 territoria bevonden zich in de kolonie Kokmeeuwen *Larus ridibundus*.

2.6.2.1.7 Visdief *Sterna hirundo*

Visdief deed het sinds 1991 nooit beter in de SBZ-V dan in het broedseizoen 2013 (Figuur 13).

In Tabel 7 worden alle verzamelde gegevens in rekening gebracht, dus ook de territoria buiten de SBZ-V in de achterhaven van Zeebrugge. Zoals Tabel 7 laat zien, bevinden de meeste broedparen zich in de achterhaven van Zeebrugge, waar recente opspuitingen 30 koppels Visdieven een tijdelijk broedplek bieden, het hoogste aantal aldaar sinds het begin van de vestiging in 2010. Ook in Uitkerke werd met 26 territoria het hoogste aantal sinds de start van het monitoringsproject bereikt. In het compensatiegebied Eendekooi Lissewege tenslotte, werden 2 territoria opgetekend.

Figuur 13. Aantalsevolutie van territoria Visdief *Sterna hirundo* sinds 1991 in het SBZ-V.

Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject, lichtgrijze zones duiden op een onvolledige zoekinspanning voor dat jaar.

Tabel 7. Aantalsverhouding van Visdief *Sterna hirundo* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Visdief		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren								
	Vlaams te compenseren						4	10	30
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	0	0	1	0	1	1	5	2
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	1	1	0	4	6	2	4	26
Totaal		1	1	1	4	7	7	19	58

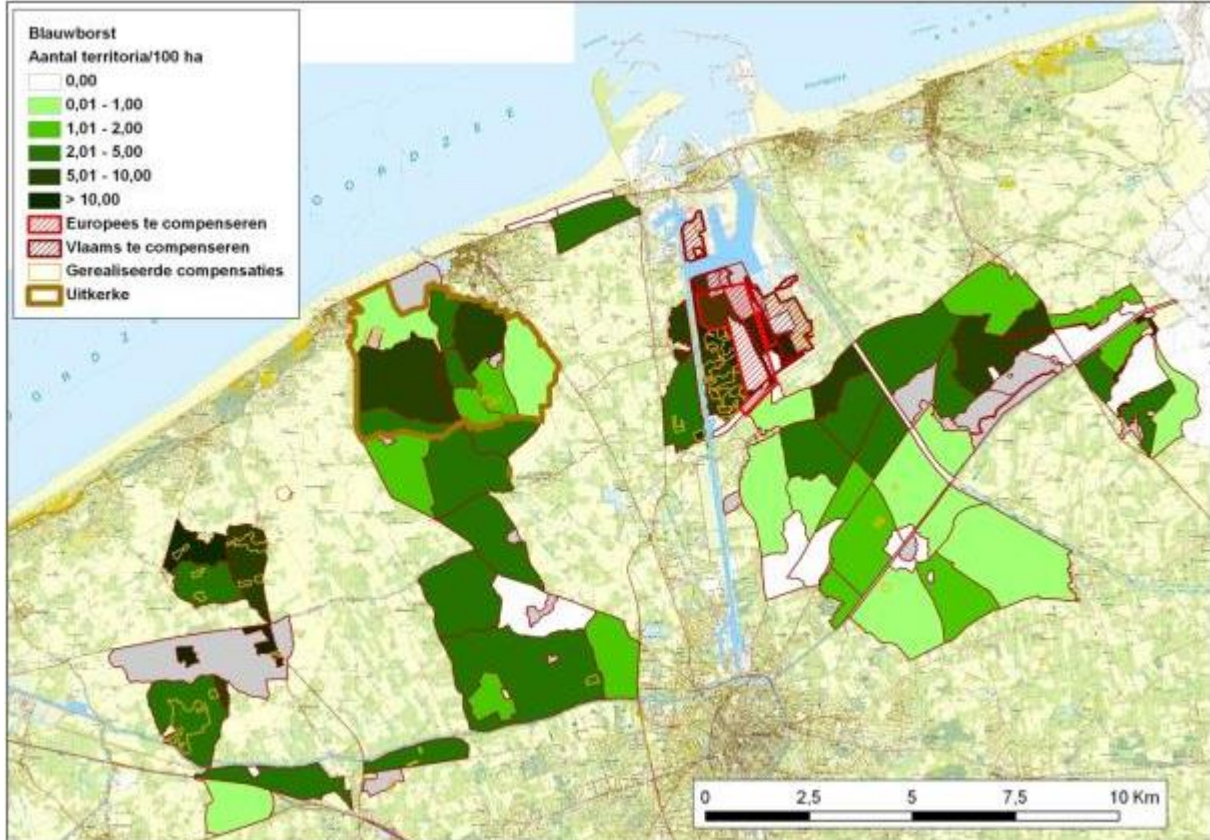
2.6.2.1.8 Blauwborst *Luscinia svecica*

Blauwborst is sinds de opmerkelijke opmars na 2006 in nagenoeg elk telgebied van de SBZ-V aanwezig (Figuur 14). Na het hoogste aantal territoria Blauwborst dat in het broedseizoen 2011 werd vastgesteld, lijkt het aantal territoria langzaam af te nemen. De soort blijft het met 285 territoria in 2013 echter nog steeds zeer goed doen binnen de SBZ-V (Figuur 15). De hoogste dichtheden worden aangetroffen in de compensatiezones en de Uitkerkse Polder, maar ook elders is de soort vaak vrij algemeen (Tabel 8 en Figuur 16). De soort stelt blijkbaar geen hoge eisen aan haar broedhabitat en gedijt goed in de talrijke, vaak smalle rietkragen die vele landbouwpercelen in de SBZ-V afboorden.

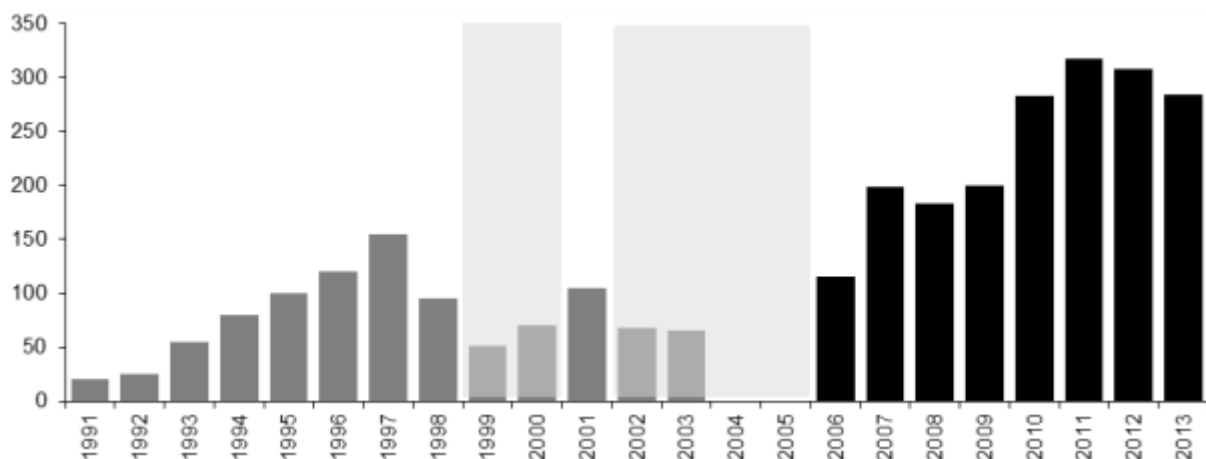
De aantalsevolutie in het Poldercomplex met hooguit 20-25 territoria begin jaren '90 tot het huidige peil kadert in een algemene positieve trend. Zo is er ook in Nederland een significante jaarlijkse aantalstoename van <5% sinds 1990 en ligt het huidige peil ruim drie keer zo hoog als in 1990 (www.sovon.nl).

Blauwborst (Peter Adriaens)

Figuur 14. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Blauwborst *Luscinia svecica* in het studiegebied in 2013.

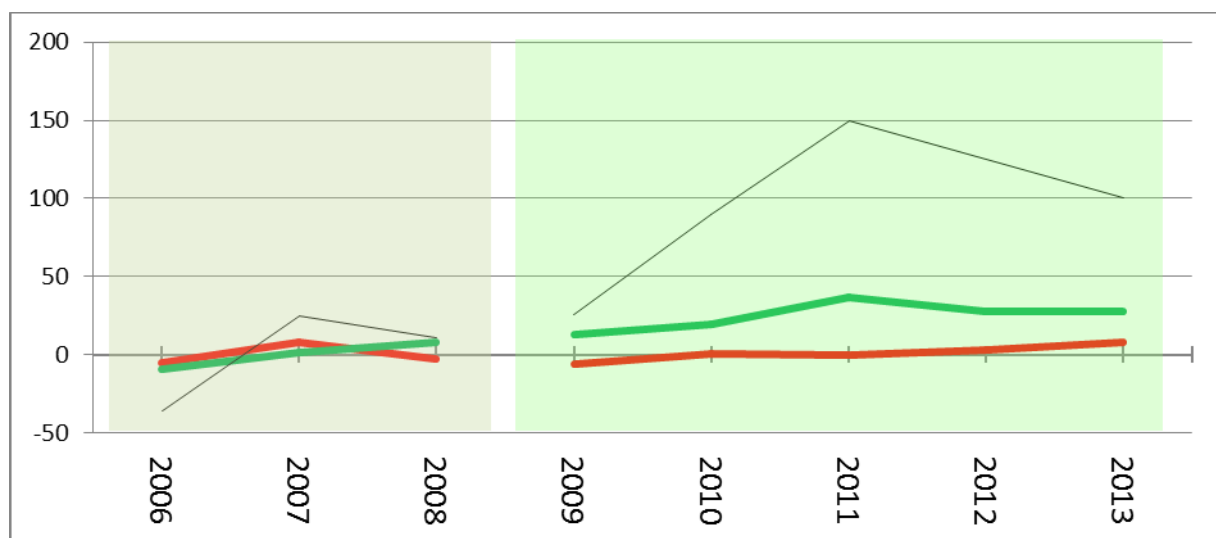
Figuur 15. Aantalsevolutie van territoria Blauwborst *Luscinia svecica* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject, lichtgrijze zones duiden op een onvolledige zoekinspanning voor dat jaar.

Tabel 8. Aantalsverhouding van Blauwborst *Luscinia svecica* in de verschillende deelgebieden.

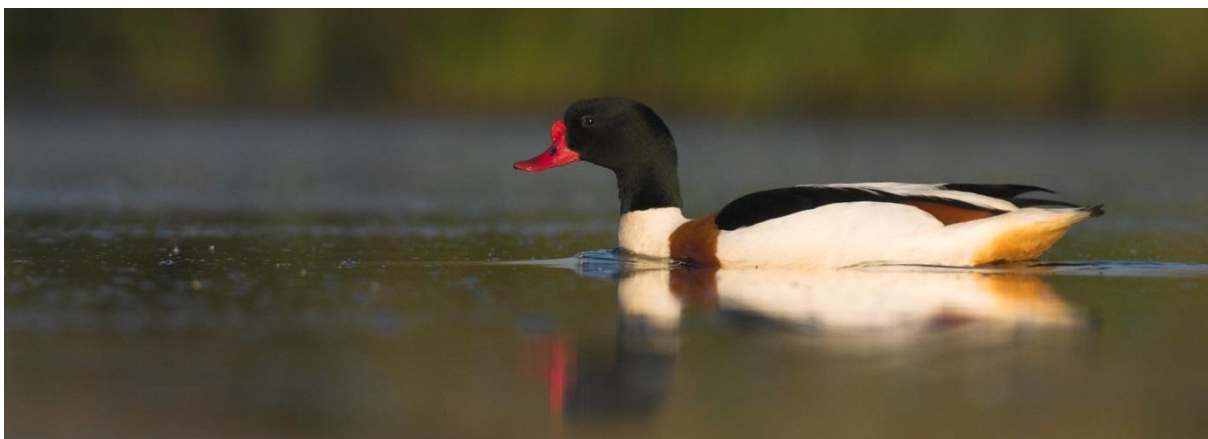
¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Blauwborst		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	8	19	11	8	20	6	14	16
	Vlaams te compenseren	6	8	5	5		13	8	11
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	23	34	40	45	52	69	60	60
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	85	146	132	147	211	271	246	221
Totaal		122	207	188	205	283	359	328	308

Figuur 16. Aantalsverschil van het aantal territoria Blauwborst *Luscinia svecica* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

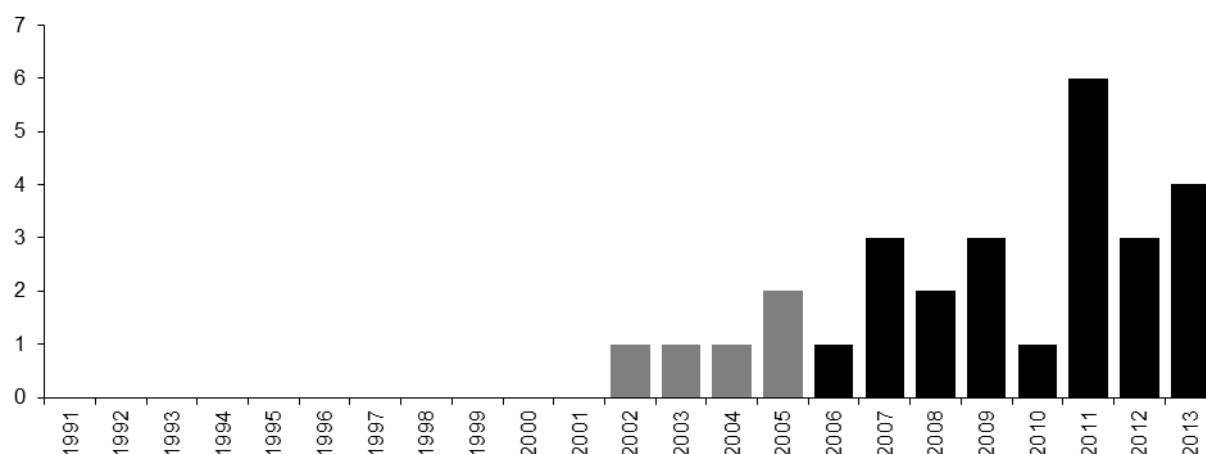
Van boven naar onder en van links naar rechts:
Rietzanger (Koen Devos), Tureluur pullus (Hilbran Verstraete), Tureluur adult (Koen Devos) en Bergeend
(Glenn Vermeersch)

2.6.2.2 Soorten die voldoen aan de Vlaamse 5%-norm én voorkomen op de Vlaamse Rode Lijst

2.6.2.2.1 *Smient* *Mareca penelope*

Er werden 4 territoria van Smient opgetekend in 2013, allen in de Uitkerkse Polder. Territoria van deze soort worden, na de eerste vaststelling in 2002, steeds frequenter opgetekend (Figuur 17). De Uitkerkse Polder vormt veruit het belangrijkste gebied (

Tabel 9): de soort was er sinds 2002 onafgebroken aanwezig.

Figuur 17. Aantalsevolutie van territoria Smient *Mareca penelope* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject.

Tabel 9. Aantalsverhouding van Smient *Mareca penelope* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Smient		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren								
	Vlaams te compenseren								
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	0	0	0	0	0	0	1	0
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	1	3	2	3	1	6	2	4
	Totaal	1	3	2	3	1	6	3	4

Smient (Koen Devos)

2.6.2.2.2 **Bontbekplevier** *Charadrius hiaticula*

In 2013 was er een territorium Bontbekplevier aanwezig in de achterhaven van Zeebrugge, meer bepaald in het gedeelte dat Europees gecompenseerd wordt. Dit betreft het eerste territorium van deze soort sinds de start van het monitoringsproject in 2006.

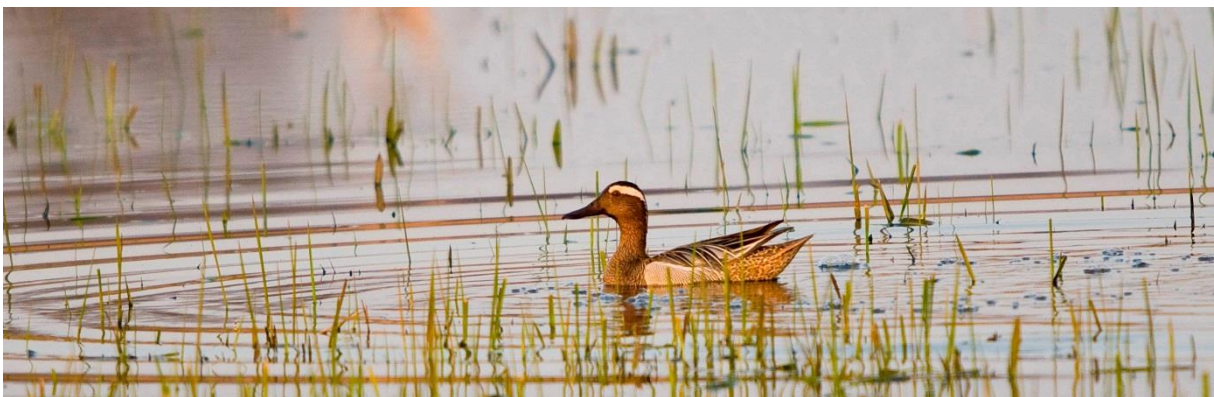

Bontbekplevier (Benny Cottele)

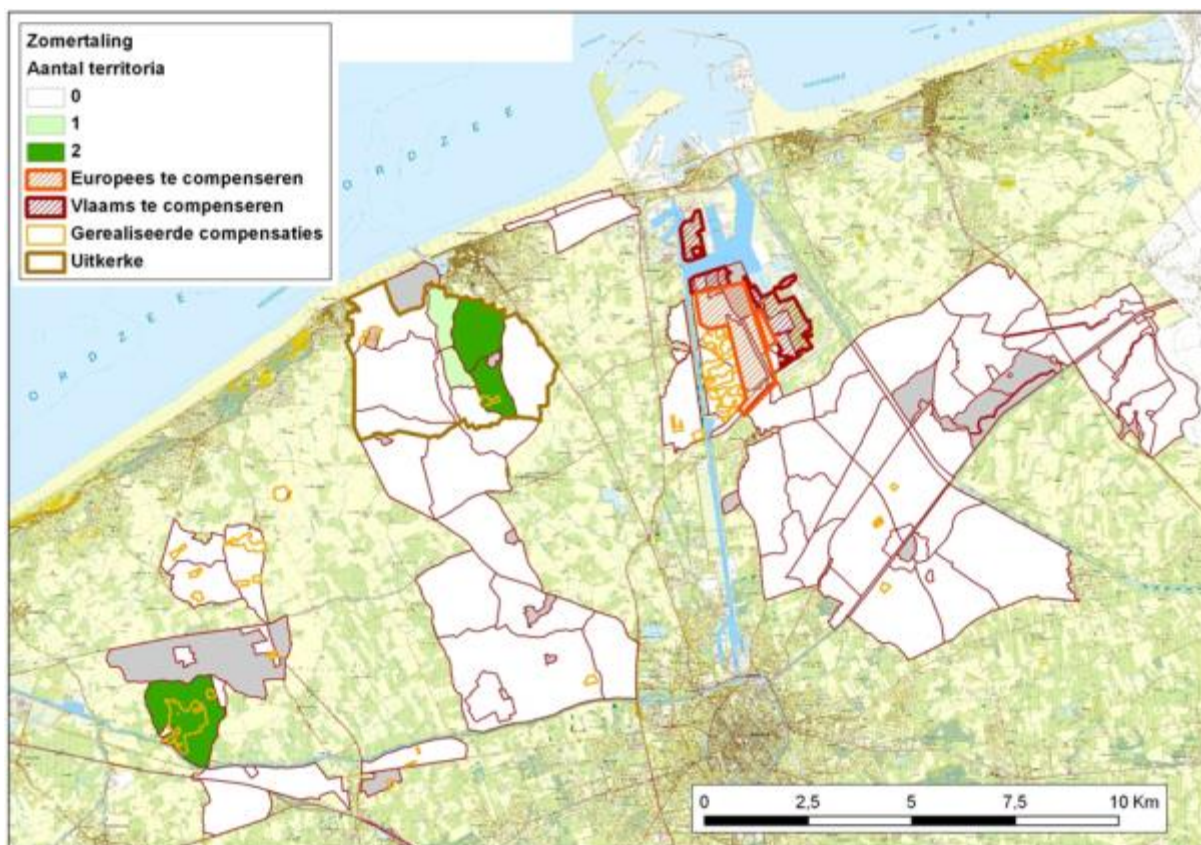
2.6.2.2.3 **Zomertaling** *Anas querquedula*

Zomertaling is een erg schaarse broedvogel, met de hoogste dichtheden in de Uitkerkse Polder en de compensatiezone Klemskerke – Vlissegem (Figuur 18). De soort kende met 8 territoria in 2013 geen bijster goed jaar en viel zelfs tot de helft terug t.o.v. 2012 (Figuur 19). Uitkerke deed het met 6 territoria nog erg behoorlijk, terwijl het aantal territoria in de compensatiegebieden terugliep van 5 in 2012 naar 2 in 2013 (

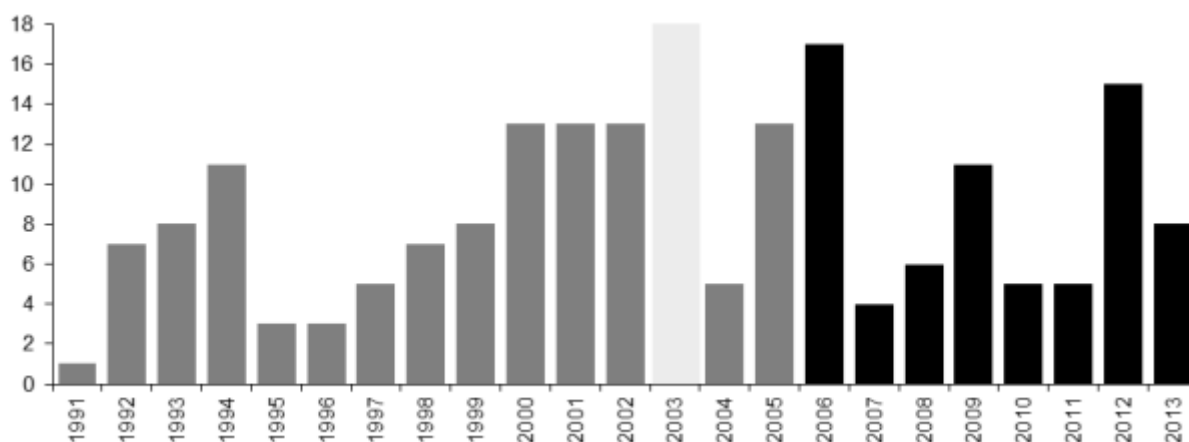
Tabel 10). In de overige gebieden werden geen territoria vastgesteld. De aantallen Zomertaling vertonen een sterk wisselend patroon, met 1 tot 17 territoria per jaar, en over de laatste 20 teljaren beschouwd kan er geen duidelijke trend worden vastgesteld. Nochtans doet de soort het over het algemeen niet goed: ook in Nederland is er tussen de jaren '90 en nu een significant afnemende trend (<5%) waarbij de aantallen nu ongeveer op een derde liggen van deze in 1990 (www.sovon.nl).

Zomertaling (Joris Everaert)

Figuur 18. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Zomertaling *Anas querquedula* in het studiegebied in 2013.

Figuur 19. Aantalsevolutie van territoria Zomertaling *Anas querquedula* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject, lichtgrijze zones duiden op een onvolledige zoekinspanning voor dat jaar.

Tabel 10. Aantalsverhouding van Zomertaling *Anas querquedula* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Zomertaling		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	3			1			2	
	Vlaams te compenseren						1		
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	1	1	0	1	0	0	6	2
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	13	3	6	9	5	5	7	6
Totaal		17	4	6	11	5	6	15	8

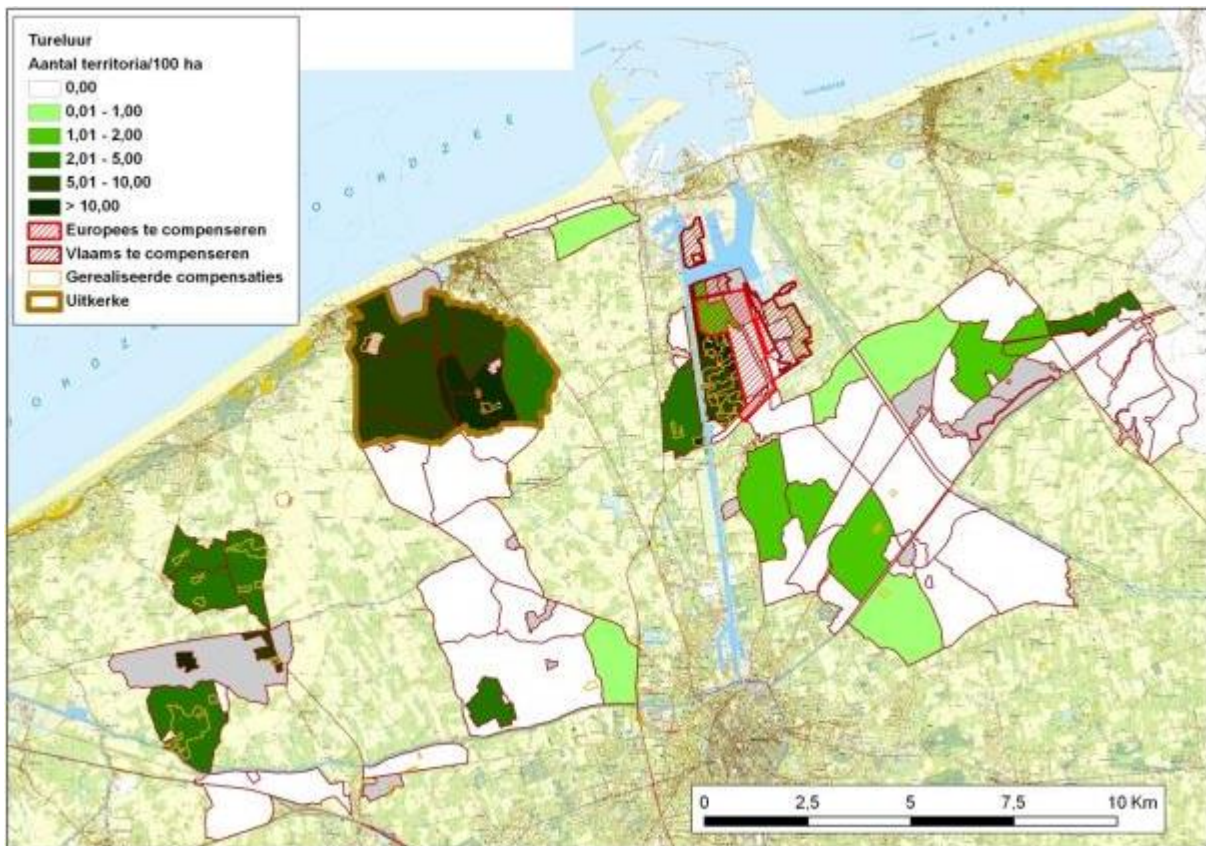
2.6.2.2.4 Tureluur *Tringa totanus*

De kern van de populatie Tureluur binnen de SBZ-V is de Uitkerkse Polder. Ook in de compensatiezones Klemskerke-Vlissegem, Weiden Pompje en Dudzeelse Polder werden behoorlijke dichtheden vastgesteld (Figuur 20). In de overige telgebieden is de soort eerder schaars. Na een periode van jaarlijks toenemende aantallen tussen 1991 en 2007, blijkt het aantal Tureluur sinds 2008 min of meer gestabiliseerd, al werd met de 212 territoria in 2013 het hoogste aantal territoria ooit vastgesteld (Figuur 21). Figuur 22 maakt duidelijk dat de de compensatiegebieden een sterke toename hebben gekend sinds de inrichting ervan.

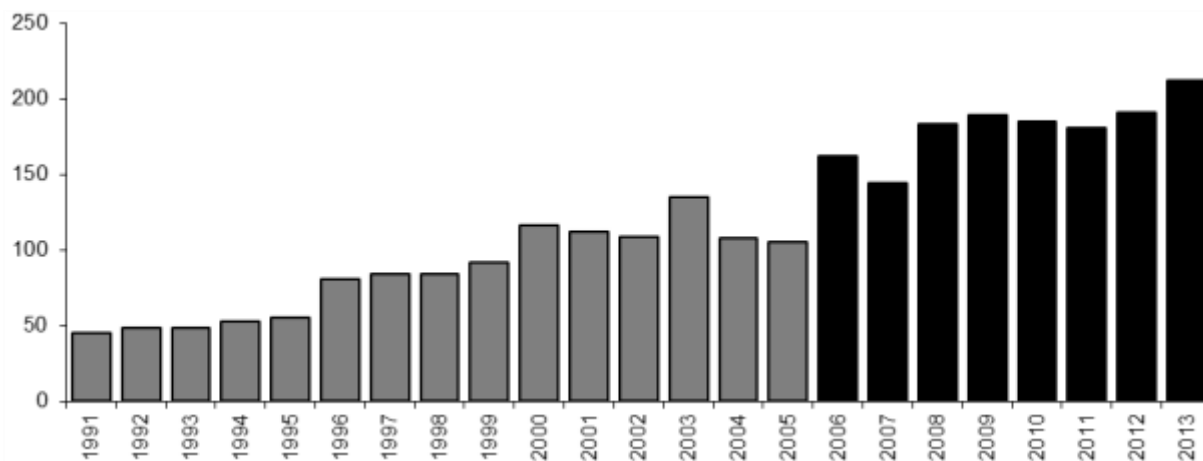
In tegenstelling tot de positieve aantalstrend in het Poldercomplex, werd in Nederland de laatste 10 jaar een significante afname van <5% per jaar vastgesteld (www.sovon.nl). Ook op Europese schaal neemt de soort af met een afname van 46% tussen 1990 en 2010 (PECBMS, 2012).

Jonge Tureluur (Hilbran Verstraete)

Figuur 20. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Tureluur *Tringa totanus* in het studiegebied in 2013.

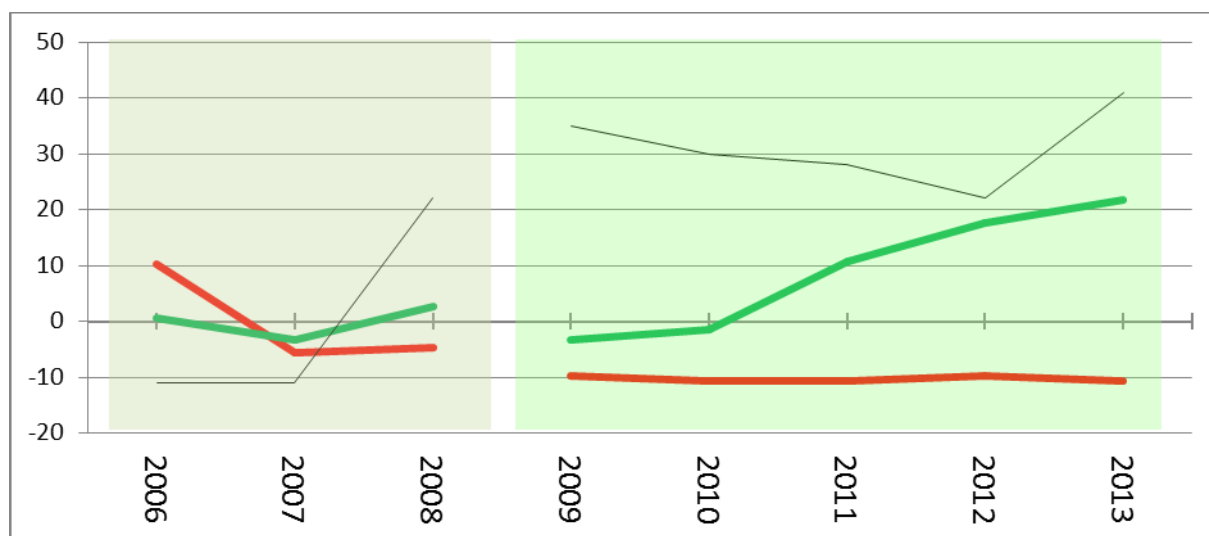
Figuur 21. Aantalsevolutie van territoria Tureluur *Tringa totanus* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject.

Tabel 11. Aantalsverhouding van Tureluur *Tringa totanus* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Tureluur		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	17	3	3	2	1		1	1
	Vlaams te compenseren	5	3	4			1	1	
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	39	35	41	35	37	49	56	60
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	106	106	139	152	147	145	139	158
Totaal		167	147	187	189	185	195	197	219

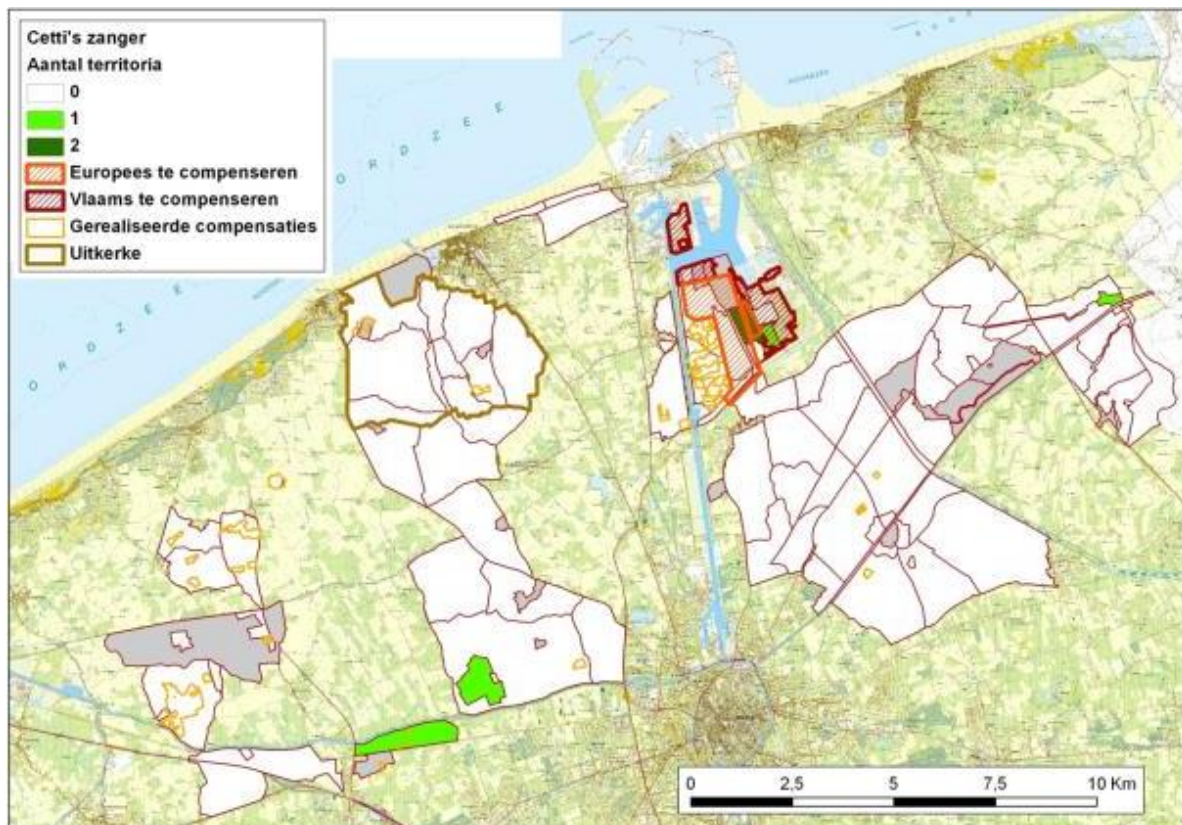
Figuur 22. Aantalsverschil van het aantal territoria Tureluur *Tringa totanus* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

2.6.2.2.1 Cetti's Zanger *Cettia cetti*

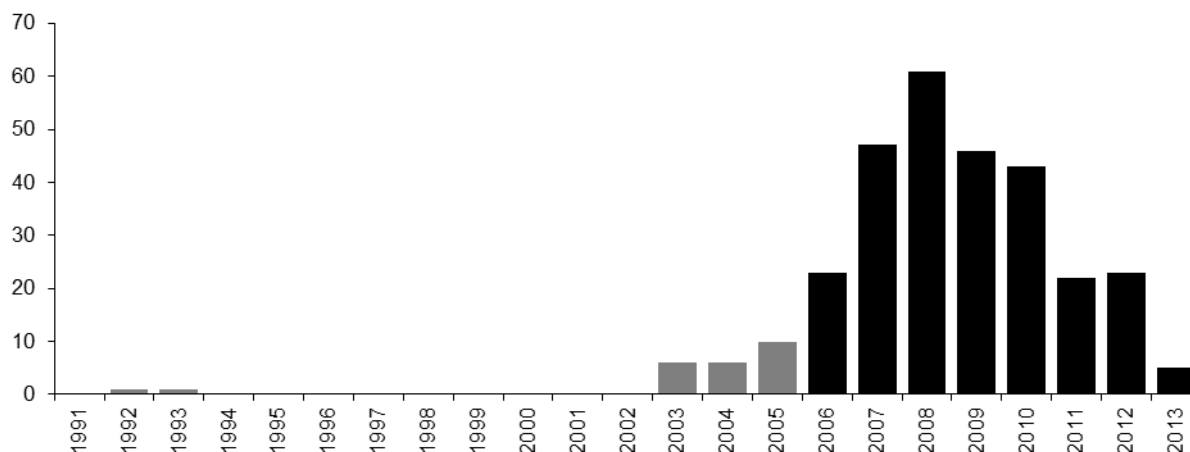
Cetti's Zanger heeft tegenwoordig een erg gelimiteerd verspreidingsgebied in de SBZ-V, met enkel nog een handvol territoria in de te compenseren zones in de achterhaven van Zeebrugge, Kwetshage-Varsenare, Lage Moere-monitoringsgebied VLM en Kleiputten Sint-Donaas (Figuur 23). Het totale aantal territoria bereikte in 2013 met 5 territoria een absoluut dieptepunt (Figuur 24). De soort kende tussen 2005 en 2008 een gigantische toename, maar sindsdien liep het aantal territoria fel terug. Een dergelijke afname van deze van oorsprong zuidelijke soort wordt vaak in verband gebracht met strenge vorstperiodes. Er hebben zich de afgelopen jaren inderdaad een aantal strenge winterperiodes op rij voorgedaan, maar desondanks bleef de soort er in Nederland ook na 2008 fors op vooruitgaan (significante toename van >5% per jaar sinds 2002, www.sovon.nl). Ook op Europese schaal is er een positieve aantaltrend, met een toename van gemiddeld 3,7% per jaar sinds 1990 (PECBMS, 2012).

Cetti's Zanger (Tom Vandezande).

Figuur 23. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Cetti's Zanger *Cettia cetti* in het studiegebied in 2013.

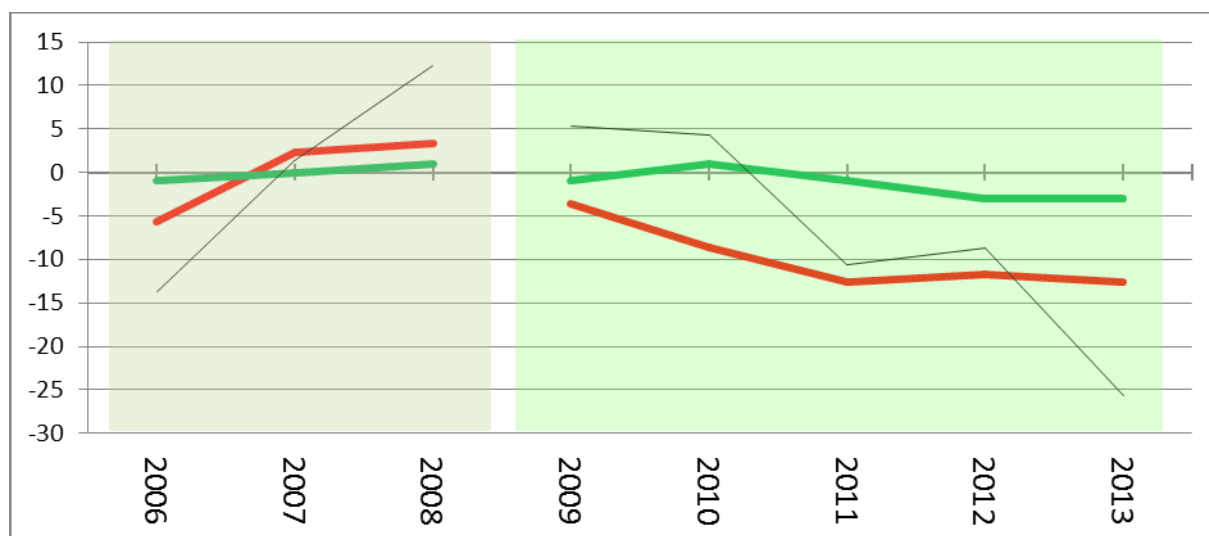
Figuur 24. Aantalsevolutie van territoria Cetti's Zanger *Cettia cetti* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject, lichtgrijze zones duiden op een onvolledige zoekinspanning voor dat jaar.

Tabel 12. Aantalsverhouding van Cetti's Zanger *Cettia cetti* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Cetti's Zanger		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	8	16	18	11	7	2	3	2
	Vlaams te compenseren	2	2	1	1		1	1	1
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	2	3	4	2	4	2	0	0
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	15	30	41	34	33	18	20	3
	Totaal	27	51	64	48	44	23	24	6

Figuur 25. Aantalsverschil van het aantal territoria Cetti's zanger *Cettia cetti* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

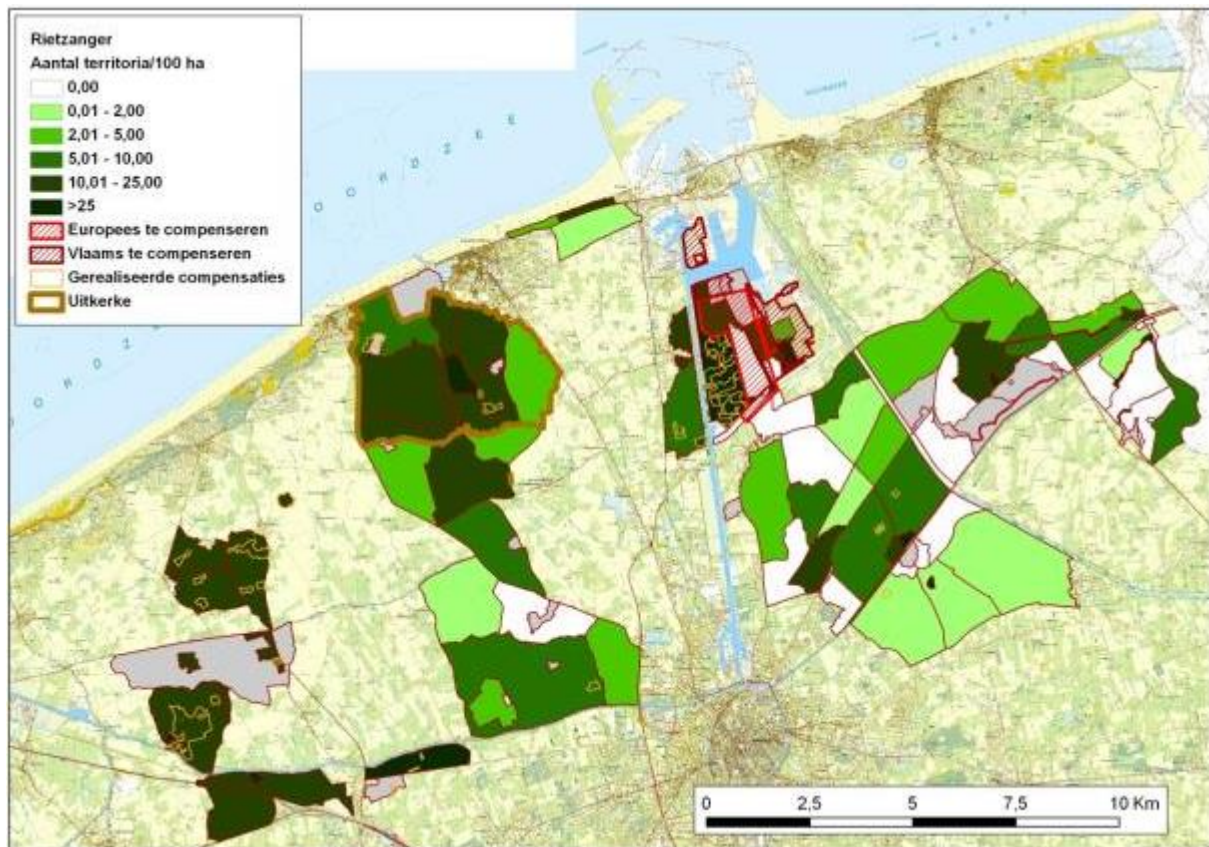
2.6.2.2.2 Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus*

In de compensatiegebieden en de Uitkerkse Polder komen de hoogste dichtheden van Rietzanger voor (Figuur 26), maar ook in de rest van de SBZ-V komt de soort vaak in hoge densiteiten voor. Vanaf 2006 nam het aantal territoria Rietzanger van jaar tot jaar toe van 618 (in 2006) tot 1321 (in 2011). In 2012 viel het aantal territoria plots terug naar 855 (-34%). In 2013 liep dit nog verder terug tot 834 territoria (Figuur 27). De sterke afname is merkbaar in alle deelgebieden (Tabel 13 en Figuur 28) en lijkt dus geen lokale oorzaak te hebben.

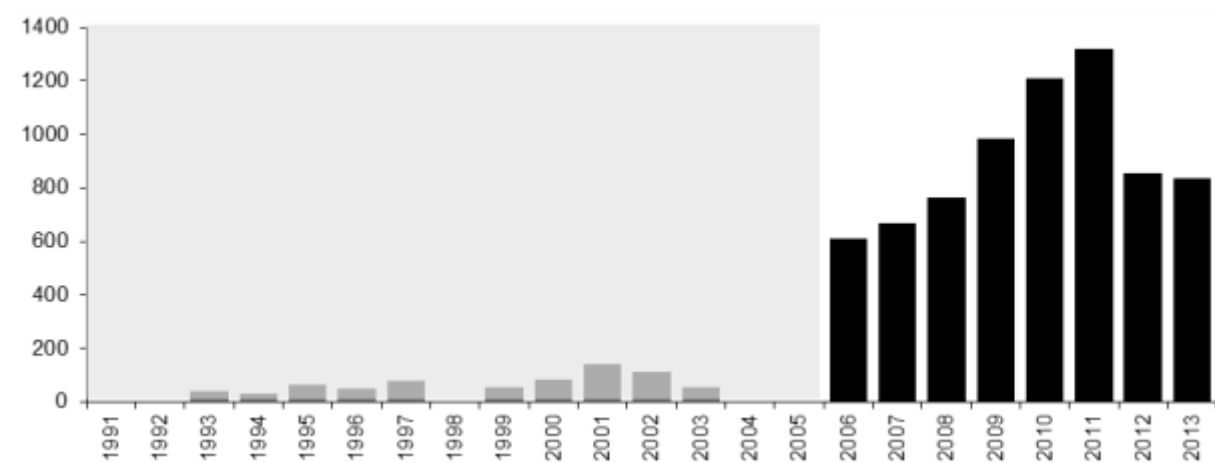
Zowel de sterk positieve toename tussen 2006-2011 als de sterke terugval die daarop volgde, wordt ook elders in Europa waargenomen, zoals in Nederland (www.sovon.be). Gestandaardiseerde monitoring van Rietzangers in het Verenigd Koninkrijk liet een achteruitgang zien van 19,6% voor 2012 tegenover het gemiddelde aantal van de voorbije 5 jaar en tegelijk het laagste aantal Rietzangers ooit (<http://www.bto.org/volunteer-surveys/ringing/surveys/ces/ces-results/preliminary-ces-results/2012>). De oorzaak voor deze schijnbaar wijdverspreide achteruitgang moet allicht eerder in de overwinteringsgebieden worden gezocht dan op lokaal niveau.

Rietzanger (Yves Adams)

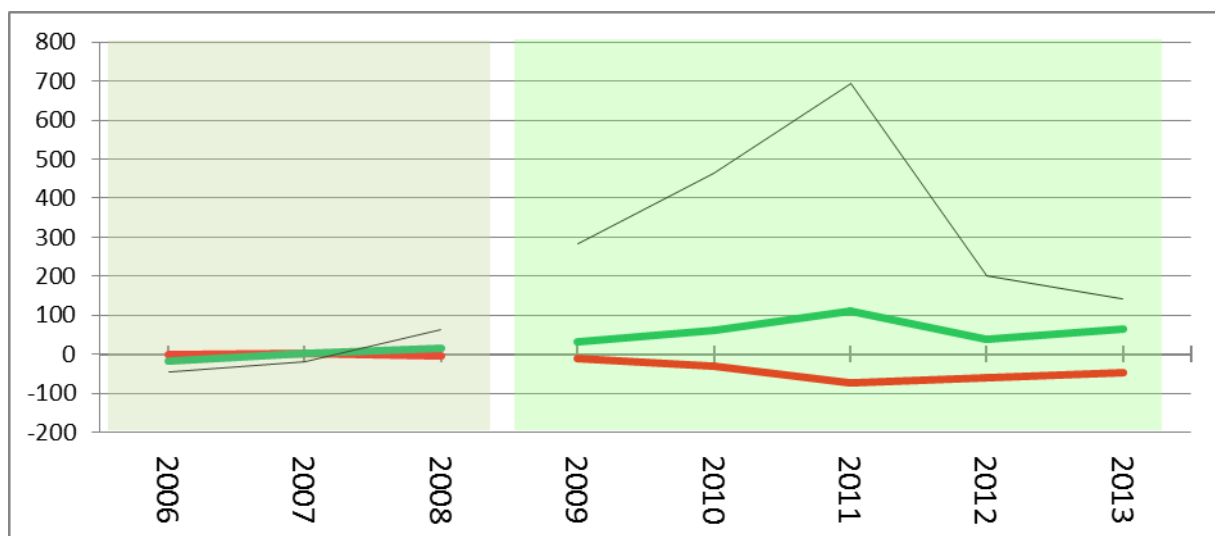
Figuur 26. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus* in het studiegebied in 2013.

Figuur 27. Aantalsevolutie van territoria Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject, lichtgrijze zones duiden op een onvolledige zoekinspanning voor dat jaar.

Tabel 13. Aantalsverhouding van Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus* in de verschillende deelgebieden.
¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.
² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Rietzanger		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	72	84	80	67	78	17	28	34
	Vlaams te compenseren	37	29	26	33		21	22	29
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	116	136	151	165	195	246	172	199
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	430	454	536	756	937	1166	675	616
	Totaal	655	703	793	1021	1210	1450	897	878

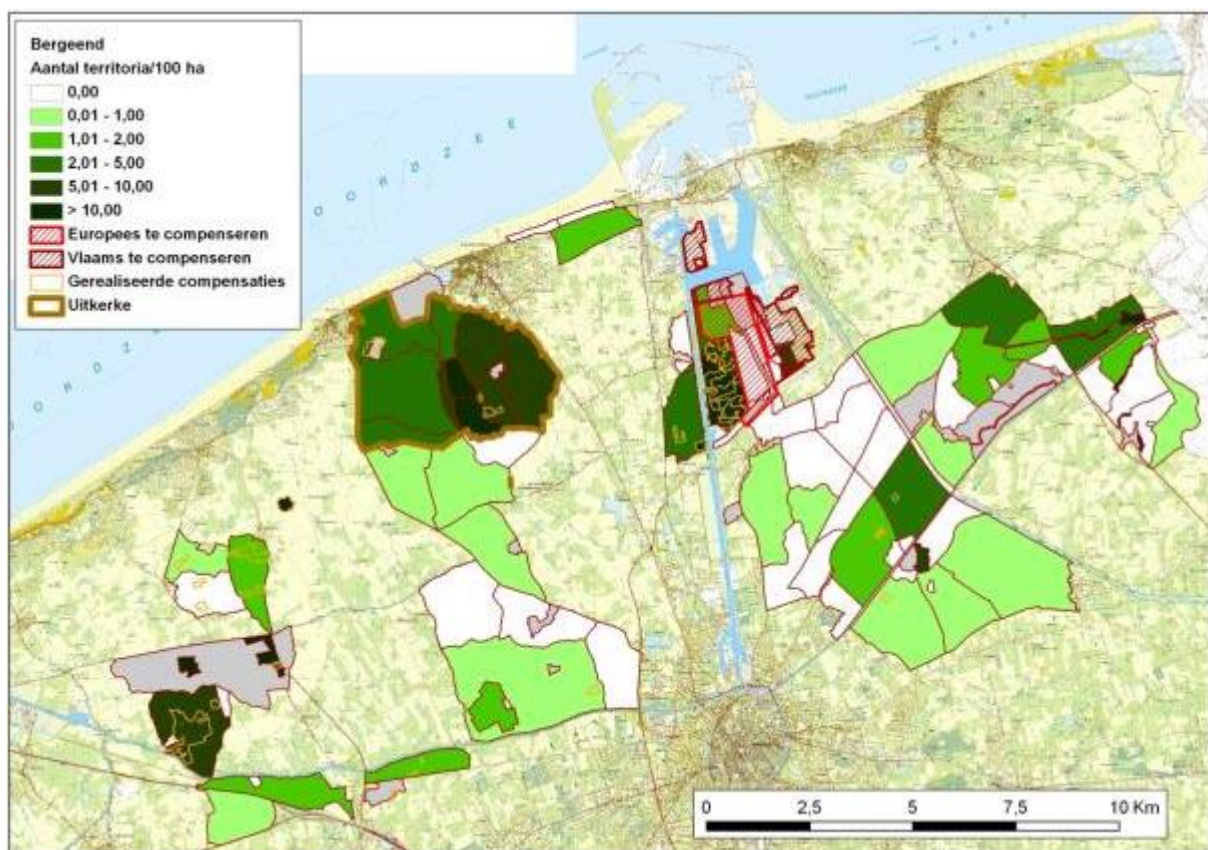
Figuur 28. Aantalsverschil van het aantal territoria Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

2.6.2.3 Soorten die voldoen aan de Vlaamse 5%-norm maar niet voorkomen op de Vlaamse Rode Lijst

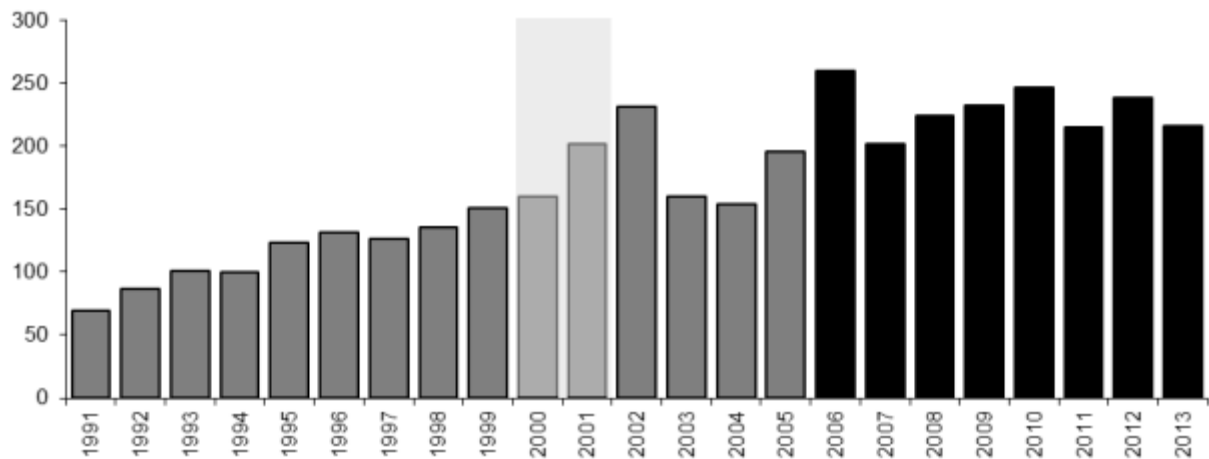
2.6.2.3.1 Bergeend *Tadorna tadorna*

De hoogste dichtheden liggen in de Uitkerkse Polder en in de compensatiezones Dudzeelse Polder en Weiden Pompje. De soort kent doorheen de SBZ-V een vrij wijd verspreidingsgebied (Figuur 29). Er werden 216 territoria vastgesteld, wat ongeveer overeenkomt met het gemiddelde voor de periode 2006-2013 (Figuur 30). Uitkerke haalt net als in 2012 de kaap van 100 territoria, maar valt net als de meeste deelgebieden in aantal terug. Enkel de effectieve compensaties deden beter dan 2012 (Tabel 14 en Figuur 31).

Over de periode 1991-2013 beschouwd, is de soort er goed op vooruitgegaan in het Poldercomplex: van 69 territoria in 1991 tot meer dan 200 territoria sinds 2007. Ook in Nederland is er een significante toename geweest, vooral tussen 1990-2000, waarna de aantallen stabiliseerden (www.sovon.nl). Op Vlaamse schaal daarentegen werd tussen 2007 en 2012 een mogelijk significante afname van 27% vastgesteld (Vermeersch & Onkelinx, 2012).

Figuur 29. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Bergeend *Tadorna tadorna* in het studiegebied in 2013.

Figuur 30. Aantalsevolutie van territoria Bergeend *Tadorna tadorna* sinds 1991 in het Poldercomplex.

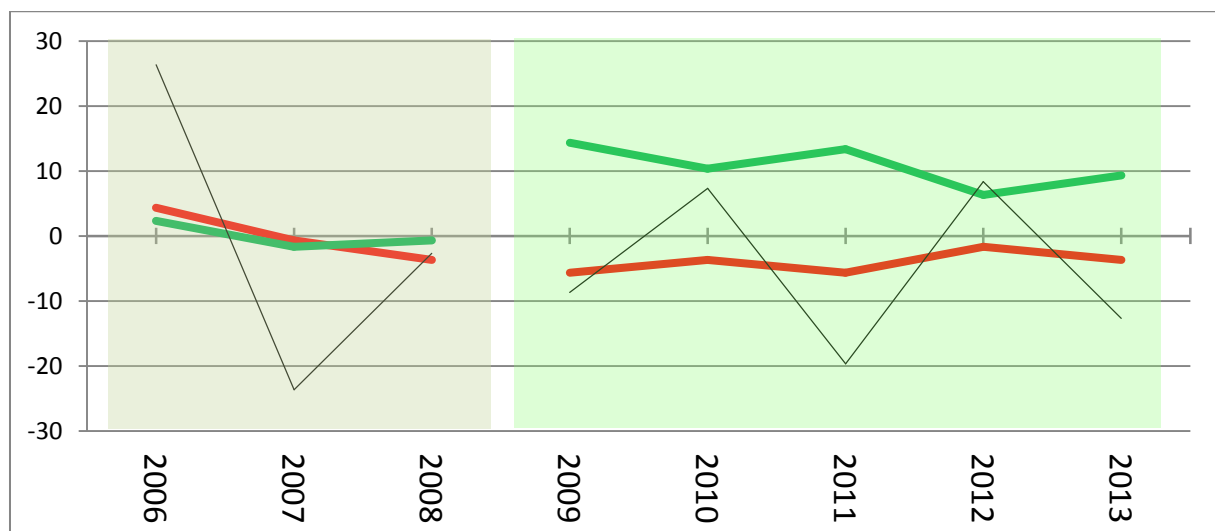
Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject, lichtgrijze zones duiden op een onvolledige zoekinspanning voor dat jaar.

Tabel 14. Aantalsverhouding van Bergeend *Tadorna tadorna* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Bergeend		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	5	1	1		3		3	1
	Vlaams te compenseren	6	5	2	1		1	2	2
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	37	33	34	49	45	48	41	44
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	218	168	189	183	199	172	200	179
Totaal		266	207	226	233	247	221	246	226

Figuur 31. Aantalsverschil van het aantal territoria Bergeend *Tadorna tadorna* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

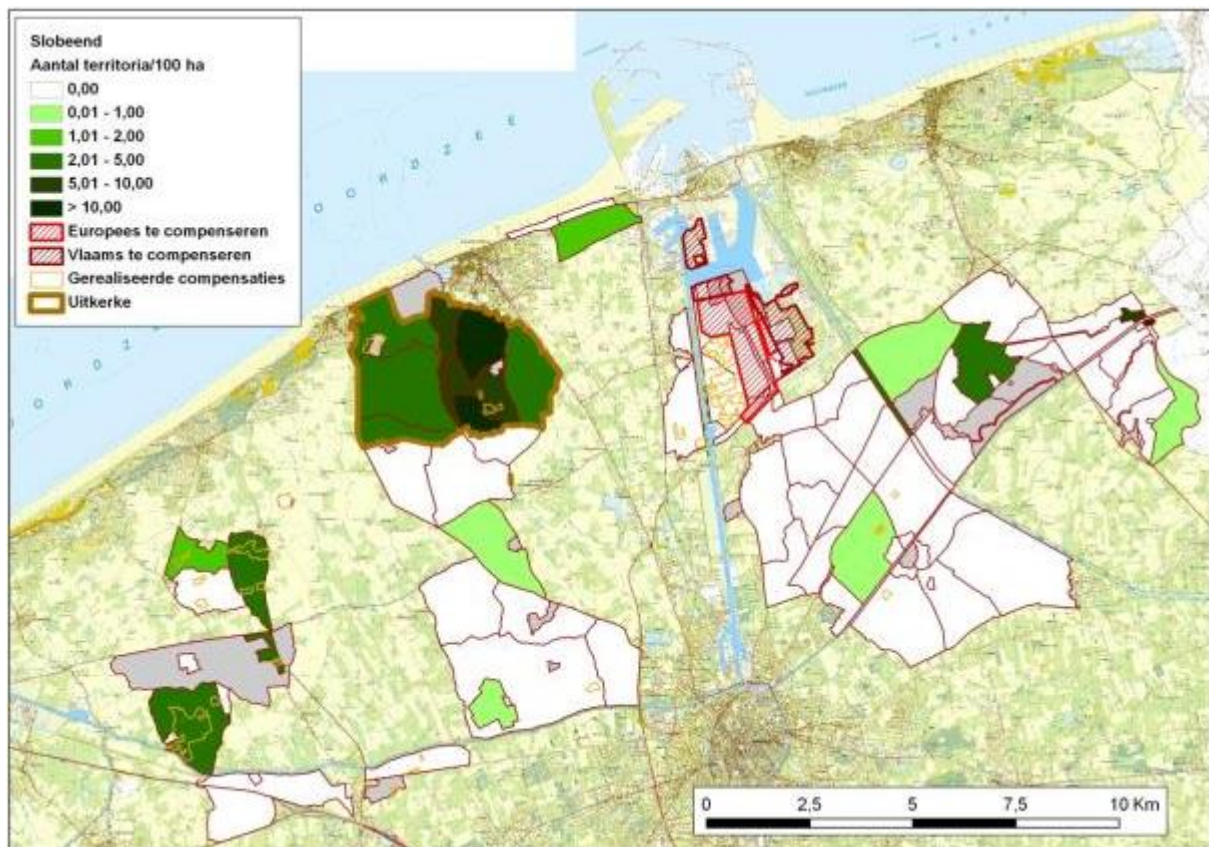
2.6.2.3.2 **Slobeend** *Anas clypeata*

De verspreiding van Slobeend in de BSV-V is beperkt. Een aantal gebieden steken er bovenuit met de hoogste dichtheden in de Uitkerkse Polder (Figuur 32). In totaal werden 112 territoria geteld, een aantal dat behoorlijk boven het gemiddelde van 2006-2013 ligt, maar een daling t.o.v. 2012. Het is tevens het derde hoogste aantal sinds 1991 (Figuur 33). Enkel in de Uitkerkse Polder steeg het aantal territoria, zelfs tot een historisch hoogtepunt van 79 territoria. Dat is ruim 70% van alle territoria van deze soort in de SBZ-V (Tabel 15 en Figuur 34).

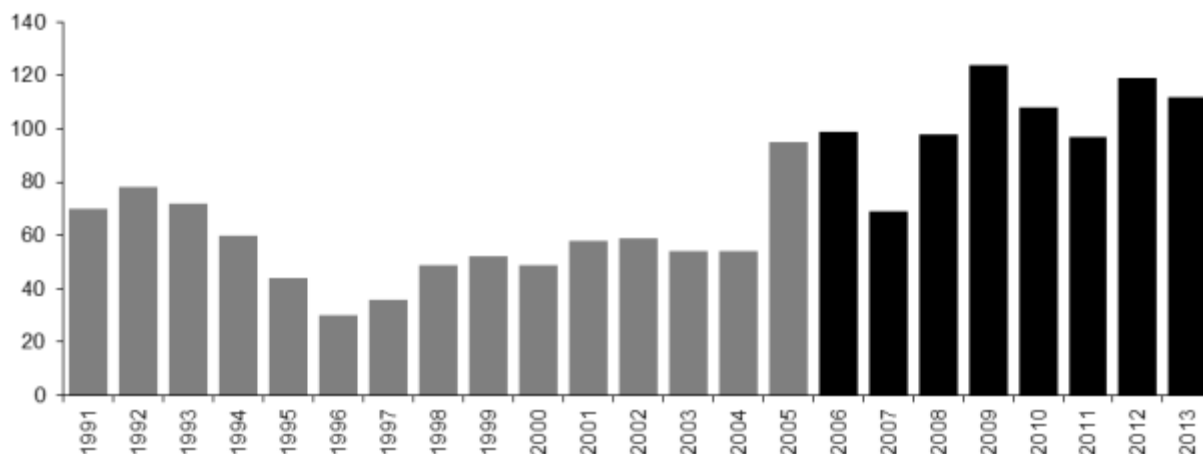
In Nederland doet de soort het niet zo goed en is er een significante afname van <5% per jaar en staat het huidige populatiepeil op nog slechts 60% van dat begin de jaren '90 (www.sovon.nl).

Slobeend (Glenn Vermeersch)

Figuur 32. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Slobeend *Anas clypeata* in het studiegebied in 2013.

Figuur 33. Aantalsevolutie van territoria Slobbeend *Anas clypeata* sinds 1991 in het Poldercomplex.

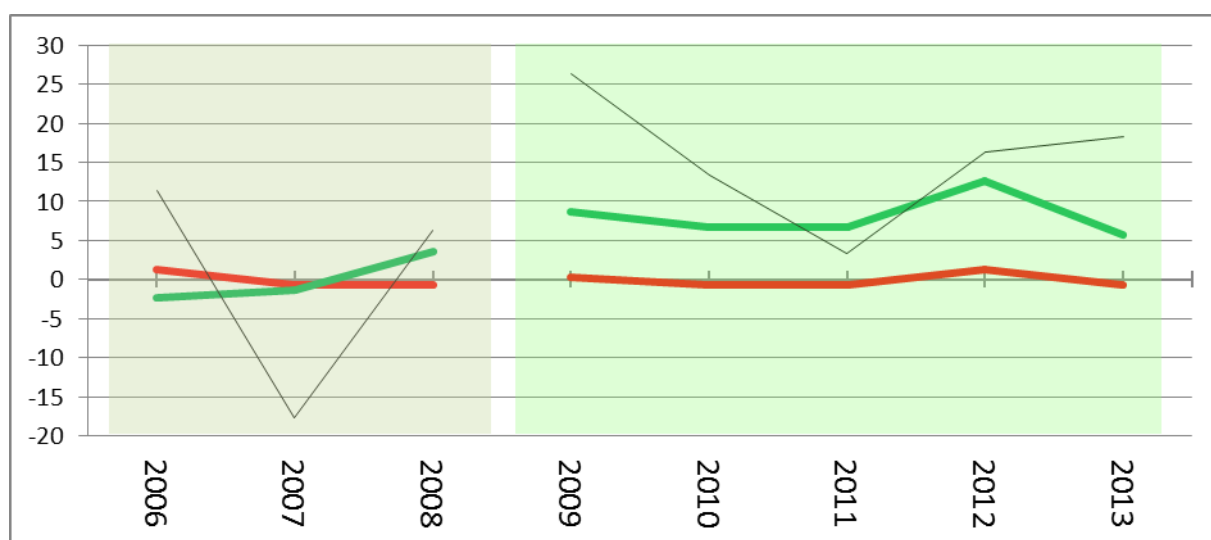
Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject.

Tabel 15. Aantalsverhouding van Slobbeend *Anas clypeata* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Slobbeend		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	2			1			2	
	Vlaams te compenseren								
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	10	11	16	21	19	19	25	18
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	87	58	82	102	89	79	92	94
Totaal		99	69	98	124	108	98	119	112

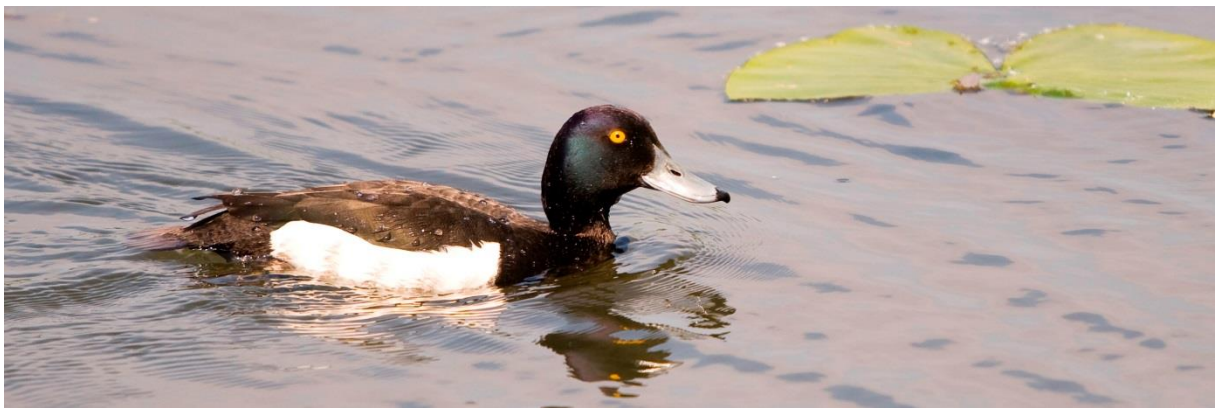

Figuur 34. Aantalsverschil van het aantal territoria Slobbeend *Anas clypeata* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

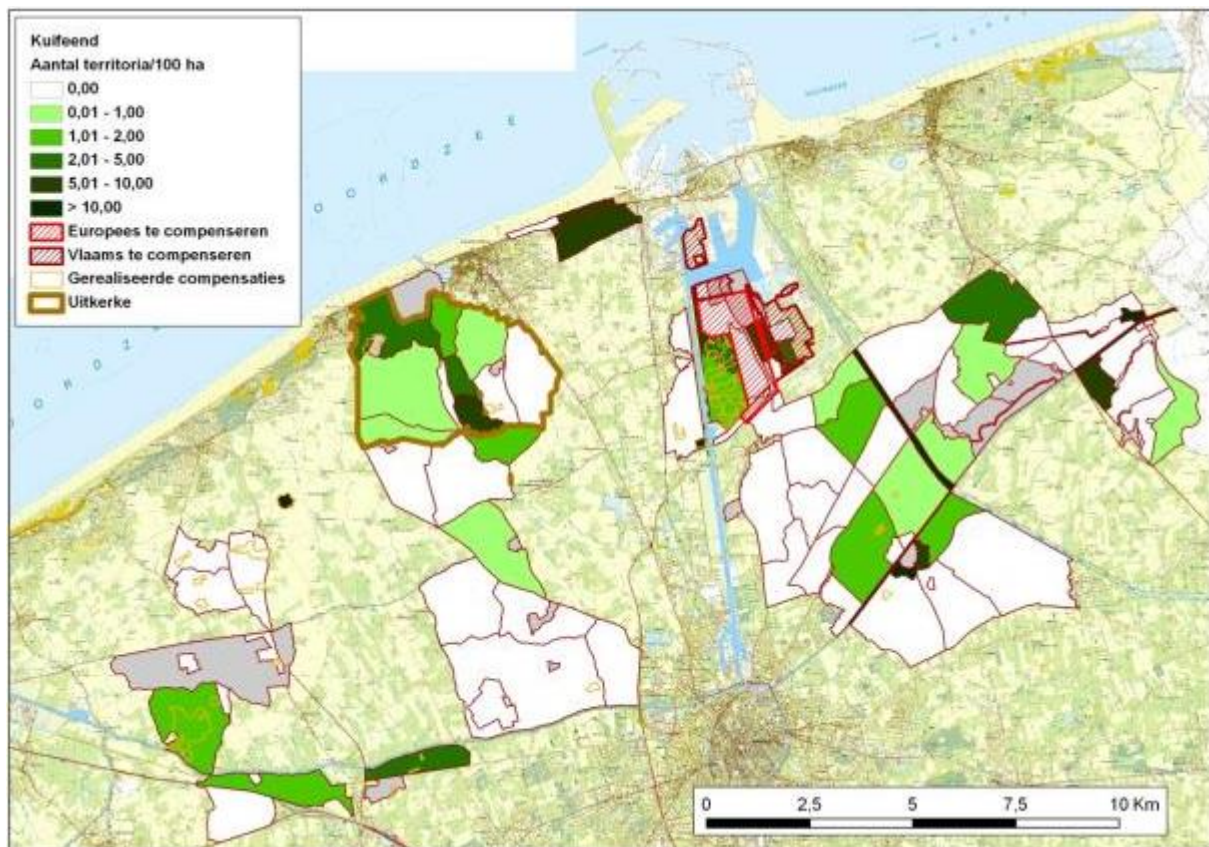
2.6.2.3.3 Kuifeend *Aythya fuligula*

Kuifeend heeft open water nodig in de vorm van plassen, beken en kanalen en broedt dan ook versnipperd doorheen de SBZ-V (Figuur 35). Het aantal Kuifeenden wisselt in het Poldercomplex sterk van jaar tot jaar en bereikte met 118 territoria in 2013 het hoogste aantal ooit (Figuur 36). Voornamelijk in de deelgebieden Uitkerkse Polder en 'Overige SBZ-V' steeg het aantal territoria (Tabel 16 en Figuur 37). De populatie kent dus na de terugval in 2011 opnieuw een sterke opleving.

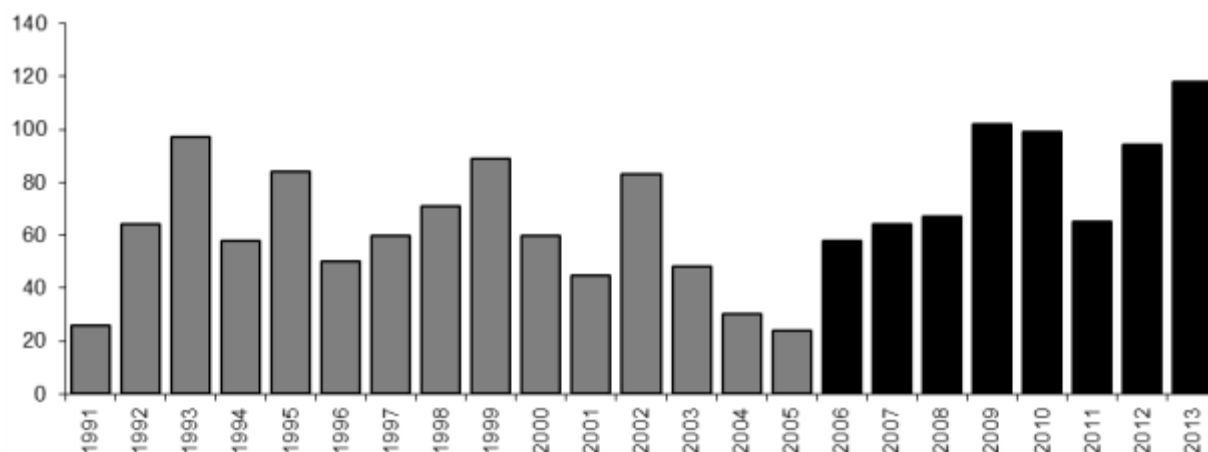
In Nederland is de populatie sinds 1990 met de helft toegenomen (www.sovon.nl). In Vlaanderen bleef de populatie sinds 2007 stabiel (Vermeersch & Onkelinx, 2012).

Kuifeend (Joris Everaert)

Figuur 35. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Kuifeend *Aythya fuligula* in het studiegebied in 2013.

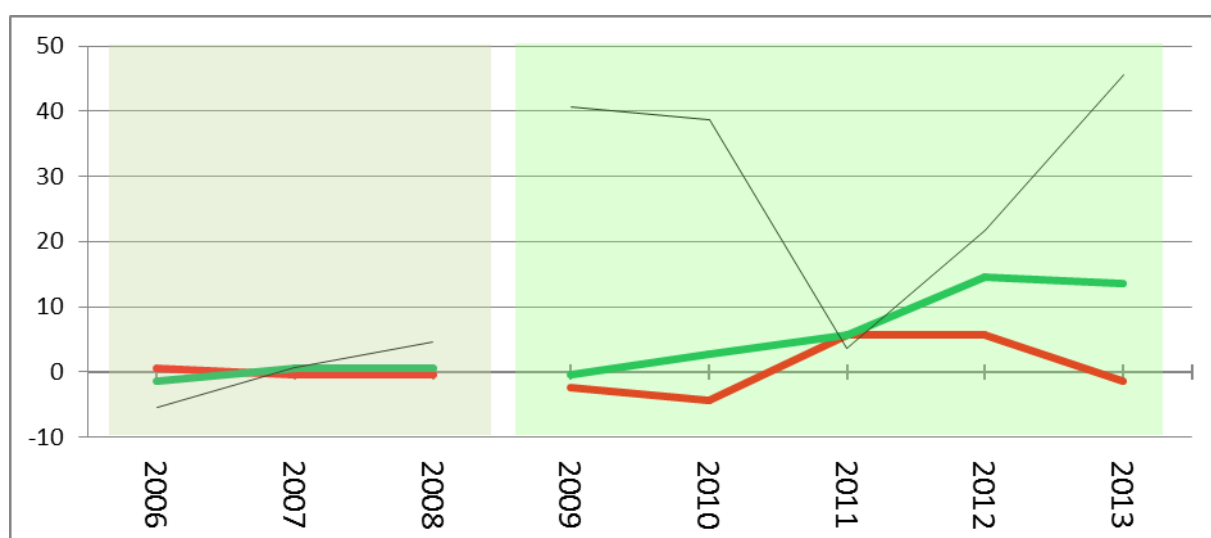
Figuur 36. Aantalsevolutie van territoria Kuifeend *Aythya fuligula* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject.

Tabel 16. Aantalsverhouding van Kuifeend *Aythya fuligula* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Kuifeend		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	5	3	2	2	2	1	8	4
	Vlaams te compenseren	2	3	4	2		11	4	1
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	1	3	3	2	5	8	17	16
	Subtotaal	52	58	62	98	96	61	79	103
	Totaal	60	67	71	104	103	81	108	124

Figuur 37. Aantalsverschil van het aantal territoria Kuifeend *Aythya fuligula* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

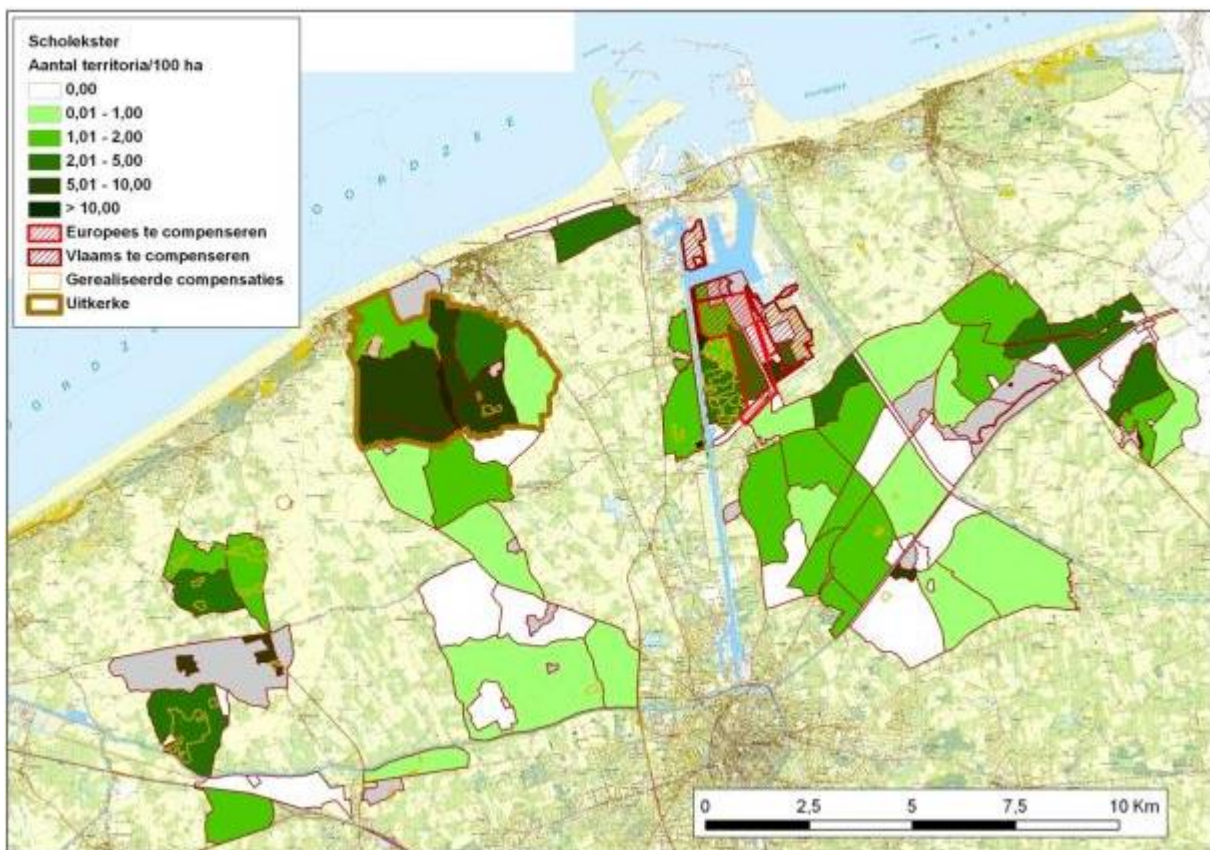
2.6.2.3.4 **Scholekster** *Haematopus ostralegus*

Ook voor Scholekster is de Uitkerkse Polder het belangrijkste gebied in de SBZ-V (Figuur 38). Na het hoogtepunt in 2010 is 2013 het derde jaar op rij waarin de soort een afname laat optekenen (Figuur 39). Met uitzondering van de Uitkerkse Polder werd in alle deelgebieden een dalende tendens vastgesteld (Tabel 17 en Figuur 40). Met 167 territoria bereikt de soort sinds de start van het monitoringproject in 2006 haar laagste aantal.

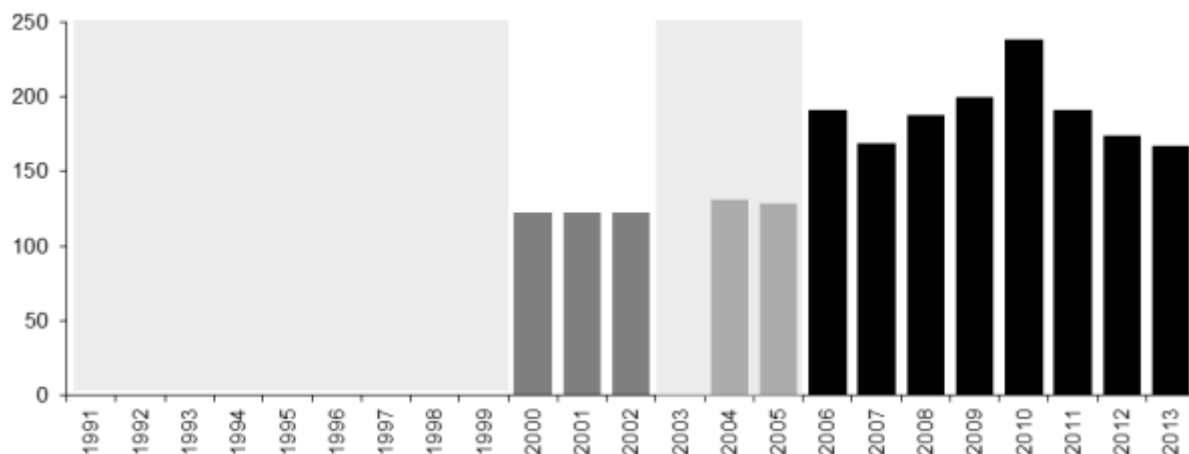
Gedurende de periode 2006-2012 schommelde het aantal territoria in het poldercomplex tussen 169 en 243 broedparen, weliswaar zonder een duidelijke trend. Dit is in overeenstemming met de resultaten van het ABV-project (Algemene Broedvogelmonitorings Project), waaruit blijkt dat de populatie in eigen land stabiel is (niet-significante positieve trend (+7,0%), gegevens 2007-2012; Vermeersch & Onkelinx, 2012). In Nederland echter bedraagt het huidige populatiepeil nog slechts 40% van het peil in 1990 en is er een significante jaarlijkse afname van <5% (www.sovon.nl).

Scholekster (Joris Everaert)

Figuur 38. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Scholekster *Haematopus ostralegus* in het studiegebied in 2013.

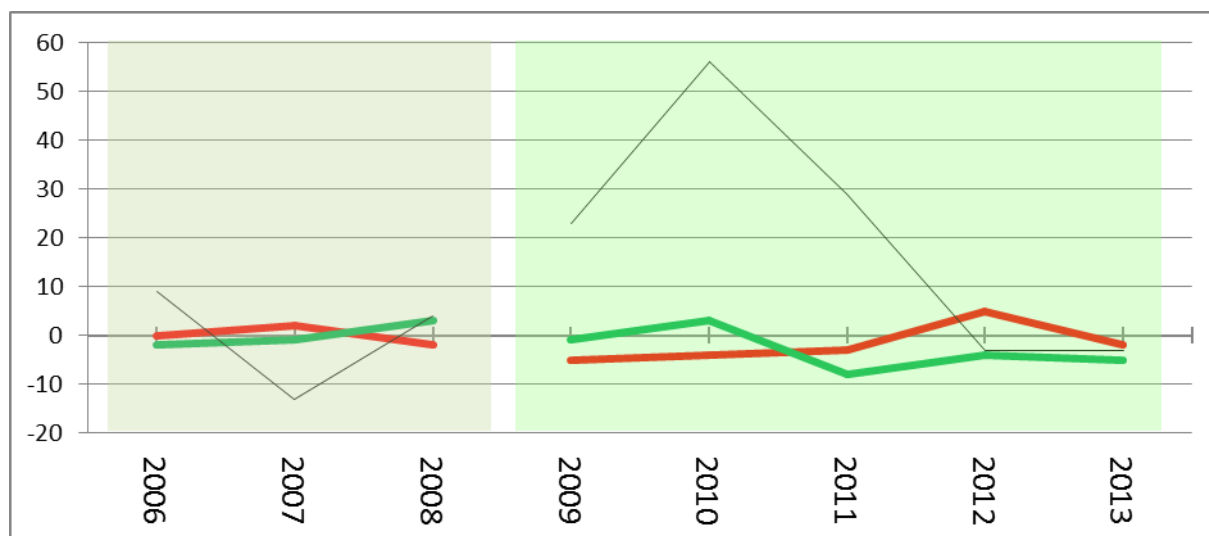
Figuur 39. Aantalsevolutie van territoria Scholekster *Haematopus ostralegus* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject, lichtgrijze zones duiden op een onvolledige zoekinspanning voor dat jaar.

Tabel 17. Aantalsverhouding van Scholekster *Haematopus ostralegus* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Scholekster		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	7	6	5	1	3	3	10	4
	Vlaams te compenseren		3		1		1	2	1
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	29	30	34	30	34	23	27	26
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	155	133	150	169	202	175	143	143
	Totaal	191	172	189	201	239	202	182	174

Figuur 40. Aantalsverschil van het aantal territoria Scholekster *Haematopus ostralegus* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

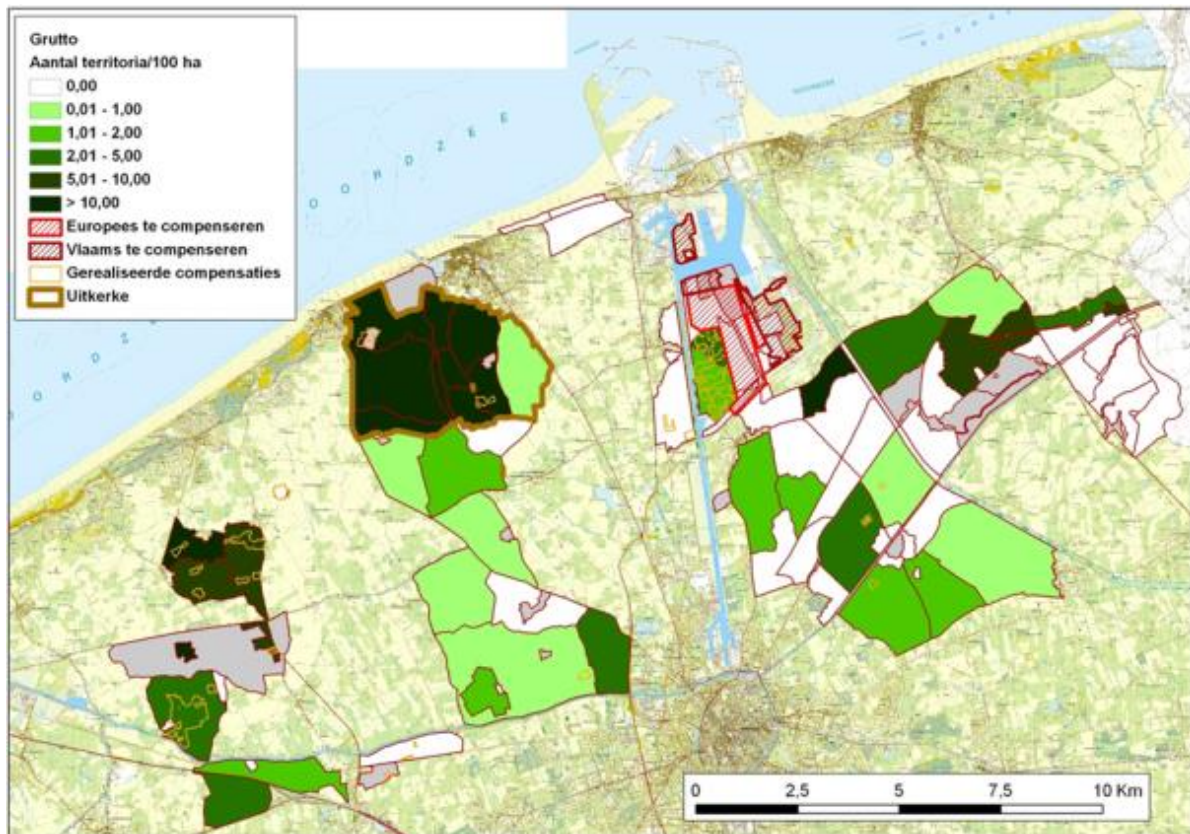
2.6.2.3.5 Grutto *Limosa limosa*

De hoogste dichtheden Grutto bevinden zich in de Uitkerkse Polder, in Klemskerke-Vlissegem en in een aantal telgebieden in het oostelijke deel van de SBZ-V (Figuur 41). De aantallen tussen 2006 en 2013 lagen steeds hoog met telkens meer dan 350 territoria en met een licht positieve tendens. Met 387 territoria werd in 2013 het hoogste aantal territoria ooit opgetekend (Figuur 42). Deze toename is te wijten aan de positieve aantalsontwikkelingen in de Uitkerkse Polder en in de compensatiezones (Tabel 18 en Figuur 42). In het deelgebied 'Overige SBZ-V' ging de soort er op achteruit. Over de ganse telperiode beschouwd is het aantal territoria meer dan verdubbeld en blijft de populatie sinds 2001 op een hoog niveau. Nochtans is er op nationale schaal een (niet-significante) negatieve populatietrend (-1,5% – ABV-gegevens periode 2007-2012; Vermeersch & Onkelinx, 2012).

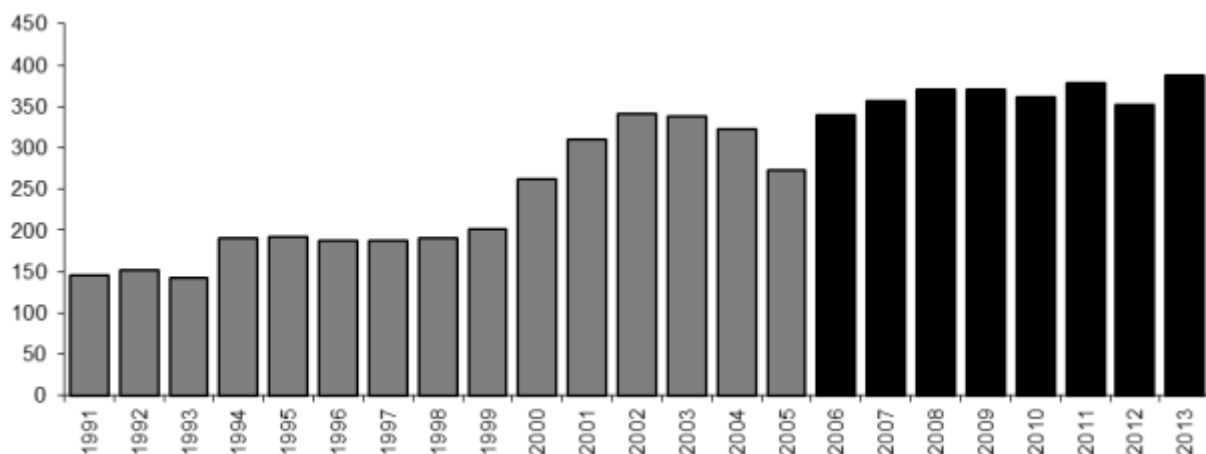
In Nederland is de Grutto er niet zo goed aan toe en is er sinds 1990 een gemiddelde jaarlijkse afname van <5% jaar. De huidige populatie bedraagt ongeveer de helft van de populatie in 1990 (www.sovon.nl). Ook op Europese schaal is de trend negatief met een afname van 50% sinds 1990 (PECBMS, 2012).

Grutto (Glenn Vermeersch)

Figuur 41. Dichtheid (aantal territoria/100 ha) van Grutto *Limosa limosa* in het studiegebied in 2013.

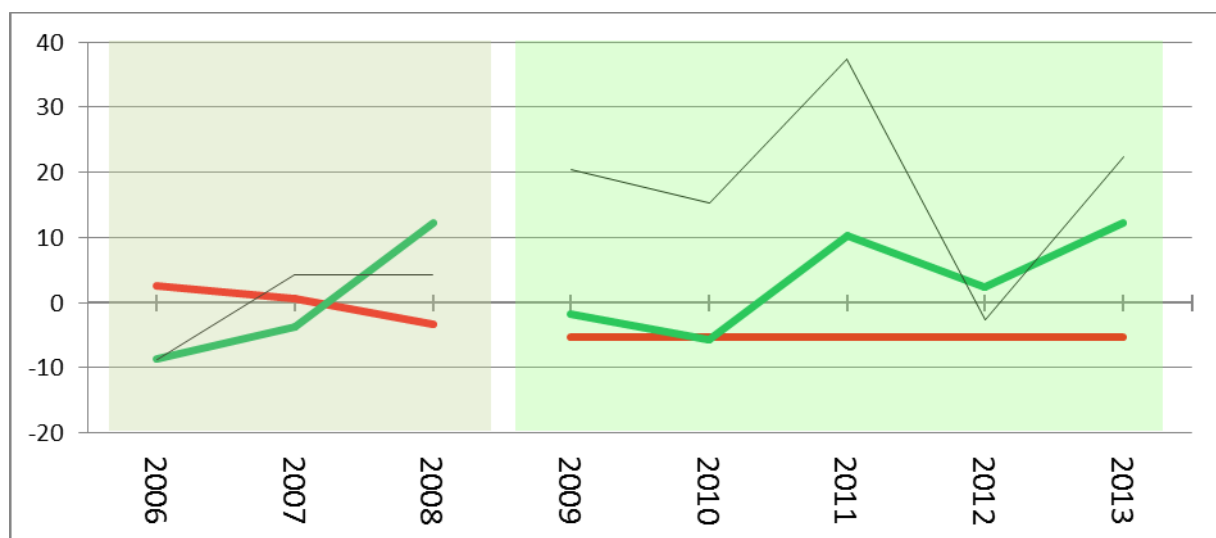
Figuur 42. Aantalsevolutie van territoria Grutto *Limosa limosa* sinds 1991 in het Poldercomplex. Zwarte balkjes tonen de aantallen van de projectjaren, grijze balkjes tonen de aantallen van de jaren voor de start van het monitoringsproject.

Tabel 18. Aantalsverhouding van Grutto *Limosa limosa* in de verschillende deelgebieden.

¹ delen van de achterhaven in ontwikkeling of reeds ingenomen voor havenactiviteiten.

² exclusief het geschrapte gedeelte van de SBZ-V in de achterhaven.

Grutto		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Achterhaven Zeebrugge ¹	Europees te compenseren	4	3	1					
	Vlaams te compenseren	4	3	1					
SBZ-V Poldercomplex ²	Gerealiseerde compensatie	34	39	55	41	37	53	45	55
	Overige SBZ-V exclusief gerealiseerde compensaties	301	314	314	330	325	347	307	332
Totaal		343	359	371	371	362	400	352	387

Figuur 43. Aantalsverschil van het aantal territoria Grutto *Limosa limosa* t.o.v. het gemiddeld aantal territoria van de periode voor de inrichtingswerken (2006-2008) voor het te compenseren gedeelte van de achterhaven van Zeebrugge (rood), de gerealiseerde compensatiegebieden (groen) en - als referentiegebied - de rest van de SBZ-V Poldercomplex (zwart).

2.6.3 Evolutie van de broedvogelaantallen in de ingerichte zoekzones

Bij de berekening van het aantal territoria in de compensatiezones werd het aantal van het volledige telgebied waarbinnen de realisatie gebeurde in rekening gebracht. Op die manier worden soorten die door een inrichting als broedvogel werden aangetrokken maar waarbij hun territorium net buiten het effectieve ingerichte perceel lag, ook in rekening gebracht.

2.6.3.1 Zoekzone Z1 - Klemskerke-Vlissegem

In de periode van juni tot oktober 2009 werden in het kader van de eerste fase van de inrichtingswerken in zoekzone Z1 een aantal percelen in de gebieden Bunkerweiden Vlissegem, Klemskerke Noord en Klemskerke Zuid ingericht (Figuur 44 links boven). De belangrijkste ingrepen waren het herstellen van laantjes, graven van nieuwe laantjes, inzaaien van akkers en enkele vlakvormige afgravingen. Hier werd 31 ha zilt grasland (Hpr⁺+da) en 4.3 ha poldergrasland (Hpr⁺) gerealiseerd.

Tabel 19 geeft de evolutie weer van het aantal territoria van de onderzoeksoorten te Klemskerke-Vlissegem. Het broedseizoen 2013 werd gekenmerkt door hoge aantallen Blauwborst, Rietzanger en Grutto met respectievelijk 26, 75 en 39 territoria. Voor Blauwborst en Grutto lag het aantal territoria zelfs nooit hoger dan in 2013.

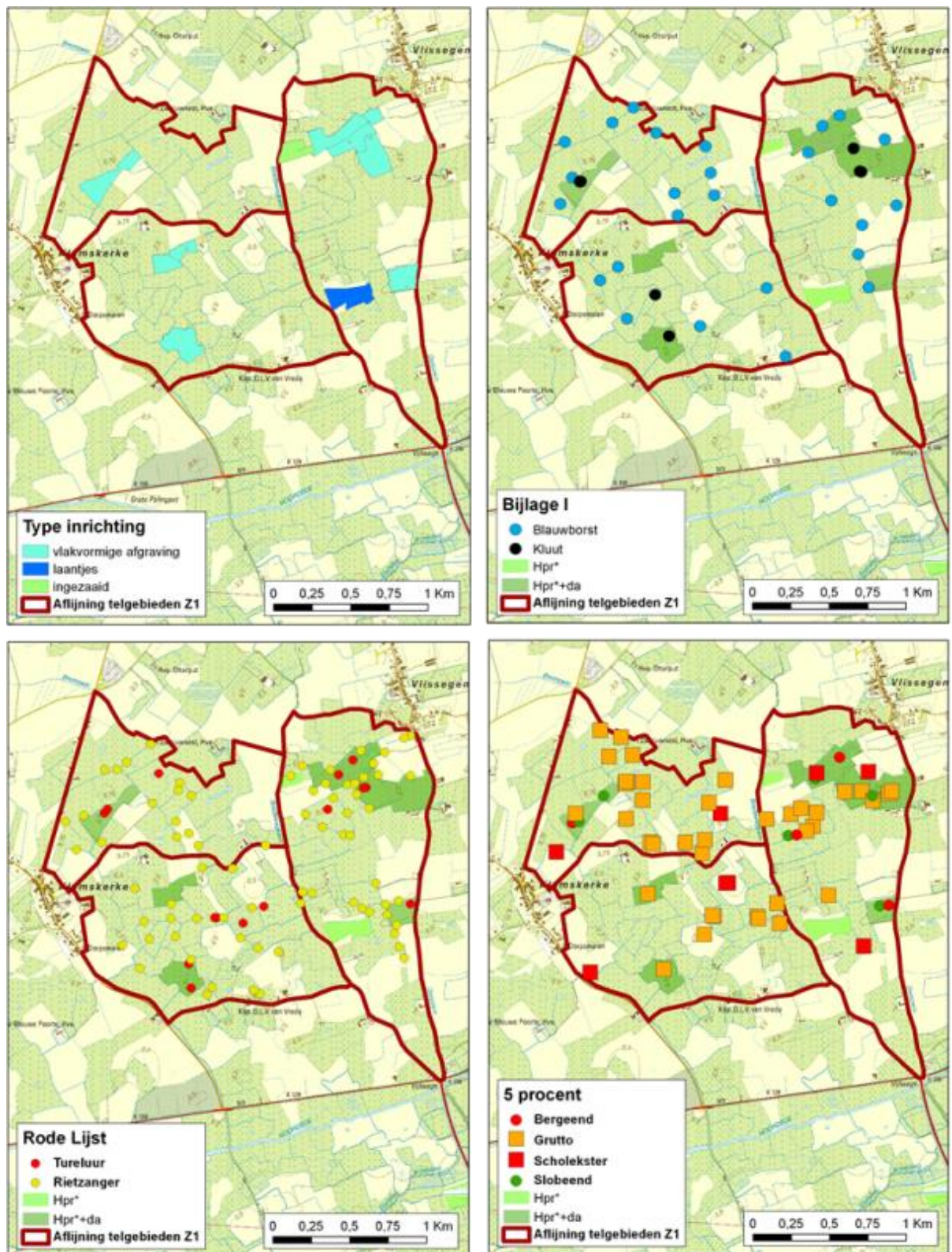
Het procentueel verschil tussen het gemiddeld aantal territoria in jaren voor en jaren na de inrichting levert positieve resultaten op voor alle onderzoeksoorten (Tabel 19). De belangrijkste toename werd genoteerd voor Kluut (+325%), Tureluur (108%) en Blauwborst (+86%).

Wanneer deze toenames vergeleken worden met de aantalsevolutie elders in het Poldercomplex valt bovendien op dat de toenames in Klemskerke-Vlissegem sterker zijn dan in de rest van het studiegebied, behalve voor Rietzanger en Kuifeend. Beide soorten kenden weliswaar een toename, maar minder dan elders in het studiegebied.

Figuur 44 geeft de locatie weer van de onderzoeksoorten in Z1 Klemskerke-Vlissegem.

Tabel 19. Aantal territoria van de onderzoeksoorten over de verschillende onderzoekjaren in Z1 in jaren voor (2006-2009) en na (2010-2013) de inrichtingswerken en het procentuele verschil tussen beide periodes voor Z1 en voor de rest van het Poldercomplex.

	Z1	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gemiddeld aantal 2006-2009	Gemiddeld aantal 2010-2013	Procentuele verandering Z1	Procentuele verandering rest SBZ-V
BI	Kluut	2	2	4	4	5	19	20	7	3,0	12,8	+ 325 %	-13%
	Blauwborst	8	12	12	11	17	23	14	26	10,8	20,0	+86 %	+65%
Rode Lijst	Zomertaling	0	0	0	0	0	0	1	0	0,0	0,3	+	-11%
	Tureluur	4	5	11	6	10	12	17	15	6,5	13,5	+ 108 %	+10%
	Rietzanger	44	61	58	75	86	85	45	75	59,5	72,8	+ 22 %	+34%
5 procent	Bergeend	6	7	5	3	6	6	9	4	5,3	6,3	+ 19 %	-1%
	Slobeend	5	3	9	7	7	8	13	6	6,0	8,5	+ 42 %	+12%
	Kuifeend	0	0	0	0	0	0	2	0	0,0	0,5	+	+30%
	Scholekster	8	9	11	8	12	10	10	8	9,0	10,0	+ 11 %	-
	Grutto	15	21	35	27	26	39	31	39	24,5	33,8	+ 38 %	+2%

Figuur 44. Z1 Klemskerke – Vissegem.

Boven links: de ingerichte percelen van Z1.

Boven rechts: locatie van de Bijlage I soorten in Z1.

Beneden links: locatie van de Rode Lijst soorten in Z1.

Beneden Rechts: locatie van de 5% soorten in Z1.

2.6.3.2 Zoekzone Z2 – Palingpot

Deze zoekzone wordt hier niet apart behandeld aangezien hier tot op heden geen inrichtingswerken werden uitgevoerd.

2.6.3.3 Zoekzone Z3 – Vijfwegen

Hier werden in 2010 twee percelen akkerland (1.9 ha) omgezet naar poldergrasland (Hpr⁺). Gezien de beperkte oppervlakte van de inrichting, wordt deze zoekzone hier verder niet behandeld.

2.6.3.4 Zoekzone Z4 – Pompje

Het gebied Weiden Pompje te Oudenburg werd in 2008 en 2009 ingericht. De belangrijkste ingrepen waren het afgraven van percelen, graven van nieuwe laantjes, herstel van bestaande laantjes, lokaal afgraven voor rietontwikkeling en een waterpeilverhoging (

Figuur 45. links boven). In deze zoekzone werd op die manier 68,4 ha zilt grasland (Hpr⁺+da), 4.3 ha poldergrasland (Hpr⁺) en 9.3 ha rietmoeras (Mr) gerealiseerd.

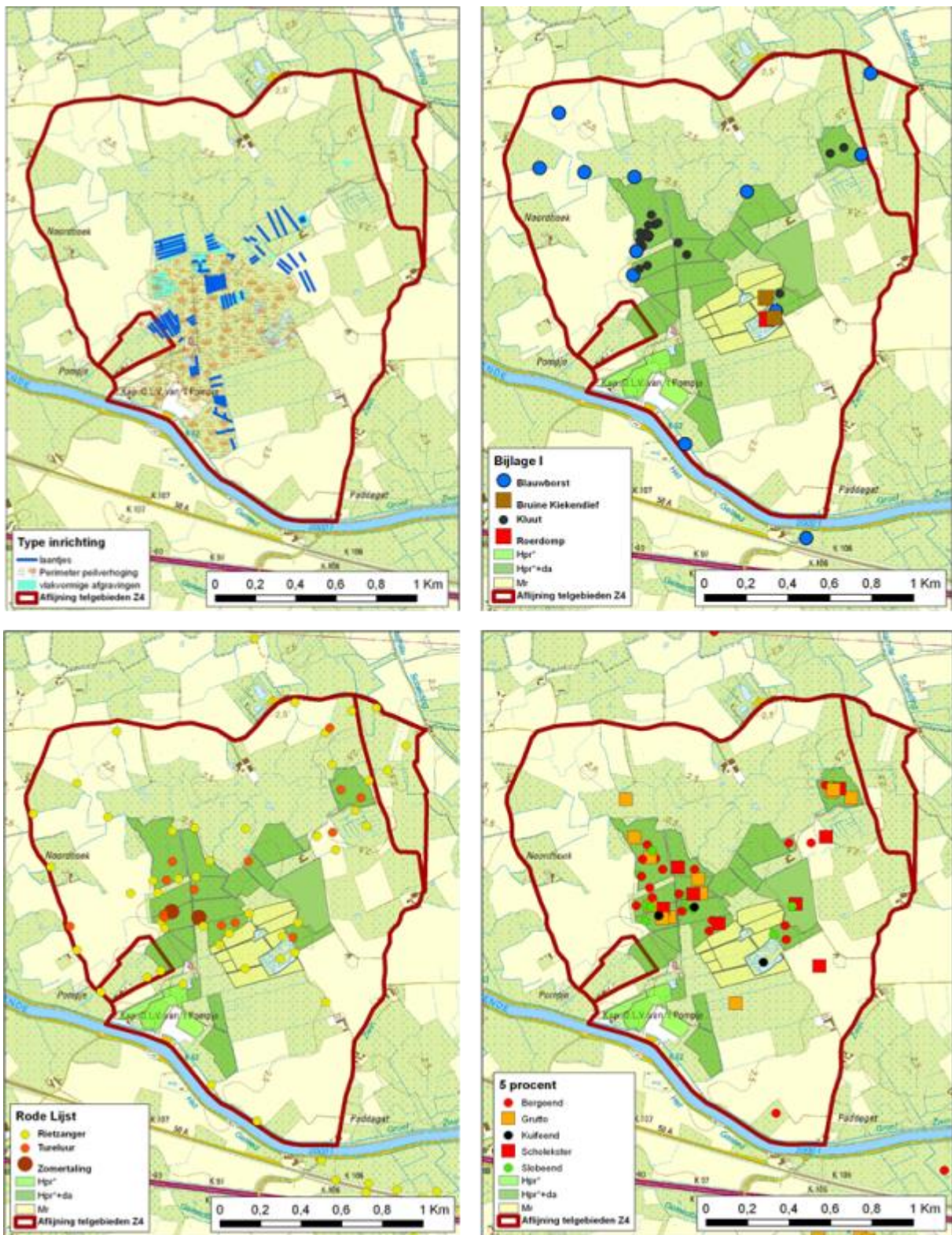
Twee territoria Bruine Kiekendief en een territorium Roerdomp zijn de opvallendste bevindingen van het broedseizoen 2013 in het Pompje (Tabel 20). Kuifeend verdubbelde van 2 naar 4 territoria. Territoria van andere soorten haalden geen noemenswaardige vooruitgang t.o.v. 2012. Kluut nam zelfs sterk af: van 27 territoria in 2012 naar 19 territoria in 2013. De soort profiteerde in 2009 meteen van de pionierssituatie kort na de werken (onmiddellijke verdubbeling van het aantal territoria). De populatie nam daarna nog toe en kent in 2013 voor het eerst een afname.

Als we de 3 broedseizoenen vóór de inrichtingswerken vergelijken met de vijf na de inrichting, zien we bij de meeste soorten een positieve trend. Enkel de territoria van Cetti's Zanger en Grutto namen in aantal af. De belangrijkste toename werd genoteerd voor Kluut (+121%), Rietzanger (+115%), Zomertaling (+110%), Slobeend (+86%) en Blauwborst (+64%).

De meeste soorten gingen er sterker op vooruit dan elders in het Poldercomplex. Dat geldt voornamelijk voor Bruine Kiekendief, Kluut, Zomertaling, Tureluur, Rietzanger en Bergeend. Grutto kende een afname van 16%, in tegenstelling tot een toename van 5% voor de rest van de SBZ-V. Figuur 45 geeft de locatie weer van de verschillende onderzoeksoorten in het Pompje.

Tabel 20. Aantal territoria van de onderzoeksoorten over de verschillende onderzoekjaren in Z4 in jaren voor (2006-2008) en na (2009-2013) de inrichtingswerken en het procentuele verschil tussen beide periodes voor Z4 en voor de rest van het Poldercomplex.

	Z4	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gemiddeld aantal 2006-2008	Gemiddeld aantal 2009-2013	Procentuele verandering Z4	Procentuele verandering rest SBZ-V
Bijlage I	Roerdomp	0	0	0	0	0	0	1	1	0,0	0,4	+	+
	Bruine kiekendief	1	1	1	1	1	1	1	2	1,0	1,2	+20%	-28%
	Kluut	8	11	10	20	19	22	27	19	9,7	21,4	+121%	-19%
	Blauwborst	3	8	12	13	11	14	14	11	7,7	12,6	+64%	+62%
Rode Lijst	Zomertaling	1	1	0	1	0	0	4	2	0,7	1,4	+110%	-5%
	Smient	0	0	0	0	0	0	1	0	0,0	0,2	+	+60%
	Tureluur	8	8	10	12	13	13	15	14	8,7	13,4	+55%	+13%
	Cetti's zanger	0	1	1	1	0	0	0	0	0,7	0,2	-70%	-36%
	Rietzanger	19	15	17	18	14	57	49	45	17,0	36,6	+115%	+45%
5 procent	Bergeend	10	13	15	27	22	18	20	20	12,7	21,4	+69%	-3%
	Slobeend	5	8	6	13	12	11	11	12	6,3	11,8	+86%	+24%
	Kuifeend	0	2	3	2	1	1	2	4	1,7	2,0	+20%	+52%
	Scholekster	6	7	13	10	11	6	8	8	8,7	8,6	0	+6%
	Grutto	13	13	19	14	11	12	14	12	15,0	12,6	-16%	+5%

Figuur 45. Z4 Pompje

Boven links: de ingerichte percelen van Z4.

Boven rechts: locatie van de Bijlage I soorten in Z4.

Beneden links: locatie van de Rode Lijst soorten in Z4.

Beneden Rechts: locatie van de 5% soorten in Z4

2.6.3.5 Zoekzone Z5 – Paddegat

In deze zoekzone worden voorlopig geen inrichtingen voorzien.

2.6.3.6 Zoekzone Z6 – Ettelgem

In deze zoekzone worden voorlopig geen inrichtingen voorzien.

2.6.3.7 Zoekzone Z7 – Kwetshage

Hier werd 3,4 ha akkerland omgezet naar poldergrasland (Hpr⁺). Deze zoekzone wordt in de toekomst verder ingericht, o.a. door de ontwikkeling van 40 ha rietmoeras (Mr). Deze zoekzone wordt hier voorlopig niet verder behandeld.

2.6.3.8 Zoekzone Z8 - Dudzeelse Polder

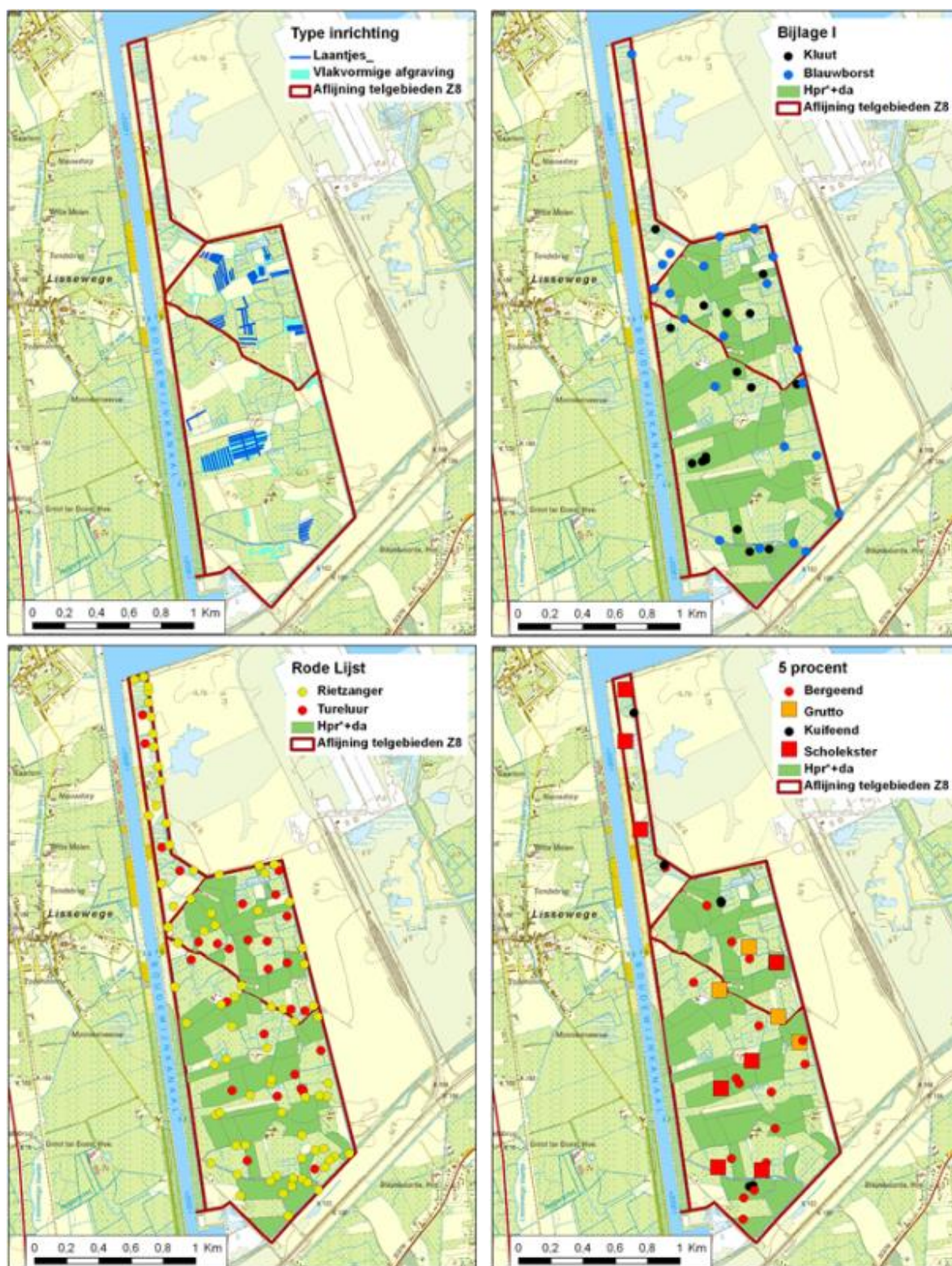
In 2010 en 2011 werden inrichtingswerken uitgevoerd in de Dudzeelse Polder. Naast een reeks laantjes en kleinere afgravingen in deelgebied Weiden Hoge Noen ging het vooral om vlakvormige afgravingen in het centrale en zuidelijke deel van Weiden Spoorweg West (Figuur 46 links boven). Ook werden alle akkers ingezaaid en omgezet naar grasland. Op die manier werd 80 ha zilt grasland (Hpr⁺+da) gerealiseerd.

Tabel 21 geeft de evolutie van het aantal territoria weer van de onderzoekssoorten in de Dudzeelse Polder. Kuifeend ging er fors op vooruit van maximum 1 territorium tussen 2006 en 2012 naar 6 territoria in 2013. Een opvallende stijger is Grutto, met liefst 4 territoria. Hierbij dient helaas wel vermeld te worden dat het hier met zekerheid bij tijdelijke territoria bleef. De soort kwam hier helaas zeker niet tot broeden. Tureluur kende in 2010 een dieptepunt, maar het aantal territoria herstelde sindsdien en bereikte met 29 territoria in 2013 een hoogtepunt. Verder kende Bergeend een opleving na een minder jaar in 2012 en komt met 18 territoria in de buurt van het maximum sinds 2006. Blauwborst kende dan weer een terugval na het meest succesvolle jaar 2012.

Wanneer we de aantallen voor de inrichtingswerken (2006-2009) vergelijken met de aantallen daarna (2010-2013), zien we dat Kluut, Blauwborst en Rietzanger er op vooruitgegaan zijn. Na de inrichting ging Kluut er met 333% op vooruit in vergelijking met de periode voor de inrichtingswerken, terwijl de soort er op achteruit ging in de rest van de SBZ-V. De toename van Kuifeend is veel sterker dan in de rest van de SBZ-V, terwijl de toename van Blauwborst, Rietzanger en Bergeend vergelijkbaar zijn met de toename in de rest van het studiegebied. Opvallend is een sterkere afname van Scholekster en Grutto dan in de rest van de SBZ-V. Figuur 46 geeft de locatie weer van de onderzoekssoorten in de Dudzeelse polder.

Tabel 21. Aantal territoria van de onderzoekssoorten over de verschillende onderzoekjaren in Z8 in jaren voor (2006-2009) en na (2010-2013) de inrichtingswerken en het procentuele verschil tussen beide periodes voor Z8 en voor de rest van het poldercomplex.

	Z8	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gemiddeld aantal 2006-2009	Gemiddeld aantal 2010-2013	Procentuele verandering Z8	Procentuele verandering rest SBZ-V
Bijlage I	Kluut	3	3	3		1	18	17	16	3,0	13,0	+ 333 %	-11%
	Visdief	0	0	0	0	0	0	2	0	0,0	0,5	+	+1186%
	Blauwborst	12	13	16	20	24	31	30	22	15,3	26,8	+ 75 %	+77%
Rode Lijst	Zomertaling	0	0	0	0	0	0	1	0	0,0	0,3	+	-13%
	Tureluur	27	22	20	17	14	23	24	29	21,5	22,5	+ 5 %	+17%
	Graszanger	0	4	2	3	0	0	0	0	2,3	0,0	-100 %	-88%
	Cetti's zanger	0	0	1	0	0	0	0	0	0,3	0,0	- 100 %	-49%
	Rietzanger	43	53	70	68	89	95	77	77	58,5	84,5	+ 44 %	+39%
5 procent	Bergeend	20	13	14	17	15	20	12	18	16,0	16,3	+ 2 %	+1%
	Slobeend	0	0	1	0	0	0	1	0	0,3	0,3	0	+12%
	Kuifeend	1	1	0	0	0	0	1	6	0,5	1,8	+ 250 %	+37%
	Scholekster	15	14	9	12	10	6	8	8	12,5	8,0	- 36 %	-17%
	Grutto	6	5	1	0	0	2	0	4	3,0	1,5	- 50 %	+4%

Figuur 46. Z8 Dudzeelse Polder

Boven links: de ingerichte percelen van Z8.

Boven rechts: locatie van de Bijlage I soorten in Z8.

Beneden links en rechts: locatie van resp. de Rode Lijst soorten en de 5% soorten in Z8.

2.6.3.9 Z9 Put van Vlissegem en Eendekooi van Lissewege

De zoekzone Z9 bestaat uit 2 delen: de Put van Vlissegem en de Eendekooi van Lissewege (Figuur 47). Aan de Put van Vlissegem, een zandwinningsput van ongeveer 7 ha groot, werd een aangrenzend perceel (0.3 ha) in 2009 ingericht door het afgegraven ervan tot op een niveau van 10 tot 60 cm onder het gemiddelde waterpeil van de put. In het najaar van 2009 werd ook de Eendekooi van Lissewege ingericht. De belangrijkste uitgevoerde maatregelen hier waren de hydrologische isolatie van de put, het aanbrengen van oevers met een geleidelijke helling, de inrichting van het aangrenzend perceel rietland en de ecologische opwaardering van de bestaande eilanden. Op die manier werd over beide gebieden 9 ha brakke plas (Ah) gerealiseerd.

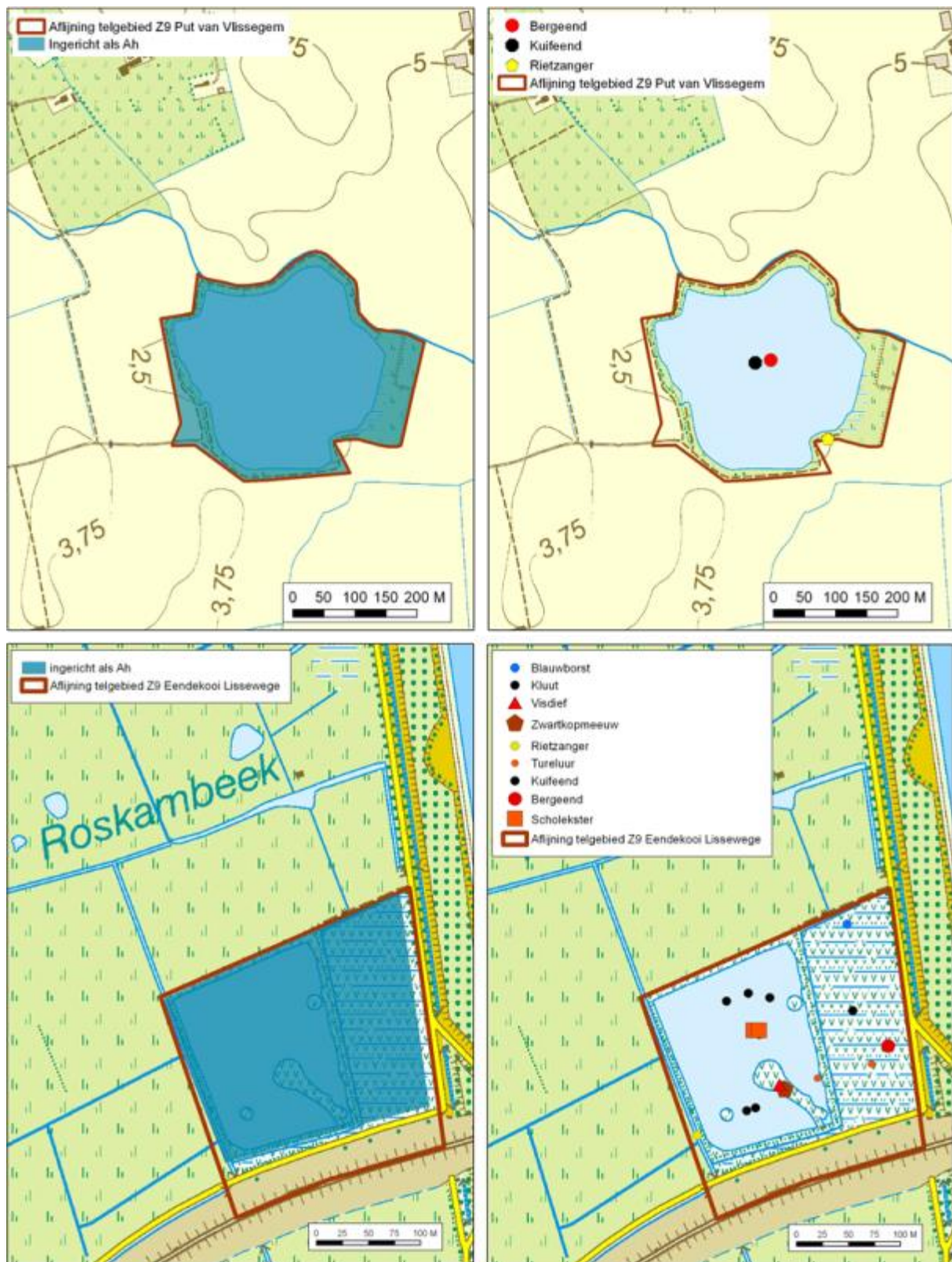
In Tabel 22 wordt het aantal territoria van de onderzoekssoorten voor beide gebieden weergegeven. Daaruit valt af te leiden dat de meeste soorten het beter doen na de inrichtingswerken dan tijdens de jaren ervoor. Kluut, Tureluur en Kuifeend werden hier pas voor het eerst territoriaal vastgesteld na de inrichtingswerken. De pionierssituatie na de inrichtingswerken op de eilandjes in de Eendekooi van Lissewege had de vestiging van Kluut, Visdief en Scholekster tot gevolg, met de hoogste aantallen tijdens het broedseizoen 2012. In 2013 vielen de aantallen voor Kluut en Visdief terug. Nieuw voor de SBZ-V tijdens de onderzoekjaren was de vestiging van 3 territoria Zwartkopmeeuwen in de Eendekooi van Lissewege in een kolonie Kokmeeuwen *Larus ridibundus*. Het is niet zeker of de soort er ook daadwerkelijk tot broeden kwam. Rietzanger kende een sterke afname, voornamelijk door de sterke afname in de Eendekooi van Lissewege. Cetti's Zanger is uit de zoekzone verdwenen na 2010. Dit kadert geheel in de in de algemene afname van de soort in het Poldercomplex.

Gezien het lage aantal territoria van de onderzoekssoorten in beide gebieden van deze zoekzone, is een vergelijking met de populatietrend in de rest van de SBZ-V (nog) niet echt relevant.

In Figuur 47 worden de locaties weergegeven van de verschillende onderzoekssoorten die in beide gebieden werden vastgesteld.

Tabel 22. Aantal territoria van de onderzoekssoorten over de verschillende onderzoekjaren in Z9 in jaren voor (2006-2009) en na (2009-2013) de inrichtingswerken en het procentuele verschil tussen beide periodes.

en na (2009-2013) de inrichtingswerken en het procentuele verschil tussen beide periodes.																				
		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		Gemiddeld aantal 2006 - 2009	Gemiddeld aantal 2010 - 2013	Procentuele verandering Z9
		EKLW	PVG	EKLW	PVG	EKLW	PVG	EKLW	PVG	EKLW	PVG	EKLW	PVG	EKLW	PVG	EKLW	PVG			
Bijlage I	Kluut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	12	0	2	0	0,0	4,8	+ 480 %
	Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0,0	0,8	+
	Visdief	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	4	0	2	0	0,3	2,0	+ 700%
	Blauwborst	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0,5	1,0	+ 100 %
Rode Lijst	Tureluur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0,0	0,8	+
	Cetti 's zanger	2	0	2	0	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1,8	0,3	- 86 %
	Rietzanger	8	2	6	1	5	1	4	0	1	0	3	1	1	0	1	1	6,8	2,0	- 70 %
5 procent	Bergeend	0	1	0	0	0	0	0	2	1	0	0	3	0	0	1	1	0,8	1,5	+ 100 %
	Slobeend	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3	0,0	- 100 %
	Kuifeend	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	5	2	8	4	5	1	0,0	7,3	+ 730 %
	Scholekster	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	2	0	0,3	1,3	+ 400 %

Figuur 47. Z9 Put van Vlissegem en Eendekooi Lissewege.

Boven links: de ingerichting van Z9-Put van Vlissegem.

Boven rechts: locatie van de onderzoekssoorten in 2013 in Z9-Put van Vlissegem.

Beneden links: de ingerichting van Z9-Eendekooi Lissewege.

Beneden Rechts: locatie van de onderzoekssoorten in 2013 in Z9-Eendekooi Lissewege.

2.6.3.10 **Zoekzone Z10bis-Kleiputten van Wenduine**

De Kleiputten van Wenduine (11,5 ha) gelegen in de zoekzone Z10bis in de Uitkerkse Polder, werd ingericht in 2011-2012 met de creatie van 10 ha rietmoeras als doel voor de compensatie van het rietveld 'De Pelikaan' in de achterhaven van Zeebrugge.

Helaas werd dit gebied tot op heden als onderdeel van het telgebied Kuststrook Uitkerke geteld. Er wordt met de werkgroep Uitkerkse Polder naar een oplossing gezocht zodanig dat dit gebied bij de volgende rapportage evenwaardig aan de andere compensatiegebieden kan behandeld worden.

In Bijlage 6 wordt voor de opeenvolgende jaren een overzicht gegeven van de toename van het aantal territoria van de projectsoorten binnen alle compensatiezones samen en de rest van de SBZ-V.

3 OVERWINTERENDE GANZEN

E. Kuijken, C. Verscheure & H. Verstraete

3.1 Materiaal en methoden

In de loop van de winter 2013/2014 werden de klassieke 6 midmaandelijke ganzentellingen succesvol uitgevoerd, gebiedsdekkend en simultaan van begin oktober tot eind maart, met een extra telling eind december. De Oostkustpolders zijn opgedeeld in 253 gecodeerde telgebieden. Zeven ploegen van waarnemers nemen telkens een vast gedeelte van de polders voor hun rekening. In elk telgebied worden de aantallen van alle ganzensoorten, het habitatgebruik en de opdeling in groepen genoteerd. De coördinatie en verwerking van de tellingen gebeurt door Christine Verscheure en Eckhart Kuijken. Alle gegevens worden opgeslagen in een ACCESS databank en na elke telling worden deeltotalen gecommuniceerd met de telcoördinatoren.

De vastgestelde ganzenaantallen kunnen getoetst worden aan de internationale 1% normen van Wetlands International, voor zover geactualiseerd (Wetlands International, 2006).

Deze bijdrage handelt enkel over de Arctische ganzen; het voorkomen van Grauwe Ganzen, Brandganzen, Canadese Ganzen en zeldzame soorten wordt niet besproken.

Het Koninklijk Meteorologisch Instituut (KMI) laat er geen twijfel over bestaan: vanaf december was de winter 2013/14 warmer dan normaal; dit komt slechts één keer in de honderd jaar voor. Zo was er bijvoorbeeld maar één officiële sneeuwdag. Ook de voorjaarstemperatuur liep snel op, in tegenstelling tot vorige winter. Deze bijzondere omstandigheden hadden mede een invloed op de aantallen en vertrekdata van de overwinterende ganzen.

3.2 Resultaten

3.2.1 Aantallen en trends

Figuur 48 geeft voor de winter 2013/14 het verloop weer van de aantallen per telling van Kolgans en Kleine Rietgans.

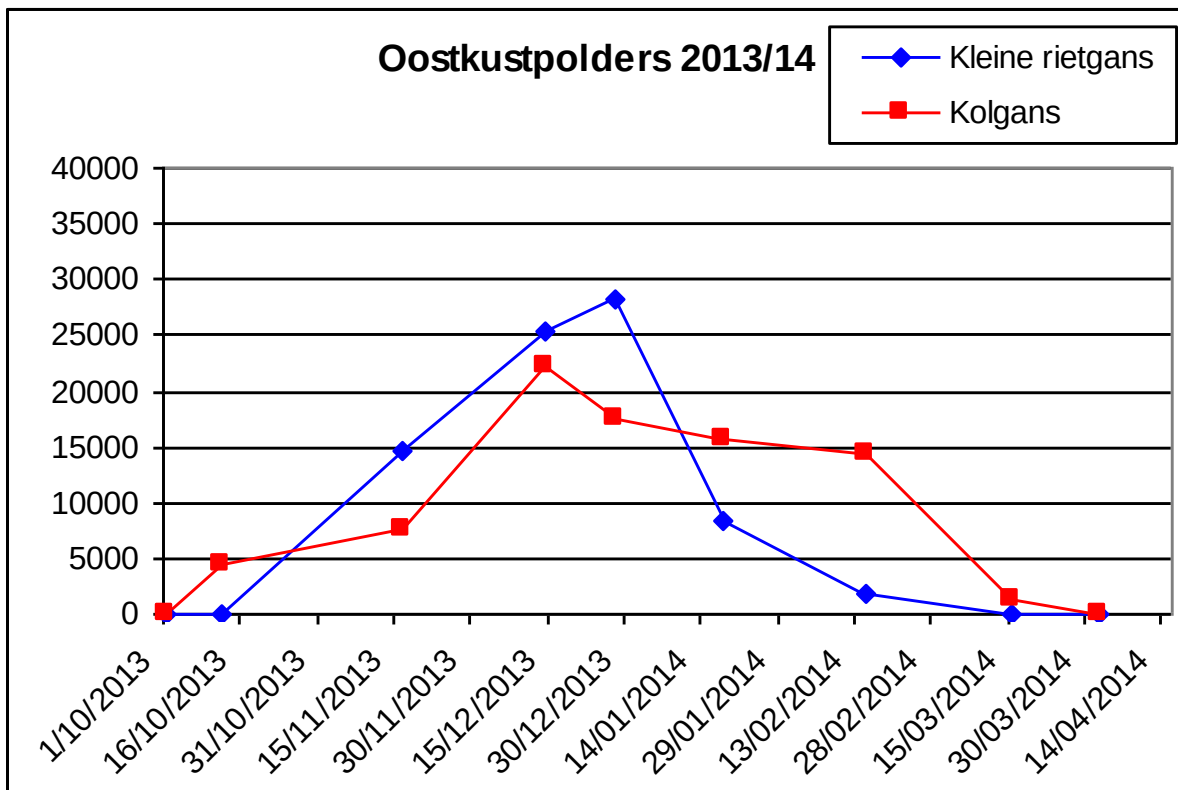
De aankomst van de eerste Kleine Rietganzen werd zoals gebruikelijk genoteerd rond half oktober (slechts 15 ex.), gevolgd door een trage toename tot ca 14.000 half november. Op de mid-december telling bedroeg het aantal slechts 25.366; dit liep nog licht op tot 28.120 op 28 december 2013. Dit betekent een laag wintermaximum in vergelijking met de winters 2009/10 (35.414) en 2010/11 (48.295).

Vanaf begin januari viel het aantal Kleine rietganzen terug tot 8.453 op 18 januari 2014 en 1.769 half februari. Op 15 maart werden er nog slechts 3 geteld. Dit fenomeen van vroege wegtrek is klassiek voor deze soort. Gemiddeld waren er over de hele winter 11.213 Kleine rietganzen per telling aanwezig.

De Kolgans aantallen stegen traag vanaf het begin van de winter en bereikten een vroeg, maar laag wintermaximum op 14 december 2013 met slechts 22.157 ex (vorige winter nog 31.608 ex.). De winter bleef opvallend mild en de aantallen namen niet meer toe na half december. Dit is eerder abnormaal, gezien het wintermaximum meestal rond half januari valt. De Kolgans bleef

traditiegetrouw pleisteren in beperkte aantallen tot eind maart, met nog slechts 1.298 ex. op 15 maart 2014 (vorig jaar 5.708 ex.). Het gemiddelde per telling over de hele winter bedroeg 11.858 ex.

Het is duidelijk dat de wintermaxima van beide Arctische soorten in de Oostkustpolders een verder dalende trend vertonen over de laatste tien à vijftien jaren, met uitzondering van de koude winter 2010/11 waar een piek optrad. Ook de procentuele betekenis van de overwintering in de Oostkustpolders op het niveau van de respectieve flyways neemt verder af. De laatste 3 winters komt zelfs minder dan 40% van de totale Kleine rietganzenpopulatie uit Spitsbergen in de Oostkustpolders overwinteren; voor de Kolgans is dit minder dan 2% van de Baltische-Noordzeepopulatie.

Figuur 48. Verloop van de aantallen van Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus* en Kolgans *Anser albifrons* tijdens de winter 2013/14 (gegevens en verwerking E. Kuijken & C. Verscheure).

3.2.2 Ruimtelijke spreiding en habitatgebruik

Het aantal gansdagen is goed gecorreleerd met de aantallen, maar geeft per gebied een betere benadering van de totale aanwezigheid in de loop van de winter als inschatting van de begrazingsdruk.

De resultaten van afgelopen winter bevestigen de vroegere trends en de zwaartepunten, waarbij Kleine Rietganzen vooral de westelijke complexen verkiezen en geheel afwezig zijn in de Zwinpolders. Kolganzen gaan vooral in de tweede winterhelft meer naar de Zwinstreek en Oostkerke. Gebieden zoals de Uitkerkse Polder worden door beide soorten geprefereerd. Het belang van de achterhaven voor ganzen wordt geringer, gezien de jaarlijkse afname van geschikte foerageergebieden.

Interessant is de jaarlijkse analyse van het gebruik van de speciale beschermingszones (Europese Vogel- en Habitatrichtlijn) in de Oostkustpolders, gebaseerd op de totalen per telling. Van alle getelde Kleine Rietganzen tijdens de totaalstellingen bevonden zich 50,4% in SBZ Poldercomplex. De aanwezigheid met 50,4% is beduidend méér dan vorig jaar (33,5%). De Kolgans werd zelfs voor 88,98% waargenomen binnen SBZ. Dit kan er op wijzen dat bij een laag aantal gansdagen van beide soorten de SBZs minder snel verlaten worden en dus een groter percentage van de doorgebrachte

gansdagen kunnen dragen. Dat beide soorten tijdens een milde winter met grotere aantallen binnen de SBZs verblijven, is bijzonder verheugend en duidt op een voorkeur voor die aangeduide gebieden. Toch gaat nog een significant aantal ganzen ook buiten de SBZs foerageren; vooral bij aanhoudend koude winterperiodes (zoals vorig jaar) blijken de oppervlakten van de afgebakende SBZs niet te volstaan.

Het habitatgebruik door ganzen kan nogal verschillend zijn naargelang hun voorkomen binnen of buiten de speciale beschermingszones. De Kleine Rietgans en vooral de Kolgans hadden binnen de SBZs een uitgesproken voorkeur voor grasland (resp. 70,1 % en 94,6 %); in deze gebieden is het aanbod van grasland uiteraard veel groter (dit was immers mede de reden van hun afbakening). Wanneer ganzen zich daarbuiten ophielden, ging dit gepaard met een hoger procentueel gebruik van akkers. Kleine Rietgans zat buiten SBZ voor 72,7% op akker, Kolgans voor 18,5%.

In 2013/14 was opnieuw het toenemend gebruik van maïsstoppel en oogstresten van aardappelen en suikerbieten een fenomeen, dat vooral in begin van de winter opviel (tot de meeste resten opgebruikt of ondergeploegd waren; in de voorbije natte winter gebeurde dit laatste zeer laat in het seizoen).

3.3 Conclusie

Het seizoen 2013/14 werd gekenmerkt door een relatief laag aantal gansdagen voor de overwinterende Arctische ganzen in de Oostkustpolders. Een verder afnemend percentage van de populatie van de Kleine Rietgans is wellicht mede het gevolg van climate change, waarbij een groter aandeel van deze soort in Denemarken blijft overwinteren. Ook de Kolgans vertoonde lage aantallen. De winter was buitengewoon mild en in vergelijking met andere jaren is ook de Kolgans eerder vroeg vertrokken. Bij de Kleine Rietgans wordt deze wegtrek al in de eerste dagen van januari genoteerd. Beide soorten hielden zich dit jaar voor 70,2% op binnen één van de drie speciale beschermingszones, wat bijna 10% meer is dan vorig jaar. Wanneer gebieden daarbuiten worden bezocht, betreft het vaak akkers.

Kolgans en Kleine Rietgans (Glenn Vermeersch)

4 Watervogels en steltlopers

H. Verstraete & D. Verbelen

4.1 Materiaal en methode

Vanaf oktober tot en met maart wordt het Poldercomplex midmaandelijks integraal geteld door de Vogelwerkgroep NW-Vlaanderen (Mergus), de Werkgroep Uitkerkse Polders en de Vogelwerkgroep Middenkust. De coördinatie voor de regio gebeurt door Marc De Ceuninck (Mergus). De algemene coördinatie van de watervogeltellingen op Vlaams niveau gebeurt door Koen Devos op het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Hierbij worden alle water- en vogelrijke gebieden in het vogelrichtlijngebied bezocht (zie Bijlage 6) en worden alle aanwezige watervogels (duikers, aalscholvers, reigers, zwanen, ganzen, eenden, rallen en steltlopers) geteld. Hieruit kan het aantalsverloop van alle soorten watervogels doorheen het winterhalfjaar worden afgeleid. De gegevens over winterganzen in de Oostkustpolders werden bekomen via Eckhart Kuijken en Christine Verscheure die de tellingen coördineren.

Wanneer wordt vastgesteld dat bepaalde soorten van de Bijlage I op een bepaald moment in hoge aantallen in het studiegebied aanwezig zijn, worden bijkomende tellingen uitgevoerd. Hierbij gaat het bv. om grote concentraties Kleine Zwaan *Cygnus bewickii*, Goudplevier *Pluvialis apricaria*, slaapplaatsen van Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*, etc.

Gebieden waar veel watervogels voorkomen, zoals het Poldercomplex, worden getoetst aan de Ramsar-criteria. Een gebied voldoet hieraan wanneer er van één of meerdere soorten watervogels op regelmatige basis minstens 1% van de biogeografische populatie van die soort voorkomt. Deze internationale 1%-normen van alle soorten watervogels worden opgelijst door Wetlands International (Wetlands International, 2006). Een tweede criterium waardoor een gebied in aanmerking komt als Ramsar-gebied is als er regelmatig minstens 20.000 watervogels overwinteren.

De tellingen van de overwinterende watervogels vinden eerder hun oorsprong in de monitoring van de avifauna van het volledige Poldercomplex dan in de evaluatie van de natuurcompensaties. Niettemin kan op basis van deze cijfers - indien gewenst - het eventuele effect van de natuurcompensaties op overwinterende watervogels worden nagegaan.

4.2 Resultaten

De resultaten van de midmaandelijkse watervogeltellingen tijdens het winterhalfjaar 2013/'14 zijn te vinden in ('watervogels': duikers, futen, aalscholvers, zwanen, ganzen, eenden en rallen) en Tabel 24 (reigers en steltlopers).

Van november tot en met maart voldeden de Oostkustpolders in hun geheel aan de Ramsar-criteria gezien er telkens meer dan 20.000 watervogels en steltlopers werden geteld. Smient haalde de 1%-norm (15.000 ex.) in de volledige Oostkustpolders enkel in januari. Slobeend overschreed de norm (400 ex.) in de volledige Oostkustpolders van november tot maart. Deze norm werd zelfs binnen de SBZ-V 'Poldercomplex' gehaald voor de maanden februari en maart. Kleine Rietgans en Kolgans overschreden traditiegetrouw meermaals de 1%-norm van respectievelijk 420 en 10.000 ex.

De beste watervogelgebieden blijven de Uitkerkse Polder en de achterhaven van Zeebrugge. In de Bijlage 7 en Bijlage 8 worden de maxima per soort per gebied van respectievelijk watervogels en steltlopers gegeven tijdens het winterhalfjaar 2013/'14.

Wilde Eend, Slobeend en Smient (Koen Devos)

Tabel 23. Aantal watervogels per maand tijdens het winterhalfjaar 2013/'14 in de SBZ en in het volledige studiegebied. Soortantallen in het groen ingekleurd overschrijden de 1%-norm voor die soort. Totalen in het groen ingekleurd overschrijden de 20.000 watervogels.

	oktober 2013		november 2013		december 2013		januari 2014		februari 2014		maart 2014	
	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied
Ijsduiker						1						
Dodaars	20	77	27	108	29	88	23	84	25	104	10	60
Fuut	13	188	5	195	5	343	2	147	10	148	18	80
Roodhalsfuut												
Kuifduiker		1		2		2		1		2		
Geoorde Fuut				2								
Aalscholver	85	191	125	239	73	290	64	246	48	241	40	82
Kuifaalscholver				1		1				1		1
Knobbelzwaan	7	7	15	16	41	48	71	71	69	77	25	28
Kleine Zwaan						8						
Kleine Rietgans	-	15	-	14764	-	25366	-	8349	-	1769	-	3
Kolgans	-	4369	-	7534	-	22157	-	15754	-	14376	-	1298
Grauwe Gans	2	1330	2	1962	1	3689	18	2254	14	1467	8	964
Boeregans	4	9	5	16	3	3	6	25	10	36	12	24
Indische Gans		1		1			2	2				
Sneeuwgans												
Canadese Gans	221	486	143	304	173	359	314	448	71	165	177	255
Kleine Canadese Gans												
Brandgans		82		101		547		3122		2823		1720
Rotgans		1		1								
Roodhalsgans												
Nijlgans	24	24	39	47	37	44	104	115	31	36	23	28
Casarca								1				
Bergeend	9	42	163	315	202	351	444	625	384	772	390	556
Muskuseend								1				
Carolina-Eend												
Mandarijneend			1	1				1	1	2		
Smient	745	1636	7696	10136	11575	14849	11694	15358	10661	12984	3792	4412
Krakeend	8	66	59	288	72	358	130	383	140	346	101	201
Wintertaling	202	652	940	1697	713	1488	1039	1939	1186	1810	724	1030
Wilde Eend	1783	4331	2640	6639	2052	6349	2614	6399	1700	4294	974	1668
Soepeend	5	9	9	15	5	14	6	18	3	17		4
Pijlstaart	2	4	36	69	29	56	66	115	28	46	42	47
Slobeend	104	244	233	478	244	529	257	471	417	663	793	1013
Krooneend												
Tafeleend		2		25	3	46	20	59	12	67		11
Kuifeend	92	199	194	500	219	759	187	595	333	829	317	592
Topper		1					1	8				
Eider										2		1
Grote Zee-Eend						3						
Brilduiker						13		8		6		
Nonnetje								2		2		
Middelste Zaagbek				3		6		4		5		
Grote Zaagbek		2						1				
Rosse Stekelstaart												
Waterral		1	5	5	6	7						
Waterhoen	99	231	170	405	289	492	204	402	161	321	103	188
Meerkoet	344	1144	728	1913	788	2384	910	2203	599	1591	436	773
Totaal watervogels	3769	15345	13235	47782	16559	80650	18176	59211	15903	45002	7985	15039
Totaal Steltlopers	2153	3073	6446	10604	6105	11994	6052	11807	12905	21023	4397	5383
Totaal	5922	18418	19681	58386	22664	92644	24228	71018	28808	66025	12382	20422

Tabel 24. Aantal steltlopers per maand tijdens het winterhalfjaar 2013/'14 in de SBZ en in het volledige studiegebied. Totalen in het groen ingekleurd overschrijden de 20.000 watervogels.

	oktober 2013		november 2013		december 2013		januari 2014		februari 2014		maart 2014	
	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied	SBZ	Totaal Studie-gebied
Roerdomp		1	1	1	1	1					1	2
Kwak		1		3		4						
Kleine Zilverreiger	2	21	1	21	2	20		11	3	16	1	12
Grote Zilverreiger	2	3		4	9	10	8	10	8	10	1	1
Blauwe Reiger	44	88	69	120	50	96	57	138	62	126	26	48
Ooievaar		5		1	1	2	3	14	1	6	1	24
Lepelaar		1										
Scholekster		21	85	184		187	109	181	40	302	268	436
Kraanvogel												1
Kluut				84		14		12		31	57	121
Bontbekplevier		30		5		96		16		12		27
Goudplevier	5	9	721	728	266	1139	54	78	210	752	620	620
Zilverplevier		18		20		26		35		38		17
Kievit	1680	2147	4452	7977	3613	7696	3249	7846	9265	15607	1305	1364
Kanoet												
Drieteenstrandloper						11		12		5		
Kleine Strandloper	1	1										
Paarse Strandloper												
Bonte Strandloper	4	24	1	82	11	61	6	247	23	133	16	64
Kemphaan	2	34	9	38	29	30	110	240	123	212	184	188
Bokje										1		
Watersnip	11	66	24	57	21	28	18	24	9	25	42	43
Houtsnip												
Grutto										15	263	279
Rosse Grutto										14		
Wulp	393	558	1077	1155	2093	2444	2437	2778	3126	3493	1493	1888
Zwarte Ruiter	6	8	5	16	2	12		16	18	35	3	16
Tureluur		29	1	93		104	1	114		98	39	116
Groenpootruiter		1								3	1	1
Witgat	3	6		6	2	4		5	4	8		
Oeverloper						1						
Steenloper		1		9	5	8		30	13	81	76	115
Totaal Steltlopers	2153	3073	6446	10604	6105	11994	6052	11807	12905	21023	4397	5383
Totaal watervogels	3769	15345	13235	47782	16559	80650	18176	59211	15903	45002	7985	15039
Totaal	5922	18418	19681	58386	22664	92644	24228	71018	28808	66025	12382	20422

Smienten (Koen Devos)

Literatuur

Courtens, W., C. Martens & D. Verbelen, 2006. Eindrapport monitoring SBZ-V 'Poldercomplex'. Resultaten van het eerste jaar. Adviesnota INBO.A.2006.68. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Courtens, W. & D. Verbelen, 2008. Monitoring van het SBZ-V 'Poldercomplex: resultaten van het derde jaar (2007-2008). INBO.R.2008.28. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Devos, K., A. Anselin & G. Vermeersch, 2004. Een nieuwe Rode Lijst van de Broedvogels in Vlaanderen. *In*: Vermeersch, G. *et al.*, 2004. Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel.

Hustings, F., R. Kwak, P. Opdam & M. Reijnen, 1985. Natuurbeheer in Nederland, deel 3: Vogelinventarisatie: achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Pudoc, Wageningen.

Koninklijk Meteorologisch Instituut van België, 2013. Maandberichten maart-juni. KMI, Brussel.

van Dijk A.J. 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Vermeersch, G., A. Anselin, K. Devos, M. Herremans, J. Stevens, J. Gabriëls & B. Van Der Krieken, 2004. Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel.

Vermeersch, G., A. Anselin & K. Devos, 2006. Bijzondere broedvogels in Vlaanderen in de periode 1994-2005. Populatie-trends en recente status van zeldzame, kolonievormende en exotische broedvogels in Vlaanderen. Mededeling INBO.M.2006.2. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Vermeersch, G. & T. Onkelinx, 2012. ABV-project: trends na de tweede volledige telcyclus. Vogelnieuws 19: 29-31.

Wetlands International, 2006. Waterbird population estimates. Fourth Edition. Wetlands International, Wageningen, The Netherlands.

Bijlagen

Bijlage 1. Overzicht van de broedvogelsoorten die worden geïnventariseerd.

Soort	Bijlage I Vogelrichtlijn	Rode Lijst Vlaamse broedvogels	Broedvogels > 5%-norm
Baardmannetje (<i>Panurus biarmicus</i>)			x
Bergeend (<i>Tadorna tadorna</i>)			x
Blauwborst (<i>Luscinia svecica</i>)	x		x
Bontbekplevier (<i>Charadrius hiaticula</i>)		x	
Bruine Kiekendief (<i>Circus aeruginosus</i>)	x		x
Buidelmees (<i>Remiz pendulinus</i>)		x	
Cetti's Zanger (<i>Cettia cetti</i>)		x	
Graszanger (<i>Cisticola juncidis</i>)		*	x
Grauwe Gors (<i>Miliaria calandra</i>)		x	
Grauwe Kiekendief (<i>Circus pygargus</i>)	x	x	
Grote Karekiet (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)		x	
Grutto (<i>Limosa limosa</i>)			x
IJsvogel (<i>Alcedo atthis</i>)	x		
Kemphaan (<i>Philomachus pugnax</i>)	x	x	
Kleine Mantelmeeuw (<i>Larus fuscus</i>)		x	
Kleine Zilverreiger (<i>Ergetta garzetta</i>)	x		
Kluut (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	x	x	x
Kuifeend (<i>Aythya fuligula</i>)			x
Kwak (<i>Nycticorax nycticorax</i>)	x	x	
Kwartelkoning (<i>Crex crex</i>)	x	x	
Lepelaar (<i>Platalea leucorodia</i>)	x		
Paapje (<i>Saxicola rubetra</i>)		x	
Pijlstaart (<i>Anas acuta</i>)		x	
Porseleinhoen (<i>Porzana porzana</i>)	x	x	
Rietzanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)		x	x
Roerdomp (<i>Botaurus stellaris</i>)	x	x	
Scholekster (<i>Haematopus ostralegus</i>)			x
Slobeend (<i>Anas clypeata</i>)			x
Smient (<i>Mareca penelope</i>)		*	
Snor (<i>Locustella luscinioides</i>)		x	
Steltkluut (<i>Himantopus himantopus</i>)	x	x	
Strandplevier (<i>Charadrius alexandrinus</i>)		x	
Tapuit (<i>Oenanthe oenanthe</i>)		x	
Tureluur (<i>Tringa totanus</i>)		x	x
Velduil (<i>Asio flammeus</i>)	x	x	
Visdief (<i>Sterna hirundo</i>)	x	x	
Watersnip (<i>Gallinago gallinago</i>)		x	
Woudaapje (<i>Ixobrychus minutus</i>)	x	x	
Zomertaling (<i>Anas querquedula</i>)		x	x
Zwartkopmeeuw (<i>Larus melanocephalus</i>)	x	x	x

Bijlage 2. Overzicht van de inventarisatieresultaten per telgebied voor 2013.

Telgebied	AFK	zoekzone	inspanning	opp (ha)	Bijlage I								Vlaamse Rode Lijst				5 procent						
					Roerdomp	Kleine zilverreiger	Bruine kiekendief	Steltkluit	Kluit	Zwartkopmeeuw	Visdief	Blauwborst	Smient	Zomertaling	Bontbekplevier	Tureluur	Cetti's zanger	Rietzanger	Bergeend	Grutto	Slobeend	Kuifeend	Scholekster
Aarseleweiden	ASW	10	UTK3	100,49								6				1		6		14		1	3
Akkers Pelikaan	APE		UTK5	17,42																			1
Akkers te Stalhille SBZ	ASH		UTK5	15,24								1						3					
Akkers ten westen van Zuienkerke SBZ	AWZK		UTK3	110,30								4						4				2	
Berm Pelikaan	BPE		UTK5	15,32								2						9					
Blauwe Sluis Hoeke	BSHK		UTK5	4,03														2					
Braambeierhoek Oostkerke	BHOK		niet	76,53																			
Branddijk Damme	BDDM	10b	UTK5	208,24				2				3						3		1	4		1
Bunkerweiden Vlissegem	BWVG	1	UTK5	157,85				3				9				6		36		3	12	4	3
Centrum Damme	CDM		niet	16,94																			
Centrum Lapscheure	CLS		niet	14,08																			
Centrum Meetkerke	CMK		niet	21,56																			
Centrum Nieuwmunster	CNM		niet	6,54																			
Centrum Oostkerke	COK		niet	24,64																			
Damse Vaart Brugge-Damme SBZ	DVBD		UTK3	13,64														1				7	
Damse Vaart Damme-Syphons	DVDS		UTK3	7,76																		1	
Damse Vaart Hoeke - Nederlandse grens	DVHN		UTK3	18,81																		2	
Dudzeleweiden SBZ	DZW		UTK3	108,84								1											1
Eendekooi Lissewege	EKLW		UTK5	5,51			2	2	3			1			2		1		1			5	
Eendekooi Meetkerke	EKMK	10b	UTK5	3,28																			
Eendekooi Wenduine	EKWD	10b	niet	14,23																			
Eendeweiden Uitkerke	EWUK	10b	niet-UTK	91,52				5				1		2	11		13		8	21	5		5
Eibroekvaartpolder	EBVP		UTK3	108,85								3											1
Eibroekvaartweiden	EBVW		UTK5	187,37				2				13			3		21		3	11	4	1	2
Flettersdamkreek	FDKR		UTK5	2,44								1					2		1				
Fonteintjes Oost	FTO		UTK3	26,50													4					2	
Fonteintjes West	FTW		UTK3	22,67													1						
Groenwaecke	GRWA	10b	niet	8,21																			
Groot Boomgaardweiden Oostkerke	GBOK		UTK5	298,95								6			2		14		2	6	1		2
Grote Palingpot	GPKL	2	UTK5	17,59								3				2	4		2	2			1
Gruttoweiden Noord Uitkerke	GWUKN	10b	niet-UTK	49,13			1	8				2	1	1	7		15		9	23	4	1	4
Gruttoweiden Zuid Uitkerke	GWUKZ	10b	niet-UTK	75,05		1		11				1	1		10		14		13	21	8	5	6
Hagebos	HBO		niet	8,13																			
Harendijke Blankenberge	HDBB		niet	97,70																			
Hoekevaart Oost	HKVO	10b	UTK3	4,15								1			1		7		3			8	
Hoekevaart West	HKVW		UTK3	3,10								3					9		1			1	
Hoekevaartweiden Oost	HVWO	10b	UTK3	88,30				4				1			2		2		2	4			2
Hoekevaartweiden West	HVWW		UTK3	82,90								6			1		8		1	5			2
Hoekeweiden	HKW		UTK3	39,59																			
Hoge Moere Houtave	HMHT		UTK3	295,21								6					1			1			
Hoge Moere Meetkerke	HMMK		UTK3	201,90																			
Hoge Noen	HN		UTK5	75,29				1				4			1	1	9		1				1
Hoge Noen 2	HN2		niet	19,45																			
Jagersput Damme	JPDM	10b	UTK5	3,80													1						
Jagersput Stalhille	JPSH	5	UTK5	5,86													2						
Kaleshoek Lapscheure	KHLS		UTK3	1,98																			
Kievitweiden Uitkerke	KWUK	10b	niet-UTK	33,56				1				2			4		7		3	7	3		4
Kleiputten Oostkerke	KPOK		UTK5	6,45													2						
Kleiputten Sint-Donaas	KPSD	10b	UTK3	14,63												1	3		2	1	1	5	
Krinkeldijk Oostkerke	KDOK		niet	9,45																			
Krinkeldijkweiden Oostkerke	KWOK		niet	53,51																			
Kruisabeleweiden Oost	KABWO	10	UTK5	255,37								1	0		4		8		2	5			4
Kruisabeleweiden West ZZ	KABWW	10	niet	16,01																			
Kuststrook Uitkerke	KSUK	10b	niet-UTK	207,24				37		24	1	1			18		12		9	25	7	5	4
Kwabettekreek	KBKR		UTK3	3,42														1					1
Kwetshage Varsenare	KWVN	7	UTK5	115,32				1				5				1	31		2			3	1
Lage Moere - monitoringgebied VLM	LMVLM	10b	UTK3	133,53				1				2			3	1	3		2	2	1		
Lage Moere Meetkerke	LM	10b	UTK3	579,61	1							16					38		1	1			3
Lapscheursegatpolder SBZ	LGPO		UTK3	8,54								1											
Lievegeleedkreek	LGHK		UTK5	6,52		1						3					6		1				
Lievegeleedpolder Noord	LPON		UTK3	72,63								1					1		1				
Lievegeleedpolder Zuid	LPOZ		UTK3	130,59																			3
Lissewege	LW		UTK5	50,10								4					6						

					Bijlage I							Vlaamse Rode Lijst					5 procent						
	AFK	zoekzone	inspanning	opp (ha)	Roerdomp	Kleine zilverreiger	Bruine kiekendief	Steltkluit	Kluut	Zwartkopmeeuw	V/sdief	Blauwborst	Smient	Zomertaling	Bontbekplevier	Tureluur	Cetti 's zanger	Rietzanger	Bergeend	Gruito	Sloebond	Kuifeend	Schalekster
Telgebied																							
Luzerneveld	LV		UTK5	78,08																			2
Meeuweweiden Uitkerke	MWUK	10b	niet-UTK	228,90				5				1				9		9	21	1	6		1
Moeren Oostkerke	MOOK		UTK5	121,61								1							1			1	
Opgespoten Terreinen Spoorweg West	OTSW		UTK5	25,81																			
OT Kolen Noord	OTKN		niet	79,30																			
Pannepolder	PAPO		UTK3	91,67								2											1
Pereboomweiden Noord	PBWN	10	UTK3	174,99								5						2				3	2
Pereboomweiden Zuid	PBWZ	10	UTK3	126,63								3						5					
Pijpewegweiden Damme	PWDM	10b	UTK5	312,46								3				3		1	1	6			
Plasjes Pelikaan	PLPE		niet	6,57																			
Plasjes Pelikaan 2	PLPE2		niet	4,93																			
Plevierweiden Oostkerke	PWOK		niet-UTK	85,03																			
Plevierweiden Uitkerke	PWUK	10b	niet-UTK	110,54				3				5				9		17	4	20	4	1	9
Polders Koolkerke SBZ	POKK	10	niet-UTK	131,09																			
Polders Nieuwmunster	PONM		UTK5	214,53								3						8	2	2			1
Polders Schoeringebrug	POSB		UTK5	283,72								9						45	2	5			4
Put Bekaert	PBOK		UTK3	0,71																			1
Put van Meetkerke	PMK		niet	4,40																			
Put Vlissegem	PVG	9	UTK5	9,66														1	1			1	
Putje Kobus	PKLS		UTK3	2,94																			
Reigersweiden Uitkerke	RWUK	10b	niet-UTK	356,82		1		5				22				30		54	15	63	17	3	28
Rietveld Pelikaan	RVPE		UTK5	51,22				1				6					2	12				4	
Rombautswerve Weidecomplex	WCRW	10b	UTK5	237,02								2						13	7	2		1	1
Ronselaerweiden	RLW	10	UTK5	110,31								1				2		7	1	2			1
Ruigte Spoorweg West	RSW		UTK5	5,82								4						4					
Smienteweiden Zeebrugge	SWZB	10b	niet-UTK	144,61								3				1		2	2		2	12	5
Speyen	S		UTK3	194,10								2				1		6		5			1
Stadswallen Damme - Noord	SWDN	10b	UTK3	9,58														3					
Stadswallen Damme - Oost	SWDO	10b	UTK3	19,12															1			1	
Stadswallen Damme - Zuid	SWDZ	10b	UTK3	15,27																		3	1
Stadswallen Damme - West	SWDW	10b	UTK3	17,34														4					
Steenbakkerij Hoeke	SBHK		UTK3	66,33								2										5	
Stinker & Blinker Broekebr.-Syphons	SBBS		UTK3	23,68																		5	
Stinker & Blinker Zelzatebr.-Broekebrug	SBZB		UTK3	28,06																	1	5	
't Naaie te Oostkerke	NAOK		niet	66,19																			
t Pompje te Oudenburg	POMP	4	UTK5	5,66														3					
Ter Doest	TD		UTK5	159,40								7				5		8	7				3
Tuinbouwgebied Varsenare SBZ	TGVN	7	niet	37,41																			
Tureluursweiden Uitkerke	TWUK	10b	niet-UTK	163,81				12				11	1	2	16		38		16	36	20	1	6
Velduilweiden Uitkerke	VWUK	10b	niet-UTK	76,22				7		2	2			1	7		17		3	8	5	1	5
Vijfwege	VW	3	UTK5	33,41				1				5				2		8	5	3	1		2
Waterhofstedeweiden	WHSW	10	niet-UTK	186,57								4											2
Waterputweiden	WPW	10	UTK3	89,62								1					1						1
Weiden Achterhaven kant Lissewege	WAL	8	UTK5	20,26				1				3				4		17	1			2	3
Weiden bij Jagersput Stalhille	WJSH	5	UTK5	185,42								9						26	3	2		2	
Weiden Damse Vaart West	WDVW	10b	UTK3	258,41								4				4		18	4	11	1	4	4
Weiden Distrigas	WDI		UTK5	26,04							30							1					
Weiden Fort van Beieren	WFB	10b	UTK3	68,26								1											1
Weiden Hagebos SBZ	WHBO		UTK3	244,36								8						18	2	2	1	1	1
Weiden Hoge Noen	WHN	8	UTK5	52,58				4				9				13		16	4	2		2	1
Weiden Klemskerke Noord	WKLN	1	UTK5	104,77				2				11				3		16	1	18	2		2
Weiden Klemskerke Zuid	WKLZ	1	UTK5	142,86				2				6				6		23		9			3
Weiden Koolkerke	WKK	10	UTK3	93,77														12					1
Weiden Noordede	WNKL		niet	449,90																			
Weiden Pompje	WPOB	4	UTK5	283,22	1		2	19				10		2		14		39	20	12	12	4	8
Weiden Rijkswacht Jabbeke	WRJB	6	UTK5	169,78								1						18	1	7			2
Weiden Spoorweg Oost	WSO		UTK5	30,40								11					1	28				1	1
Weiden Spoorweg West	WSW	8	UTK5	128,98				11				10				12		44	13	2		2	4
Zeepolder	ZEPO		UTK3	139,19								1						8	1		1	1	1
Zuidelijk Damme	ZDDM	10b	UTK3	513,26								2						1	2	2			1
Zuidervaartje Damme	ZVDM		UTK3	105,97								1										2	
Zuidstrook Dudzele SBZ	ZSDZ		UTK3	9,63																			
Zwarte Sluis Hoeke	ZSHK	10b	UTK3	1,43														4	1				
Zwarte Sluispolder	ZSPO	10b	UTK3	90,86														5	2				2
Zwinvaartpolder	ZVPO		UTK3	236,02								3						7	5	2		7	4

Bijlage 4. Afkorting en naam van de verschillende telgebieden voor de broedvogelinventarisatie.

Afkorting	Gebiedsnaam	Afkorting	Gebiedsnaam
ASW	Aarseleweiden	MWUK	Meeuweweiden Uitkerke
APE	Akkers Pelikaan	MOOK	Moeren Oostkerke
ASH	Akkers te Stalhille SBZ	OTKN	OT Kolen Noord
AWZK	Akkers ten westen van Zuinkerke SBZ	OTSW	OT Spoorweg West
BPE	Berm Pelikaan	PAPO	Pannepolder
BSHK	Blauwe Sluis Hoeke	PBWN	Pereboomweiden Noord
BHOK	Braambeierhoek Oostkerke	PBWZ	Pereboomweiden Zuid
BDDM	Branddijk Damme	PWDM	Pijpewegweiden Damme
BWVG	Bunkerweiden Vlissegem	PLPE	Plasjes Pelikaan
CDM	Centrum Damme	PWOK	Plevierweiden Oostkerke
CLS	Centrum Lapscheure	PWUK	Plevierweiden Uitkerke
CMK	Centrum Meetkerke	POKK	Polders Koolkerke SBZ
CNM	Centrum Nieuwmunster	PONM	Polders Nieuwmunster
COK	Centrum Oostkerke	POSB	Polders Schoeringebrug
DVBD	Damse Vaart Brugge-Damme SBZ	PBE	Put Bekaert
DVDS	Damse Vaart Damme-Syphons	PMK	Put van Meetkerke
DVHN	Damse Vaart Hoeke-Nederlandse grens	PVG	Put Vlissegem
DZW	Dudzeleweiden SBZ	PKLS	Putje Kobus
EKLW	Eendekooi Lissewege	RWUK	Reigersweiden Uitkerke
EKMK	Eendekooi Meetkerke	RVPE	Rietveld Pelikaan
EKWD	Eendekooi Wenduine	WCRW	Rombautswerve Weidecomplex
EWUK	Eendeweiden Uitkerke	RLW	Ronselaerweiden
EBVP	Eibroekvaartpolder	RSW	Ruigte Spoorweg West
EBVW	Eibroekvaartweiden	SWZB	Smienteweiden Zeebrugge
FDKR	Flettersdamkreek	S	Speyen
FTO	Fontejntjes Oost	SWDN	Stadswallen Damme Noord
FTW	Fontejntjes West	SWDO	Stadswallen Damme Oost
GRWA	Groenwaecke	SWDZ	Stadswallen Damme Zuid
GBOK	Groot Boomgaardweiden Oostkerke	SWDW	Stadswallen Damme West
GPP	Grote Palingpot	SBHK	Steenbakkerij Hoeke
GWUKN	Gruttoweiden Noord Uitkerke	SBBS	Stinker & Blinker Broekebr.-Syphons
GWUKZ	Gruttoweiden Zuid Uitkerke	SBZB	Stinker & Blinker Zelzatebr.-Broekebrug
HBO	Hagebos	NAOK	't Naaie te Oostkerke
HDBB	Harendijke Blankenberge	POMP	't Pomptje te Oudenburg
HKVO	Hoekevaart Oost	TGVN	Tuinbouwgebied Varsenare SBZ
HVWO	Hoekevaartweiden Oost	TWUK	Tureluursweiden Uitkerke
HVWW	Hoekevaartweiden West	VWUK	Velduilweiden Uitkerke
HKVW	Hoekevaart West	VW	Vijfwege
HKW	Hoekeweiden	WHSW	Waterhofstedeweiden
HMHT	Hoge Moere Houtave	WPW	Waterputweiden
HMMK	Hoge Moere Meetkerke	WAL	Weiden Achterhaven kant Lissewege
HN	Hoge Noen	WJSH	Weiden bij Jagersput Stalhille
JPDM	Jagersput Damme	WDVW	Weiden Damse Vaart West
JPSH	Jagersput Stalhille	WDI	Weiden Distrigas
KHLS	Kaleshoek Lapscheure	WFB	Weiden Fort van Beieren
KWUK	Kievitweiden Uitkerke	WHBO	Weiden Hagebos SBZ
KPOK	Kleiputten Oostkerke	WHN	Weiden Hoge Noen
KPSD	Kleiputten Sint-Donaas	WKLN	Weiden Klemskerke Noord
KDOK	Krinkeldijk Oostkerke	WKLZ	Weiden Klemskerke Zuid
KWOK	Krinkeldijkweiden Oostkerke	WKK	Weiden Koolkerke
KABWO	Kruisabeleweiden Oost	WNKL	Weiden Noordede
KABWW	Kruisabeleweiden West ZZ	WPOB	Weiden Pompje
KSUK	Kuststrook Uitkerke	WRJB	Weiden Rijkswacht Jabbeke
KBKR	Kwabettekreek	WSO	Weiden Spoorweg Oost
KWVN	Kwetshage Varsenare	WSW	Weiden Spoorweg West
LM	Lage Moere	ZEPO	Zeepolder
LMVLM	Lage Moere - monitoringgebied VLM	ZDDM	Zuidelijk Damme
LGPO	Lapscheursegatpolder SBZ	ZVDM	Zuidervartje Damme
LGHK	Lievegeleedkreek	ZSDZ	Zuidstrook Dudzele SBZ
LPON	Lievegeleedpolder Noord	ZSHK	Zwarte Sluis Hoeke
LPOZ	Lievegeleedpolder Zuid	ZSPO	Zwarte Sluispolder
LV	Luzerneveld	ZVPO	Zwinvaartpolder

Bijlage 5. Broedvogeltellers.

Broedvogeltellers

Céline Neutens
Dirk Content
Dirk Vanhoecke
Dirk Vercoutter
Dominique Verbelen
Emmanuel Crul
Filip Vanhee
Frank Descheemaeker
Franky Beidts
Geert De Clercq
Geert De Wispelaere
Guido Burggraeve
Hilbran Verstraete
Jan Baert
Jan Swimberghe
John Van Gompel
Johnny Mylle
Kelle Moreau
Leo Declercq
Marc De Ceuninck
Marc van de Walle
Martin Verbeke
Nicolas Vanermen
Paul Lingier
Pieter Van Dorsslaer
Renaat Vande Meulebroeke
Robbrecht Pillen
Rudy Deplae
Wim Jans
Wouter Courtens

Bijlage 6. Aantalsevolutie in opeenvolgende jaren voor de verschillende onderzoeksoorten in de periode 2006-2013. De rechter kolom geeft telkens voor de compensatiegebieden en voor de rest van de SBZ de toename weer. De linker kolom geeft telkens de overeenkomstige procentuele verandering weer.

	2006<->2007				2007<->2008				2008<->2009				2009<->2010				2010<->2011				2011<->2012				2012<->2013			
	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp	SBZ	comp		
Blauwborst	+75%	+74	+48%	+11	-14%	-25	+18%	+6	+8%	+12	+13%	+5	+44%	+71	+16%	+7	+26%	+59	+33%	+17	-10%	-30	-13%	-9	-5%	-12	0	0
	Bruine kiekendief	-25%	-2	0	0	+17%	+1	-	-14%	-1	0	0	+76%	+4	0	0	-50%	-5	0	0	-60%	-3	0	0	+50%	+1	+100%	+1
Ijsvogel	+300%	+3	-	-	-100%	-3	-	-	-	-	-	-	+100%	+1	-	-	+100%	+1	-	-	-50%	-1	-	-	-100%	-1	-	-
	Kleine zilverreiger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+100%	+1	-	-
Kluut	+40%	+53	+23%	+3	-15%	-28	+6%	+1	-20%	-32	+41%	+7	-19%	-24	+4%	+1	+15%	+15	+156%	+39	-12%	-14	+19%	+12	+3%	+3	-42%	-32
	Kwak	-100	-1	-	-	-	-	-	+100%	+1	-	-	0	0	-	-	-100%	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Porseleinhoen	+100%	+1	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-	-100%	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Roerdomp	-	-	-	-	+100%	+1	-	0	0	-	-	0	0	-	-	0	0	-	-	-100%	-1	+100%	+1	-	-	0	0
Steltkluut	0	0	-	-	+300%	+3	-	-	-100%	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+500%	+5	-	-	-80%	-4	-	-
	Velduil	-	-	-	-	+100%	+1	-	-100%	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Visdief	0	0	-	-	-100%	-1	+100%	+1	+400%	+4	-100%	-1	+50%	+2	+100%	+1	0	0	0	0	-33%	-2	+400%	+4	+1300%	+52	-60%	-3
	Woudaap	+100%	+1	-	-	+600%	+6	-	-86%	-6	-	-	-100%	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwartkopmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+300%	+3
	Bontbekplevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+100%	+1	-	-
Buidelmees	-	-	-	-	-100%	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Cetti's zanger	+92%	+23	+50%	+1	+25%	+12	+33%	+1	-23%	-14	-50%	-2	-7%	-3	-50%	-1	-47%	-20	-100%	-1	0	0	-	-74%	-17	-	-
Graszanger	+73%	+16	+400%	+4	-13	-5	-50%	-2	-79%	-26	+50%	+1	-57%	-4	-100%	-3	-100%	-3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rietzanger	+5%	+28	+17%	+20	+13%	+75	+11%	+15	+33%	+214	+9%	+	+19%	+164	+15%	+25	+19%	+189	+27%	+51	-42%	-506	-29%	-69	-3%	-24	+16%
Snor	-50%	-1	-	-	+100%	+1	-	-	-50%	-1	-	-	+300%	+3	-	-	-100%	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tapuit	-100%	-2	-	-	+100%	+1	-	-100%	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tureluur	-13%	-16	-10%	-4	+30%	+34	+17%	+6	+5%	+8	-15%	-6	-4%	-6	+6%	+2	-1%	-2	+32%	+12	-4%	-6	+14%	+7	+14%	+19	+7%	+4
	Zomertaling	-81%	-13	0	0	+100%	+3	-100%	-1	+67%	+4	+100%	+1	-50%	-5	-100%	-1	+20%	+1	-	+50%	+3	+600%	+6	-33%	-3	-67%	-4
Bergeend	-24%	-55	-11%	-4	+10%	+18	+3%	+1	-4%	-8	+44%	+15	+10%	+19	-10%	-5	-14%	-29	+7%	+3	+17%	+29	-13%	-6	-10%	-21	+3	+3
	Baardmannetje	+60%	+3	-	-	0	0	-	-	-13%	-1	-	-	+14%	+1	-	-63%	-5	-	-	-33%	-1	-	-	-100%	-2	-	-
Gruut	+4%	+11	+15%	+5	-1%	-4	+41%	+16	+4%	+14	-25%	-14	-2%	-5	-10%	-4	+7%	+22	+43%	+16	-12%	-40	-15%	-8	+8%	+25	+22%	+10
	Kuifeend	+8%	+5	+200%	+2	+6%	+4	0	0	+50%	+34	-33%	-1	-4%	-4	+150%	+3	-26%	-25	+60%	+3	+19%	+14	+113%	+9	+25%	+21	-6%
Pijlstaart	+200%	+2	-	-	-100%	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Schalekster	-12%	-20	+3%	+1	+9%	+13	+13%	+4	+10%	+16	-12%	-4	+20%	+34	+13%	+4	-13%	-26	-32%	-11	-15%	-26	+17%	+4	-3%	-5	-4%
Slobeend	-35%	-31	+10%	+1	+41%	+24	+45%	+5	+26%	+21	+31%	+5	-14%	-14	-10%	-2	-11%	-10	0	0	+19%	+15	+32%	+6	0	0	-28%	-7
	Smient	+200%	+2	-	-	-33%	-1	-	+50%	+1	-	-	-67%	-2	-	-	+500%	+5	-	-	-67%	-4	+100%	+1	+100%	+2	-100%	-1

Bijlage 7. Overzicht van de maximale aantallen watervogels per deelgebied binnen het onderzoeksgebied tijdens de winter 2013-2014.

Gebied	SBZ	Ijsduiker	Dodaars	Fuut	Roodhalsfuut	Kuifduiker	Geoorde Fuut	Aalscholver	Kuifaaisholver	Knobbelzwaan	Kleine Zwaan	Bergeend	Smitent	Krakeend	Wintertaling	Wilde Eend	Pijfstaart	Slobeend	Krooneend	Tafeleend	Kuifeend	Topper	Eider	Kuifeend	Grote Zee-Eend	Briduiker	Nonnetje	Middelste Zaagbek	Grote Zaagbek	Waterl	Waterhoen	Meerkoet		
Achterhaven ZEEBRUGGE	0	1	38	204	0	2	2	131	1	2	0	260	2549	114	342	1121	44	127	0	27	71	0	1	0	3	0	2	5	0	0	34	505		
Afleidingskanalen Broekebrug - Syphons	1	0	0	2	0	0	0	66	0	0	0	6	0	14	3	204	1	4	0	0	30	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	36	
Afleidingskanalen Heist-Zeizatebruggen ZEEBRUGGE	0	0	2	0	0	0	0	6	0	0	0	0	261	89	76	982	0	15	0	0	48	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	27	
Afleidingskanalen Zeizatebrug - Broekebrug	1	0	2	6	0	0	0	5	0	0	0	0	2	4	38	435	0	0	0	0	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	36	
Blauwe Toren BRUGGE	0	0	0	5	0	0	0	6	0	0	0	0	6	16	0	160	0	18	0	6	154	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	20	2	
Bloemendaale SINT-ANDRIES	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	2	0	
Bonemput DAMME	1	0	1	2	0	0	0	1	0	0	0	4	56	0	9	20	0	15	0	0	37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	6	0
Bunkerveiden VLIJSEGE	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	30	900	10	50	60	0	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6	0
Damse Vaart Brugges - Damme (Syphons)	1	0	0	1	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	24	0	0	0	0	117	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	76	0
Damse Vaart Hoeke (brug) - Nederlandse grens	1	0	0	6	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	58	0	0	0	0	34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	44	0
Damse Vaart Syphons - Hoeke (brug)	0	0	0	6	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	96	0	0	0	0	27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	35	0
Dievegat (+Zilte Weiden) KNOKKE - HEIST DIEVEGAT	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	6	32	0	18	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	12	0
Eendenkool LISSEWEGE	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	10	0	19	0	25	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Flettersdam (Platte Kreek) LAPSCHEURE	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	26	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	3	0
Fontein'tjes BLANKENBERGE	1	0	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	7	28	0	18	0	6	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	32	0
Greveningsdijk (+kreek) KNOKKE-HEIST	0	0	1	0	0	0	0	6	0	0	0	6	120	3	18	70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	50	0
Het Zwin KNOKKE-HEIST	0	0	12	7	0	0	0	5	0	0	0	28	238	0	19	349	4	16	0	2	2	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoge Moere HOUTAVE	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	7	11	0	0	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0
Kaleshoek LAPSCHEURE	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	1	0	4	0	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0
Kleiputten HEIST	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	15	0	47	251	57	0	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	11	5	0
Kleiputten OOSTKERKE	1	0	0	2	0	0	0	3	0	2	0	46	65	4	12	8	0	25	0	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	0
Kleiputten St.Donaas HOEKE	1	0	0	2	0	0	0	6	0	2	0	18	130	12	60	35	8	104	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32	0
Kleiputten Steenbakkerij HOEKE	1	0	1	3	0	0	0	10	0	0	0	0	73	9	0	42	0	48	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6	0
Kreek Da Costa KNOKKE-HEIST	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	3	16	4	16	44	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	7	0
Kwabette kreek LAPSCHEURE	1	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	13	0	2	21	39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	157	0	
Kwethage VARENAIRE	1	0	1	0	0	0	0	15	0	3	0	7	1102	6	47	107	0	24	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	65	0
Lage Moeren MEETKERKE	1	0	1	0	0	0	0	5	0	6	0	10	114	19	11	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	13	0	
Laguna Beach KNOKKE-HEIST	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	14	0	2	79	0	21	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	24	0	
Legerputje ZEEBRUGGE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	49	0	10	0	2	216	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0
Monnikenswerve LISSEWEGE	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	20	0	18	48	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0
Nieuwe Vrede KNOKKE-HEIST	0	0	3	0	0	0	0	6	0	2	0	18	8	6	14	55	1	0	0	0	26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	38	33	0
Oostendse Vaart Nieuwege - Stalhille	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oostendse Vaart Scheepdaale-Nieuwege	0	0	2	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	228	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	15	0
Oude Vrede KNOKKE-HEIST	0	0	2	0	0	0	0	9	0	1	0	18	60	2	85	130	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	26	0	
Pias AZ St.Jan BRUGGE (St. Pieters)	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	26	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	31	8	0	
Pias St. Pieters BRUGGE	0	0	14	14	0	0	0	11	0	0	0	0	220	4	0	45	0	0	0	16	157	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	191	0	0
Polder LAPSCHEURE	1	0	0	0	0	0	0	0	0	54	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
Polder LISSEWEGE	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	16	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	3	0	0

gebied	SBZ	Ijsduiker	Dodaars	Fuut	Roodhalsfuut	Kuifduiker	Geoorde Fuut	Aalscholver	Knobbelzwaan	Kleine Zwaan	Bergeend	Smient	Kraakeend	Winterling	Wilde End	Pijlstaart	Slobeend	Krooneend	Tafeleend	Kuifeend	Topper	Eider	Kuifeend	Grote Zee-end	Bridukier	Nonnetje	Middelste Zaagbek	Grote Zaagbek	Waterl	Waterhoen	Meerkoet	
Poldercomplex Damme Noord (Rombautswerve) DAMME	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	12	351	45	26	49	2	30	0	2	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	51	
	1	0	0	0	0	0	0	5	0	0	17	152	0	17	8	0	6	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	16	
	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	146	736	2	31	38	0	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	8	
	1	0	16	0	0	0	0	2	0	0	2	257	0	6	68	0	6	0	0	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	47	40	
	1	0	2	0	0	0	0	2	0	7	0	135	408	6	96	76	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29	14	
	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	4	0	0	3	64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	36	2	
	1	0	10	0	0	0	0	6	0	6	0	18	85	2	12	83	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	40	
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	76	2	12	20	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4	
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	129	4	24	10	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2	
	0	0	7	17	0	0	0	16	0	0	2	73	69	45	1188	0	57	0	8	31	0	0	0	0	5	0	0	0	0	15	40	
Polderwind ZUENKERKE Put Beklaert OOSTKERKE Put MEETKERKE	1	0	0	0	0	0	0	0	0	8	110	0	22	6	0	8	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1	0	0	3	0	0	0	5	0	7	0	0	23	19	3	158	1	2	0	1	43	0	0	0	0	0	0	0	0	8	59	
	1	0	10	2	0	0	0	3	0	1	0	4	510	5	12	440	2	16	0	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	4	9	
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	18	28	33	0	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	0	
	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	42	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	6	
	1	0	2	0	0	0	0	2	0	2	0	51	250	0	36	127	0	4	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	2	11	
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	128	0	16	14	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	20		
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	110	0	31	17	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	0	24	158	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	7	
	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	6	72	11	19	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	5	
Speien ST-PIETERS-MEETKERKE Stadswallen DAMME t Pompje OUDENBURG Schorreweide OUDENBURG Smientenweiden (Oudemaaerspolder) ZEEBRUGGE	1	0	1	0	0	0	0	4	0	0	0	10	7	2	22	0	3	0	1	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	8	8
	1	0	1	0	0	0	0	11	0	0	58	810	4	306	81	6	81	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	72	10	
	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	8	16	2	4	8	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2	0	
	1	0	0	0	0	0	2	0	2	0	4	140	0	0	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0	
	1	0	1	0	0	0	0	35	0	2	0	158	7694	55	491	692	61	387	0	11	51	0	0	0	0	0	0	0	0	68	251	
	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4	181	6	18	18	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0	
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	6	12	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	32	0	
	1	0	1	0	0	0	0	13	0	1	0	29	270	0	40	260	0	10	0	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	25	111	
	1	0	1	0	0	0	0	2	0	0	9	378	2	62	148	2	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	164	0	44	178	0	38	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	84	0	
Weiden OUDENBURG Weiden STALHILLE Weiden Vijfweg STALHILLE Zeekanaal BRUGGE-ZEEBRUGGE Zegemeer KNOKE-HEIST Zwaanhoek OUDENBURG Zwimpolders KNOKE-HEIST	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	16	32	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	29	0
	1	0	0	0	0	0	0	5	0	0	2	77	0	23	36	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27	66	0
	0	29	99	0	0	1	0	53	0	0	0	2	17	0	64	0	0	0	4	1	0	1	0	0	2	0	5	0	0	13	552	0
	0	0	1	3	0	0	0	0	0	2	8	6	19	0	3	72	5	41	0	32	37	7	0	0	6	2	0	0	0	21	41	0
	0	0	0	0	0	0	0	4	0	1	0	28	428	2	264	209	2	84	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	14	47	0
	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	4	0	0	18	30	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	8	9	0
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	20	186	46	24	233	1	54	0	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0

Bijlage 8. Overzicht van de maximale aantallen steltlopers per deelgebied binnen het onderzoeksgebied tijdens de winter 2013-2014.

gebied	S&Z	Roerdorp	Kwak	Kleine Zilverreiger	Grote Zilverreiger	Blauwe Reiger	Ooievaar	Lepelaar	Kraanvogel	Scholekster	Kluit	Bontbekplevier	Goudplevier	Zilverplevier	Kievit	Kanoet	Drieteenstrandloper	Kleine Strandloper	Paarse Strandloper	Bonte Strandloper	Kemphaan	Bokje	Watersnip	Houtsnip	Grutto	Rosse Grutto	Wulp	Zwarte Ruiter	Tureluur	Groenpootruiter	Wrigat	Oeverloper	Steenloper		
Achterhaven ZEBRUGGE	1	0	1	0	17	2	18	0	0	0	52	28	20	831	0	5777	0	0	0	0	8	54	0	45	0	15	0	121	17	42	2	4	0	0	
Afleidingskanalen Broekbrug - Syphons	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Afleidingskanalen Heist-Zeizatebruggen ZEBRUGGE	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Afleidingskanalen Zeizatebrug - Broekbrug	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Blauwe Toren BRUGGE	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Bloemendaale SINT-ANDRIES	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Bonempuit DAMME	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Bunkerweiden VLISSEGEM	1	0	0	0	0	3	0	0	0	4	2	0	0	0	130	0	0	0	0	8	9	0	2	0	25	0	150	1	2	0	0	0	0	0	
Damse Vaart Brugge - Damme (Syphons)	1	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Damse Vaart Hoeke (brug) - Nederlandse grens	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Damse Vaart Syphons - Hoeke (brug)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	22	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	4	0	0	0	0	0	0
Divegat (-Zilte Weiden) KNOKKE - HEIST DIEVEGAT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Eendenkooi LISSEWEGE	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Flettersdam (Platte Kreek) LAPSCHEURE	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fonteinlief BLANKENBERGE	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Greveningedijk (+kreek) KNOKKE-HEIST	0	0	0	0	0	2	2	0	0	2	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	0	2	0	1	1	0	0	
Het Zwin KNOKKE-HEIST	0	0	0	8	0	8	0	1	0	81	13	96	4	38	174	0	12	0	0	0	241	3	1	2	0	0	14	36	2	51	1	0	0	58	0
Hoge Moere HOUTAVE	1	0	0	0	2	5	0	0	0	3	0	0	0	0	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	16	0	0	0	0	0	0	0	
Kaleshoek LAPSCHEURE	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kleiputten HEIST	0	0	0	1	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	27	0	0	0	0	0	43	0	0	0	0	0	10	0	24	0	3	0	0	0	
Kleiputten OOSTKERKE	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	67	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kleiputten St. Donas HOEKE	1	0	0	0	2	0	0	0	0	13	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	6	0	3	0	0	
Kleiputten Steenbakkerij HOEKE	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kreek Da Costa KNOKKE-HEIST	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	
Kwabettekreek LAPSCHEURE	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	5	0	5	0	45	0	0	0	0	0	0	0	0
Kwetshage VARSENARE	1	0	0	0	2	3	0	0	0	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	2	0	0	0	0	0	
Lage Moeren MEETKERKE	1	0	0	0	5	13	0	0	0	8	0	0	0	0	340	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	118	0	0	0	0	0	0	0	
Laguna Beach KNOKKE-HEIST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Legerputje ZEBRUGGE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Monnikenswerve LISSEWEGE	0	0	0	1	0	1	0	0	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	3	1	0	1	2	0	0	0	0
Nieuwe Vrede KNOKKE-HEIST	0	0	4	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	
Oostendse Vaart Nieuwege - Stahille	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Oostendse Vaart Schepersdaele-Nieuwege	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Oude Vrede KNOKKE-HEIST	0	0	0	0	0	1	2	0	0	6	6	0	42	0	80	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4	0	30	0	4	0	1	0	0	0	0
Pias AZ St. Jan BRUGGE (St. Pieters)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Pias St. Pieters BRUGGE	0	0	0	0	1	2	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Polder LAPSCHEURE	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	1	0	489	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	63	0	0	0	0	0	0	0	0
Polder LISSEWEGE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	51	0	0	0	1	0	0	0	0

gebied	Roerdomp	Kwak	Kleine Zilverreiger	Grote Zilverreiger	Blauwe Reiger	Oleavaar	Lepelaar	Kraanvogel	Schalekster	Kluut	Bontbekplevier	Goudplevier	Zilverplevier	Kievit	Kanoet	Drieteenstrandloper	Kleine Strandloper	Paarse Strandloper	Bonte Strandloper	Kemphaan	Bokje	Watersnip	Houtsnip	Grutto	Rosse Grutto	Wulp	Zwarte Ruiter	Tureluur	Greenpootruiter	Wiglat	Oeverloper	Steenloper		
SBZ	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	230	0	0	0	1	0	0		
	Poldercomplex Damme Noord (Rombautswerv) DAM																																	
	1	0	0	2	0	2	0	0	1	3	0	0	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	36	0	0	0	0	0	0		
	Poldercomplex Damme Oost (konduitput) DAMME																																	
	1	0	0	0	2	3	0	0	0	0	0	0	0	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	207	0	0	0	0	0	0			
	Poldercomplex Damme West DAMME																																	
	1	0	0	0	0	2	0	0	0	2	3	0	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	5	0	1	0	0	0	0		
	Poldercomplex Damme Zuid (pijpeweg) DAMME																																	
	1	0	0	1	3	5	0	0	0	29	0	0	0	980	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	4	0	245	0	2	0	0	0	0	
	Poldercomplex DUDELE																																	
	0	0	2	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	
	Poldercomplex HOUTAVE																																	
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	320	0	0	0	0	0	0	0	
	Poldercomplex OOSTKERKE																																	
	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	175	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	17	0	0	0	0	0	0	0	
	Poldercomplex Vlienderhaag (MOERKERKE)																																	
	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	95	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	0	0	0	0	0	0	0	
	Polders KOOLKERKE																																	
	0	0	0	0	0	7	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	
	Polderwind ZUIJNKERKE																																	
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	610	0	0	0	0	0	0	0	
	Put Beelaert OOSTKERKE																																	
	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Put MEETKERKE																																	
	1	0	0	0	0	2	0	0	0	6	0	0	0	30	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	25	6	1	0	0	0	0	0	0
	Put VLISSGEM																																	
1	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Putje Kobus LAPSCHEURE																																		
1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Putje Maleveld DAMME																																		
1	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Rijswachtpolders JABBEKE																																		
0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	103	0	0	0	0	0	0	32	0	5	0	7	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0
Schobbejak STALHILLE																																		
1	1	0	0	0	2	0	0	0	4	4	0	0	6	0	0	0	0	0	0	55	0	0	0	0	14	0	5	0	0	0	0	72	0	
Schorreweide OUDENBURG																																		
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Snientenweiden (Oudemerspolder) ZEEBRUGGE																																		
1	0	0	0	0	0	3	0	0	2	0	0	0	95	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	0	0	0	0	0	0	0	0	
Speien ST-PIETERS-MEETKERKE																																		
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Stadswallen DAMME																																		
1	1	0	0	1	5	0	0	0	46	0	0	16	0	788	0	0	0	0	7	38	0	12	0	0	179	0	0	0	1	0	4	0	0	
t Pompje OUDENBURG																																		
0	0	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	2000	0	0	0	0	0	0	76	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ter Doest LISSEWEGE																																		
1	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	
Tuingebied SBZ VARSEMARÉ																																		
1	0	0	1	0	30	0	0	148	40	0	0	705	0	6878	0	0	0	23	123	0	20	0	121	0	1537	3	20	1	1	0	13	0	0	
Utkerke Polder-UTKERKE																																		
0	0	0	1	0	10	1	0	0	7	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	158	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vaartzone HEIST																																		
0	0	0	0	0	15	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Weiden Blauwe Toren BRUGGE																																		
1	0	0	0	2	4	0	0	0	1	0	0	0	300	0	0	0	0	0	9	0	0	0	1	0	20	0	0	0	2	0	0	0	0	
Weiden Jagersput STALHILLE																																		
1	0	0	0	0	5	0	0	0	4	0	0	0	504	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	166	0	1	0	0	0	0	0	0	
Weiden KLEMSKERKE																																		
1	0	0	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	125	0	0	0	0	0	19	0	6	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Weiden OUDENBURG																																		
0	0	0	2	1	5	0	0	0	0	0	0	0	430	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0		
Weiden STALHILLE																																		
1	0	0	0	0	6	0	0	0	2	0	0	17	0	360	0	0	0	0	0	0	0	1	0	6	0	48	0	0	0	0	0	0	0	0
Weiden Vijfweg STALHILLE																																		
0	0	0	0	0	0	0	0	0	42	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	41	0	0	0	0	0	0	
Zeekanaal BRUGGE-ZEEBRUGGE																																		
0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Zegemeer KNOKKE-HEIST																																		
0	1	0	0	0	5	0	0	0	4	16	0	7	0	1543	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	31	0	0	0	0	0	0	0	0	
Zwaanhoek OUDENBURG																																		
0	0	0	1	0	2	2	0	0	5	0	0	0	300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	135	1	0	0	0	0	0	0	0	
Zwinpolders KNOKKE-HEIST																																		
0	0	0	1	0	0	22	0	0	126	82	0	0	192	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	72	0	0	0	0	0	0	9	0	
Zwinweiden + Kleyne Vlake KNOKKE-HEIST WEIDEN ZU																																		